

При поддержке:

Одесский национальный морской университет
Украинская государственная академия железнодорожного транспорта
Московский государственный университет путей сообщения (МИИТ)
Научно-исследовательский проектно-конструкторский институт морского флота
Украины
Институт морехозяйства и предпринимательства
Луганский государственный медицинский университет
Харьковская медицинская академия последипломного образования
Бельцкий Государственный Университет «Алеку Руссо»

Входит в международную наукометрическую базу
РИНЦ SCIENCE INDEX
Импакт-Фактор > 0

Международное научное издание
International Scientific Journal

SWORLD Сборник научных трудов
Collection of scientific papers
o r l d ISSN 2224-0187

Выпуск №3 (36), 2014
Issue №3 (36), 2014

Том 19
Философия и филология

Иваново
Маркова АД
2014

УДК 08
ББК 94
С 232

Главный редактор: *Купrienko Сергей Васильевич*, кандидат технических наук

Ответственный секретарь: *Шибеев Александр Григорьевич*, доктор технических наук, профессор, Академик, Украина

Редакционный совет:

Ворожбитова Александра Анатольевна, доктор филологических наук, профессор, Россия

Лыткина Лариса Владимировна, доктор филологических наук, доцент, Россия

Попова Таисия Георгиевна, доктор филологических наук, профессор, Россия

Коваленко Елена Михайловна, доктор философских наук, профессор, Россия

Светлов Виктор Александрович, доктор философских наук, профессор, Россия

Майданюк И.З., доктор философских наук, доцент, Украина

Липич Т.И., доктор философских наук, доцент, Россия

Стовпец А.В., кандидат философских наук, доцент, Украина

Стовпец В.Г., кандидат филологических наук, доцент, Украина

С 232 **Сборник** научных трудов SWorld. – Выпуск 3(36). Том 19. – Иваново: МАРКОВА АД, 2014 – 100 с.

Журнал предназначается для научных работников, аспирантов, студентов старших курсов, преподавателей, предпринимателей. Выходит 4 раза в год.

The journal is intended for researchers, graduate students, senior students, teachers and entrepreneurs. Published quarterly.

**УДК 08
ББК 94**

© Коллектив авторов, 2014

ЦИТ: 314-066

Проць М.З.

**ОСНОВИ ТА ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У ЗДІЙСНЕННІ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ***Національний університет «Львівська політехніка»,
Львів, Бандери 12, 79013***BASICS AND PROBLEMS OF GENDER RELATIONS IN CONDUCTING
INTERCULTURAL COMMUNICATION***Lviv Polytechnic National University, Lviv, Bandera 12, 79013*

Анотація. В статті розглядаються основи розуміння поняття гендеру та гендерних відносин. Особлива увага приділена тому, як гендерні відносини знаходять свій прояв у міжкультурній комунікації та з якими проблемами стикаються учасники такої комунікації.

Ключові слова: гендер, гендерні відносини, міжкультурна комунікація.

Annotation. This article is devoted to the basics of understanding the concept of gender and gender relations. Main attention is paid to how gender relations are manifested in intercultural communication and what problems face participants of such communication.

Key words: gender, gender relations, intercultural communication.

Метою статті є розглянути і проаналізувати проведені дослідження характерних особливостей гендерних відносин у здійсненні міжкультурної комунікації та проблем, які виникають у такій комунікації. Актуальність даної тематики обумовлена поглибленням та інтенсифікацією міжкультурних зв'язків між державами, а також активізацією боротьби за ствердження демократичних принципів і норм, яка включає у себе подолання суспільних проблем і, зокрема, проблем гендерних відносин.

Проблеми у спілкуванні, у порозумінні між людьми існують з прадавніх часів, такими ж давніми є і труднощі у відносинах між чоловіками і жінками. У процесі виховання людини штучно прищеплюють певні культурні моделі поведінки, притаманні соціальному середовищу, в якому вона виховується. Таким чином, вона починає оцінювати дійсність та діяти відповідно до “записаної” у підсвідомості, прищепленої, культурної програми. Як зазначає Манакин В., “комунікація є найважливішою частиною такої програми, яка настільки глибоко проникає у повсякденне життя, що людина не помічає, як сама дотримується “запрограмованих” норм і правил спілкування”, а їх порушення призводить до конфліктів, непорозуміння, культурного шоку тощо. Міжкультурна комунікація, зокрема, займається дослідженням способів уникнення непорозуміння у спілкуванні на культурному ґрунті [5].

Щодо виникнення поняття “гендер”, то тут слід зазначити, що соціально і культурно значимі відмінності у поведінці, звичаях і соціалізації в цілому у чоловіків та жінок спорадично досліджувалися і описувалися у наукових працях, особливо в області антропології та етнографії. Проте, ідея про розмежування понять біологічної статі (sexus) і соціальної статі (гендеру) виникла лише в період постмодернізму [3].

На відміну від категорії *sexus* гендерний статус, і, відповідно, гендерна ієрархія та гендерно обумовлені моделі поведінки задаються не природою, а “конструюються” суспільством (*doing gender*), пропонуються інститутами соціального контролю і культурними традиціями [1].

Як зазначає Кіріліна А., гендерні відносини є важливим аспектом соціальної організації. Вони особливим способом виражають її системні характеристики і структурують відносини між суб'єктами комунікації. Гендерні відносини фіксуються у мові у вигляді культурно обумовлених стереотипів, накладаючи відбиток на поведінку людини, в тому числі і мовну, і на процеси її соціалізації. За допомогою процесів соціалізації старше покоління дорослих передає молодшому поколінню (дітям) знання, цінності, вірування, навички, традиції тощо, які відображають культуру тої чи іншої соціальної групи, при тому прищеплюючи їм різні соціальні ролі.

Категорія *gender* була введена у систему наукових понять в кінці 60-х — на початку 70-х років нашого століття і використовувалась спочатку в історії, історіографії, соціології і психології, а пізніше була запроваджена у лінгвістиці, виявившись плідною для прагматики і антропоорієнтованого опису загалом. Гендерний фактор, який враховує природну стать людини і її соціальні “наслідки”, є одним із суттєвих характеристик особистості і протягом всього її життя певним чином впливає на її сприйняття своєї ідентичності, а також на ідентифікацію суб'єкта, що говорить, іншими членами суспільства [3].

Як зазначають К. Вест та Д. Зіммерман, поняття статі пояснюється біологією, через анатомію, гормони, фізіологію, тоді як поняття гендеру — це досягнутий статус, який формується за допомогою психологічних, культурних та соціальних засобів [10]. Таким чином, термін *гендер* використовувався для опису соціальних, культурних, психологічних аспектів “жіночого” у порівнянні з “чоловічим”, виокремлюючи те, що формує риси, норми, стереотипи, ролі тощо типові і бажані для тих, кого суспільство визначає як чоловіків та жінок [6]. Тоді як у 80-ті роки поняття гендер охоплювало проблеми всестороннього дослідження жіночності і мужності, в 90-ті роки виник напрям, який досліджував лише мужність і тоді прийшло усвідомлення того, що мужність має різноманітні прояви у будь-якому суспільстві. Головний із таких напрямів отримав назву домінуючої мужності (*hegemonic masculinity*) [3].

Суспільний порядок, суспільні установки знаходять свій прояв у комунікації. Соціальна стать (гендер) входить у звичку, отримує загальноприйняті форми вираження, набуває впізнаваного вигляду, стає необхідною частиною зовнішньої форми, типової для усіх членів даного суспільства складової поведінки і не залежить від волі чи намірів індивіда. Гендер, дякуючи цьому, розвиває точні ознаки чоловічого і жіночого, які в той же час створюють основу різного відношення суспільства до чоловіків та жінок. Соціалізація — вхід особи у суспільство, її адаптація у ньому — відбуваються через інститути сім'ї, школи, релігії, політики, засобів масової інформації та ринку праці. Саме в цих інститутах закріплюються і відображаються гендерні стереотипи [3].

Згідно з твердженнями Гоффмана процес гендерної соціалізації для

індивіда відбувається наступним чином. При народженні дитини встановлюється не лише її біологічна стать, але і новонароджене, залежно від статі, відноситься до одного із двох класів статі, з кожною з яких пов'язуються відповідні установки, класифікації, ознаки. Сама по собі фізіологічна статева відмінність не має особливого значення, проте стать дитини є причиною для віднесення її до однієї із двох соціально важливих груп (класів статі). Це і надає біологічній статі такого важливого значення. У процесі зростання людина відповідно до своєї приналежності до одного з двох класів статі засвоює той тип поведінки, який характерний в даному суспільстві для їх соціальної статі — гендеру. Таким чином формується гендерна ідентичність людини, яка є важливим джерелом самоідентифікації особистості. Далі ця ідентичність підтримується вищезгаданими інститутами соціалізації, поглиблюючи гендерну типовість [3]. Кон І. зазначає, що при вивченні статевої диференціації у людини необхідно враховувати соціально-історичні фактори, такі як статевий поділ праці, котрий відрізняється у різних суспільствах, і від цього безпосередньо залежать і статево-рольові норми, і стиль життя, і психологічні особливості чоловіків і жінок [4, с.210]

Розвитку гендеризму сприяє також паралельна організація повсякденного життя — чоловічі та жіночі туалети, відділи чоловічого та жіночого одягу, чоловічі і жіночі журнали, іграшки чи ігри для хлопчиків і дівчаток, — пронизуючи все життя людини та ідеологізовану систему значення статі. Гоффман також вважає, що гендеризм закріплюється у суспільстві за допомогою певних ритуалів, адже без їх дотримання неможливе і саме спілкування. Ритуалів є велика кількість, вони здійснюються при постійному спілкуванні людей і відтворюють прийняті у суспільстві норми. Ритуали полегшують спілкування, адже мають сигнальну функцію. Так, стиль одягу чоловіків і жінок ритуалізований. Чоловіки, як правило, одягнені строго, просто і функціонально (практично). Жінки — більш яскраво, грайливо, менш функціонально. Різні дії чи їх компоненти також можуть бути ритуалізовані: вибір лексики, стиль мови, жести, саме право говорити, інтонація, дистанція між співрозмовниками. Загалом ці ритуальні норми, які є відомі всім учасникам комунікації, відповідають очікуванням людей і готовності поводити себе у відповідності до цих очікувань, які символізують і реконструюють суспільний порядок. Такі очікування існують у суспільстві як щодо жіночої, так і щодо чоловічої поведінки, зовнішності, одягу тощо. Імена, форми звертання, голос, зачіски, самопредставлення ритуалізують гендерну ідентичність. Окрім того, у зв'язку із ритуалізацією статі, важливого значення набувають гендерні стереотипи — стандартні судження про соціальні групи або про окремих представників цих груп, приписуючи визначеному класу осіб певні характеристики [3].

Окремої уваги заслуговує концепція Фуко М., який обґрунтував високе значення статі у західноєвропейській культурі, зазначивши, як це значення формувалось і як воно пов'язане з контролем суспільства над окремими його представниками. Фуко вважав, що особливу роль у цьому питанні грають дискурсивні практики, тобто способи обговорення чогось, які

характеризуються наданням оцінки і мають ієрархію. Кінцевою ціллю дискурсивних практик є максимально можливий контроль над індивідом [9]. Поняття біологічної статі інтерпретується не як тілесна суть, на яку штучно накладається соціальна стать, а як культурна норма, яка управляє матеріалізацією тілесного. Процес “призначення” особі статі пов'язується із питанням ідентифікації і дискурсивних засобів, які для цього використовуються [3]. Так само, як і Гофманн, Фуко звертає увагу на важливу роль ритуалу. Він вважає, що ритуал визначає кваліфікацію, якою повинні володіти співрозмовники, визначає жести, поведінку, обставини і всю сукупність знаків, які повинні супроводжувати дискурс. “Релігійні, юридичні, терапевтичні, а також частково — політичні дискурси повністю невід'ємні від такого здійснення ритуалу, який визначає для суб'єктів, що говорять, одночасно їх особливі характеристики і відведені їм ролі” [9, с.70]. Він вважає, що дискурс слід сприймати як насилля, яке ми здійснюємо над речами, як певну практику, яку ми їм нав'язуємо, а всередині цієї практики події дискурсу знаходять принцип своєї регулярності.

Схожої точки зору дотримується і О. Рябов. Він зазначає, що при аналізі міжкультурного типу дискурсу виявляються закономірності гендерної метафоризації, пов'язані з поняттями андроцентризму та гендерної асиметрії, де “свої” піддаються маскулінізації, а “чужі” - фемінізації. Він також стверджує, що постулювати гендерні стратегії можна лише у випадку, коли розглядається певна ідеальна модель взаємодії двох рівних культур. Проте, слід очікувати, що при дослідженнях міжкультурних відносин, які склалися у сучасному світі, виявиться, що деякі культури “рівніші за інші” [7].

Стать особи протягом довгого періоду історії людства, особливо з середини 17-го століття, стала об'єктом контролю і підпорядкування. Зважаючи на те, що біологічні аспекти статі набувають соціального характеру, вони можуть розглядатися не як природні, а як культурно обумовлені. Таким чином, як вважає Фуко, гендерні відносини повинні розглядатися як форма прояву влади, адже стать особи є одним із елементів владних відносин. Контроль над будь-якими проявами статі можливий лише за допомогою дискурсивних практик. Такі соціальні інститути західноєвропейського суспільства, як школа, право, церква, медицина тощо постійно визначають “істину” суті статі. В результаті цього зафіксуються прояви статі і наділення їх характеристиками нормативності та оцінки [9].

Більш категоричної точки зору дотримувалися такі дослідники, як Вест К., Зіммерман Д., Батлер Дж., які вважали, що гендерні відносини формуються у процесі комунікативної інтеракції (doing gender) і що кожен індивід самостійно створює свою гендерну ідентичність [3]. К. Вест та Д. Зіммерман також наголошують на тому, що гендер є рутинним, методичним та періодично повторним досягненням. Учасники комунікації організовують свої різноманітні та численні дії таким чином, щоб відобразити свою гендерну суть, і схожим чином вони налаштовані сприймати поведінку інших [10]. Таким чином, гендерні відносини можна охарактеризувати як міжособистісні стосунки між представниками різних статей, в ході яких вони проявляють свою гендерну суть

та ідентичність.

На відміну від історичного уявлення щодо чоловічих і жіночих ролей у комунікації, де, зокрема, жінці відводилася роль залежної, підлеглої, і навіть ідеальний жіночий образ конструювався з точки зору чоловічих інтересів, сьогодні становище радикально змінилося, відбулася певна переорієнтація. Статевий розподіл праці втратив свою жорсткість, різко зменшилася кількість виключно чоловічих чи жіночих занять, а у взаємовідносинах чоловіків та жінок як у сім'ї, так і сфері зайнятості спостерігається рівноправність. Такому нівелюванню традиційних відмінностей у поведінці і ролях чоловіків та жінок великою мірою сприяли спільне навчання і спільна трудова діяльність [4, с. 210-211]. Опинившись разом у сфері зайнятості — на роботі, жінки не менше ніж чоловіки прагнуть якнайкраще проявити свої знання та здібності і просуватись вгору по кар'єрній драбині. В залежності від того, які конкретно цілі ставлять перед собою чоловіки та жінки, на цьому ґрунті можуть розвиватися ворожі чи конкурентні відносини або ж взаємини, спрямовані на співпрацю між різногендерними представниками.

Здійснення комунікації — це процес, який вимагає діяльності (вербальної, невербальної, іншої) учасників даного процесу. Як і у будь-якому іншому процесі, у комунікації виникають труднощі і навіть серйозні конфлікти. Багато проблем можуть появитись і в зв'язку із тим, що учасниками комунікації є різногендерні представники. І такі проблеми можуть з'явитися не лише в міжкультурній, але і в монокультурній комунікації. У цьому сенсі можна сказати, що і монокультурні відносини є свого роду міжкультурними відносинами, позаяк зводять разом різні культурні світи та досвіди чоловіків і жінок. Зважаючи на те, що гендерні ролі мають свою культурну специфіку, чоловіки і жінки, які виросли в одному культурному середовищі, загалом усвідомлюють свої різні ролі у відносинах. Таке розуміння повинне допомагати їм у спілкуванні.

Проте, у здійсненні міжкультурної комунікації, учасники, що є представниками дійсно різних культур, можуть зіштовхнутися із проблемою, коли їхні культури базуються на різних уявленнях про чоловічі і жіночі ролі. І коли учасники такої комунікації прагнуть позитивно її здійснювати, їм потрібно докласти зусиль, щоб відмовитись від стереотипного сприйняття іншого учасника, намагатись переоцінити свої уявлення і пристосувати їх до дійсності.

Цікавою тут є точка зору Грея Дж., який переконаний, що у здійсненні відносин чоловіки і жінки, навіть будучи представниками одного культурного середовища, поведуться так, ніби вони походять із різних планет, а саме, чоловіки — з Марса, а жінки — з Венери[2]. Для того, щоб налагодити позитивні відносини у стосунках між чоловіками і жінками, він пропонує їм навчитися розуміти одне одного, усвідомити причини проблем у спілкуванні і вміти передбачати їх наслідки. Адже, ці причини перш за все пов'язані з соціальними та культурними відмінностями між чоловіками і жінками, які сформувалися в ході еволюції людини і знаходять своє відображення у поведінці та спілкуванні. Окрім того, для здійснення ефективної міжкультурної

комунікації, учасники повинні володіти іноземними мовами, мати знання про моральні, духовні і матеріальні цінності представника іншої культури. Ці навички і знання сприяють досягненню взаємного порозуміння та виробленню терпимості і поваги до культури співрозмовників.

Щоб краще зрозуміти гендерні аспекти міжкультурної комунікації, слід проаналізувати проведені дослідження комунікативної поведінки між представниками різних гендерів. Проводячи паралелі у комунікативній поведінці чоловіків і жінок, Скаженик Е. зауважує, що чоловіки у спілкуванні демонструють стратегію наполегливості, а жінка є більш схильною реалізувати стратегію поступливості. Чоловік завжди налаштований на те, щоб щось здійснити. Жінка, яка не впевнена, що слід зробити, часто говорить чоловікові фразу типу: “Ти ж чоловік, придумай щось”. Скаженик також робить наголос на комунікативній грамотності, пропонуючи різногендерним представникам говорити мовою, яка буде зрозумілою для партнера[8].

Значимість мови для міжкультурної комунікації є найбільш очевидною, коли культури “говорять” різними мовами. В той же час, різниця у значенні передаваної інформації між культурами може бути такою ж значимою, навіть коли кожна культура використовує ту ж мову. Наприклад, коли британка говорить своєму американському другу “to put the bags in the boot”, виявляється, що це не означає покласти сумки в чобіт (як це перекладається і українською мовою), - вона має на увазі, щоб сумки поклали в багажне відділення машини [5]. Таким чином, можна простежити, що представники різних культур, спілкуючись однією мовою, не знайшли порозуміння. А все тому, що у певному середовищі людей є свої доволіно прийняті мовні формулювання, тобто певна громада людей, доволіно вирішила називати певні об'єкти по-своєму.

Отже, опираючись на те, що гендерні відносини є складним процесом, в ході якого його учасники прагнуть досягти порозуміння, врахування культурних, соціальних, психологічних особливостей кожного учасника є обов'язковим. Беручи участь у міжкультурній комунікації, слід бути обізнаними і пам'ятати про культурні особливості комунікативної поведінки співрозмовника. Окрім того, для того, щоб спілкування було приємним і ефективним, потрібно зважати на гендерні аспекти спілкування і старатися, за порадою Скаженика Е., з жінками говорити “жіночою” мовою, а з чоловіками - “чоловічою”, а також дати партнерові зрозуміти, що ви є рівними співрозмовниками.

При здійсненні міжкультурної комунікації важливо пам'ятати, що людина є найвищою цінністю і в ній закладена позитивна основа незалежно від того, до якої статі чи гендеру вона належить. Знання і розуміння гендерних аспектів комунікації та гендерної психології сприяє уникненню проблем і конфліктів у спілкуванні та налагодженню позитивних і гармонічних відносин.

Література:

1. Воронина О. А. Введение в гендерные исследования / О. А. Воронина // Материалы первой Российской школы по женским и гендерным исследованиям “Валдай-97”. - М., 1997. - С. 29-34.

2. Грэй Дж. Мужчины с Марса, Женщины с Венеры / Дж. Грэй. – К.:София, 2005. – 73 с.
3. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты: монография / А.В. Кирилина. - М.: Ин-т социологии РАН, 1999. - 155 с.
4. Кон И. С. Психология половых различий / И. С. Кон // Психология индивидуальных различий / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я Романова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: АСТ:Астрель, 2008. – 720 с. – (Хрестоматия по психологии).
5. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація / В. Манакін. -К.: ВЦ “Академія”, 2012. -289 с.
- 6.Пушкарева Н. Л. Гендерные исследования: рождение, становление, методы и перспективы в системе исторических наук/ Н. Л. Пушкарева // Женщина. Гендер. Культура.- М., 1999.- С. 15-34.
7. Рябов О. В. Свои и Чужие в межкультурном дискурсе: Опыт гендерного анализа / О. В. Рябов // Методология исследования: преподавание иностранных языков в межкультурном пространстве. -Тамбов: Тамбовский государственный университет, 2003. С. 240-244.
8. Скаженик Е. Н. Деловое общение. Учебное пособие [Электронный ресурс] / Е. Н. Скаженик. - Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2006. - Режим доступа: <http://www.aup.ru/books/m161/6.htm>
9. Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет [Электронный ресурс] / М. Фуко. - М., 1996. - Режим доступа: <http://lib.ru/CULTURE/FUKO/istoria.txt>
10. West C. Doing gender [Электронный ресурс] / Candace West, Don H. Zimmerman // Gender and Society. – Vol. 1, No. 2. (Jun., 1987). – P. 125-151.Режим доступа: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/189945?uid=3739232&uid=2&uid=4&sid=21103900967207>

Дата відсилання: 20.08.2014 р.

© Проць М.З.

ЦИТ: 314-104

Василенко Т.С.

СРЕДСТВА РЕАЛИЗАЦИИ ВОЗДЕЙСТВИЯ НОВОСТНЫХ РАДИОТЕКСТОВ БИ-БИ-СИ НА АУДИТОРИЮ

*Калужский филиал Московского государственного технического университета
им. Н.Э. Баумана, Калуга, Баженова 2, 248000*

Vasilenko T.S.

THE MEANS OF THE INFLUENCE OF NEWS RADIO REPORTS ON AUDIENCE

*Kaluga Branch of Moscow State Technical University named after N.E. Bauman,
Kaluga, Bazhenova 2, 248000*

Аннотация. В работе рассматривается новостной радиотекст, а также его роль в системе средств массовой коммуникации. Особое внимание

уделяется структуре данной разновидности медиатекста, а также его грамматическим, лексическим и просодическим компонентам. Также представлен детальный анализ просодических средств воздействия на радиоаудиторию.

Ключевые слова: медиатекст, радиотекст, новости, прагматический компонент, лексико-грамматические особенности, просодия.

Abstract. The article touches upon a news report and its role in the mass media system. Special attention is paid to this type of mediatext and its grammar, lexical and prosodic features. The article also contains a detailed analysis of prosodic means used to produce greater impact on the radio audience.

Key words: mediatext, news report, news, pragmatic aspect, lexico-grammatical features, prosody.

Интерес к радиотекстам обусловлен все возрастающей ролью массовой коммуникации в жизни современного общества. Радиотекст представляет собой разновидность медиатекста, передаваемого по радио. Анализ работ ряда исследователей позволяет выделить следующие виды радиотекстов: информационный, аналитический и художественно-публицистический.

Наибольший интерес представляют информационные радиотексты. Как отмечает А.Р. Артамонов, согласно социологическому опросу, 65 – 75% слушателей при выборе радиопередач предпочитают новости, то есть информационные радиотексты [1, с.25]. Это говорит о том, что данная разновидность радиотекстов по силе своего влияния превосходит многие другие радиопрограммы. Вслед за В.Н. Ярошенко под **информационным радиотекстом** следует понимать радиотекст, содержащий некоторое оперативное сообщение о событии, факте или явлении, которое имеет важное значение и представляет широкий интерес для большой группы слушателей [13, с.56].

Анализ работ ряда исследователей дает основание полагать, что информационные радиотексты реализуют как функцию сообщения, так и функцию воздействия. При этом отмечается превалирование функции сообщения, которая проявляется в том, что информационные радиотексты должны передавать объективную и достоверную информацию (Чаковская 1986, Засурский 1990, Dominick 2004 и др.). Однако, несмотря на превалирование функции сообщения, многие исследователи справедливо отмечают невозможность достижения абсолютной объективности при подаче новостей (В.Л. Артёмов и В.С. Семёнов (1984), Б.А. Зильберт (1986), Я.Н. Засурский (1990), Г.С. Мельник (1996), Е.Л. Доценко (1997), С.Г. Корконосенко (2001), Т.Г. Добросклонская (2005), J. Merrill (1996), T. van Dijk (1998) и др.) .

Реализация основных функций информационных радиотекстов обеспечивается за счет характера их композиционного построения, а также, в первую очередь, за счет правильного использования просодических и лексико-синтаксических средств. Основными структурными элементами информационных радиотекстов являются вступление и основная часть.

Вступление решает такие прагматические задачи, как привлечение внимания слушателей к информации, а также установление контакта с

аудиторией. Среди синтаксических средств привлечения внимания к сообщению следует отметить эллиптические предложения.

Today Nato at a cross roads in Afghanistan.

Необходимо также обратить внимание на частое употребление вопросительных предложений, которые выполняют контактоустанавливающую функцию. В большинстве случаев в рамках вступления вопросом представлена доминантная фраза.

In Mexico can the children survive if their mother is in prison?

Обращаясь к другим грамматическим особенностям, следует отметить преобладающее использование форм настоящего и будущего времени. При этом формы прошедшего времени отсутствуют. Данный факт объясняется тем, что новости содержат ещё неизвестную слушателям информацию. Использование форм настоящего времени придаёт повествованию особую динамичность, а событиям – актуальность.

And confusion lingers in East Timor after the attempt to kill the President.

Среди лексических средств воздействия следует выделить слова-связки, которые отражают переход от одной новости вступления к другой (*and, also, plus, today, also coming up, also today*); большое количество тематической лексики (*assassination, rally, to declare independence, insurgents, pass a law, stock shares, humanitarian crisis, refugee camps, aid agency, declaration of independence, cuts in interest rates*); оценочной лексики (*epidemic, confusion, violence, threaten, disturbing, crime, vandalise*), а также эпизодические случаи использования антитезы, которая зачастую носит контекстуальный характер.

На просодическом уровне особую роль играет выделение последней фразы, которая является доминантной. Данная фраза, как правило, содержит наиболее интересную новость и отмечена высокой степенью ритмичности, расширенным тональным диапазоном, произнесением ядра информационного центра с высоким нисходящим тоном широкого диапазона, снижением скорости и паузацией. Следует особо отметить однонаправленное действие просодических и лексико-синтаксических средств, что проявляется в использовании эмоционально-оценочной или тематической лексики в рамках информационного центра, а также в реализации доминантной фразы в виде вопроса:

Also Iraq security tells us the corner is being turned in his country but the violence is not over yet.

And Canadians ask: who are we?

Основная часть информационных радиотекстов состоит из ряда сообщений. Анализ основной части ряда информационных радиотекстов демонстрирует узкий спектр лексико-синтаксических средств воздействия.

Среди грамматических особенностей необходимо отметить преобладание форм настоящего времени, что объясняется стремлением дикторов представить события как новые, только что свершившиеся, тем самым придав им особую значимость.

A new study's found that smoking is killing one in five middle-aged men in India.

Что касается форм прошедшего времени, то они являются достаточно редкими и, как правило, содержат уже известную слушателям информацию.

Анализ демонстрирует отсутствие таких синтаксических средств привлечения внимания к передаваемой информации, как вопросительные и эллиптические предложения, что снижает степень прагматической эффективности основной части.

Обращаясь к лексическим средствам воздействия, необходимо отметить использование тематической лексики. Не отмечается различий в использовании данной лексики во вступлении и основной части. Оценочная лексика в подавляющем большинстве случаев используется в рамках косвенной речи. Она часто носит отрицательный характер, что объясняется преобладанием негативной информации в информационных выпусках.

Таким образом, данные аудиторского анализа дают основание предположить, что при минимальном количестве лексико-синтаксических средств воздействия в рамках основной части особое значение приобретает просодия.

Одной из прагматических задач основной части является удержание внимания аудитории на протяжении всего информационного выпуска за счет высокой степени просодической выделенности начала каждого нового сообщения на фоне конца предшествующего. При этом важную роль играет средний положительный тональный контраст или повышение громкости, а также наличие сверхдлительных синтаксических пауз между сообщениями.

Следует также подчеркнуть, что просодические средства играют первостепенную роль в привлечении внимания слушателей к наиболее важной информации основной части. Наиболее значимая информация каждого отдельного сообщения концентрируется в рамках доминантной фразы, которая, как правило, располагается в начале. Выделение доминантной фразы осуществляется за счет изменения показателей одного просодического параметра, чаще всего среднего положительного тонального контраста или повышения громкости.

***Smoking is killing one in five middle-aged men in India.** The research published in the New England Journal of Medicine says the country's caught in the mid of the catastrophic smoking epidemic. Although tobacco advertising is banned Indians are among the world's biggest smokers and chewers of tobacco.*

Таким образом, анализ звучащего материала показывает, что реализация основных функций аналитических радиотекстов обеспечивается за счет характера их композиционного построения, а также, в первую очередь, правильного использования просодических и лексико-синтаксических средств.

Литература:

1. Артамонов А.Р. Лингвистические особенности средств массовой коммуникации (на материале радиовыпусков «Всемирные новости» ВС Би-Би-Си): Дис. ... канд. филол. наук. – М., 1995. – 183с.
2. Артемов В.Л., Семенов В.С. Би-Би-Си: история, аппарат, методы радиопропаганды. – Минск: Изд-во Университетское, 1984. – 234с.

3. Бараневич Ю.Д. Жанры радиовещания: Проблемы становления, формирования, развития. – Киев: Одесса, 1978. – 215с.
4. Добросклонская Т.Г. Вопросы изучения медиатекстов (опыт исследования современной английской медиаречи). – М.: УРСС, 2005. – 288с.
5. Доценко Е.Л. Психология манипуляции. – М.: ЧеРо, 1997. – 344с.
6. Засурский Я.Н. Система СМИ России. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 260с.
7. Зильберт Б.А. Социопсихолингвистическое исследование текстов радио, телевидения, газеты. – Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1986. – 212с.
8. Корконосенко С.Г. Основы журналистики. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 286с.
9. Мельник Г.С. Mass-media: психологические процессы и эффекты. – Санкт-Петербург: Изд-во СПб ун-та, 1996. – 160с.
10. Смирнов В.В. Жанры радиожурналистики. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 288с.
11. Чаковская М.С. Текст как сообщение и воздействие. – М.: Высшая школа, 1986. – 128с.
12. Шерель А.А. Радиожурналистика. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2004. – 480с.
13. Ярошенко В.Н. Информационные жанры радиожурналистики. – М.: Гос. комитет совета министров СССР по телевидению и радиовещанию, 1973. – 115с.
14. Dennis E.E., Merrill J.C. Media Debates. Issues in Mass Communication. - London: Longman, 1996. – 236p.
15. Dominick J.R. The Dynamics of Mass Communication. – NY: McGraw Hill, 2004. – 494p.
16. van Dijk T. A. News as Discourse. – NY: Hillsdale, 1998. – 216p.

Статья отправлена: 1.09.2014 © Василенко Т.С.

ЦИТ: 314-152

Самарина И.В., Однопалова Л.Ю.

**К ВОПРОСУ ОБ АКТУАЛЬНОМ ЧЛЕНЕНИИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В
УСЛОВИЯХ УСТНОГО ПЕРЕВОДА ПОЛИТИЧЕСКОГО ИНТЕРВЬЮ**

Южный Федеральный Университет

Ростов-на-Дону, ул.Б.Садовая 33

Samarina I.V., Odnopalova L.U.

**ABOUT THE SENTENCE PARTITIONING IN TERMS OF POLITICAL
INTERVIEW INTERPRETATION**

Southern Federal University

Rostov-on-Don, Bolshaya Sadovaya st.33

Аннотация. В работе рассматриваются вопросы актуального членения предложения в условиях устного перевода политического интервью. Знание основ тема-рематического баланса упрощает задачу адекватной передачи информации с исходного языка на переводящий для устного переводчика.

Ключевые слова: актуальное членение предложения, тема, рема, устный

перевод, устный переводчик, политическое интервью.

Abstract. In this paper we describe the use of the basic principles of sentence partitioning of the English and the Russian language. The text contains the information about the significance of this theory for the successful interpreter during oral translation of political interviews. The examples illustrate the usage of the theme-rheme principle.

Key-words: sentence partitioning, theme, rheme, interpreter, political interview.

Устный перевод политического интервью обладает рядом особенностей, одной из которых является стремление максимально сократить период адаптации информации на исходном языке в информацию на языке перевода с учетом различий в структуре рассматриваемых языков.

Актуальным членением предложения (АЧП) называется выделение в предложении частей, которые различаются характером коммуникативной нагрузки. Две основные части высказывания принято считать темой и ремой, где тема – изначальная, известная или заявленная ранее информация, а рема – вводимая, утверждаемая составляющая, новая информация о теме. Ученые выделяют общеупотребительные термины «тема» и «рема», а также «данное» — «новое», «основа» — «ядро», «топик» и «фокус» (комментарий). [1,56]

С практической точки зрения на основании исследованного материала мы выделяем следующие способы передачи тема-рематического баланса, которые способны, насколько это возможно, стать универсальным вспомогательным инструментарием для переводчика устного политического интервью:

- Сохранение структуры ИЯ на ПЯ. Такие случаи включают в себя предложения с личными местоимениями в функции подлежащего. В виду семантического значения «уточнения», порядок слов исходного и конечного вариантов совпадают. Принцип применим как при работе обособленными личными местоимениями, так и в примерах с подобными местоимениями, конкретизирующими существительные в контекстуальной последовательности.

- *We're used to objective news organizations, but back then newspapers were very party-oriented, and **they printed** vicious things about candidates like Thomas Jefferson or John Adams.*

- Мы привыкли к организациям, выдающим объективные новости, но в то время газеты были чрезвычайно партийно-ориентированными, и **они публиковали** нелицеприятные сведения о кандидатах, к примеру, о Томасе Джефферсоне или Джоне Адамсе.

- Различия в структурах исследуемых языков можно разделить на две основные подгруппы: работа с моноремами и диремами.

1) Монорема — информация, ранее не упоминавшаяся в контексте. При переводе простых монорем на русский язык целесообразно прибегать к инверсии и располагать новую информацию не в начале, а в конце высказывания. Применяется принцип инверсии.

Маркером монорем в предложении, наряду с интонацией и контекстом, является неопределенный артикль «a/an».

- *George W. Bush used that tactic against John Kerry in 2004.*

- Ту же тактику использовал и Джордж Буш-младший против Джона

Керри в 2004 г.

2) Дирема — предложение, которое помимо ремы (новой информации) содержит тему (старую информацию), логически вытекающую из предшествующего предложения или контекста в целом. Переводчик сталкивается с необходимостью различать главного участника ситуации, субъект и объект высказывания. Объект высказывания смещается на второй план, в правильно построенном переводе он не может занимать место субъекта.[2,123]

Выделяются следующие виды дирем: диремы как фактическое обстоятельство места, фактический объект, фактический признак субъекта, диремы с формальным подлежащим.

При переводе диремы, как фактического обстоятельства места используется конверсив — в данном случае, трансформация подлежащего в обстоятельство места, а дополнения в подлежащее:

- *There was an **ad** showing **wolves** in the forest, suggesting that if John Kerry were elected, it would lead to potentially another terrorist attack.*

- **В рекламе** были **показаны** волки в лесу, с намеком на то, что избрание Джона Керри может впоследствии привести к новым террористическим атакам.

При переводе диремы, как фактического обстоятельства времени, подлежащее также трансформируется в обстоятельство (здесь, времени), дополнение в подлежащее:

- ***The election of 1860** saw Abraham Lincoln being mocked as "ape-like" for his tall stature and Kentucky twang.*

- **На выборах 1860 г.** Авраама Линкольна насмешливо называли «обезьяноподобным» за высокий рост и гнусавый говор Кентукки.

При переводе диремы, как фактического объекта, мы имеем дело с пассивными или активными конструкциями. При переводе пассивных конструкций подлежащее в ИЯ чаще становится дополнением в ПЯ, чем в случае с активными конструкциями. При последней структуре право сохранить или изменить соотношение «субъект — объект» с большей правомочностью остается за переводчиком:

- *As a result, a **discussion** was made by the US and Russia at the G20 Summit in St. Petersburg, about the possibilities for US-Russia cooperation on Syria.*

- В конечном итоге, на саммите большой двадцатки в Санкт-Петербурге США и Россия провели **переговоры** о путях российско-американского сотрудничества по вопросу Сирии.

При переводе диремы, как фактического признака субъекта, мы переводим структуру «подлежащее + составное именное сказуемое». В русскоязычном варианте субъект и объект меняются местами, применяется принцип конверсии.

- ***One of the first targets** was Richard Nixon.*

- Ричард Никсон стал **одной из первых ее жертв**.

При переводе диремы с формальным подлежащим мы имеем дело с лингвистическим стремлением английского языка сместить семантический акцент в конец предложения. При переводе такое формальное подлежащее в большинстве случаев опускается, и при переводе на ИЯ применяется инверсия.

- It is quite unusual to hear the US thanking Russia.

- Слышать от США слова благодарности в адрес России, по меньшей мере, необычно.

На основании проведенного исследования наиболее распространенных принципов актуального членения предложения мы считаем целесообразным сделать вывод о частотности инверсии, приема обратного порядка слов. В английском языке рема, то есть новая информация, стремится занять начальную позицию, в то время как в русскоязычном варианте она располагается в конце предложения или лексической группы. Мы рассмотрели как случаи сохранения синтаксической структуры, так и случаи различий способов построения АЧП в двух языках. Таким образом, наряду с освещением актуальности проблемы перевода политического интервью был выявлен основной базовый список принципов и правил, которые способны претендовать на то, чтобы стать вспомогательным инструментарием для переводчика и облегчить задачу достижения максимальной адекватности при передаче информации подобного жанра.

Заключительными правилами, которыми может пользоваться переводчик, стремящийся повысить качество устного перевода политического интервью, становятся следующие принципы:

- Приемы теории актуального членения предложения не являются обязательными для применения, однако, значительно упрощают задачу адекватной передачи информации с исходного на переводящий язык и сокращают период адаптации материала при двуязычном переводе.

- Такое направление исследования как АЧП снижает возможность погрешностей при переводе и провоцирование недопонимания и конфликтов, которые становятся особенно значимыми ввиду специфики политической коммуникации.

- В контексте теории актуального членения предложения были выявлены определенные правила передачи тема-рематического баланса двух языков, стремящиеся к универсальности и максимальной семантической адекватности. Основным принципом, от которого стоит отталкиваться переводчику, является стремление рематической (новой) части предложения занять начальную позицию в английском и конечную позицию в русскоязычном варианте. В зависимости от синтаксических и семантических (стилистических) особенностей языков переводчик в дальнейшем делает выбор, сохранить ли или изменить принятый порядок слов в предложениях в соответствии с выявленным набором правил.

Таким образом, полученные результаты исследования, с нашей точки зрения, являются эффективным подспорьем в работе устного переводчика и обладают значительной теоретической и практической ценностью в контексте процесса глобализации XX - XXI веков.

Литература:

1. Бреус Е.В. Теория и практика перевода с английского на русский: учебное пособие. Часть 1. – М., 2001.

2. Матезиус В. О так называемом актуальном членении предложения, пер. с чеш., в сб.: Пражский лингвистический кружок, М., 1967.

Статья отправлена: 07.09.2014г.

© Самарина И.В.

ЦИТ: 314-181

УДК 81'33

Савицкая Е.В.

СПОСОБ ОБНАРУЖЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЛАКУН (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА)

*Поволжская гос. социально-гуманитарная академия
Россия, г. Самара, 443099, ул. М.Горького, 65/67*

Savitskaya E.V.

A METHOD OF DETECTING ENGLISH PHRASEOLOGICAL LACUNAE

*Povolzhskaya State Academy of Social Sciences and Humanities
Russia, Samara, 44309, M.Gorky Street, 65/67*

Аннотация. В статье доказывается целесообразность внутриязыкового подхода к языковым лакунам вообще и фразеологическим в частности, демонстрируется трудность поиска фразеологических лакун, предлагается способ их выявления во фразеологической системе английского языка.

Ключевые слова. Безэквивалентность, фразеологизм, фразеологическая лакуна, фразеосемантическое поле.

Abstract. The author proves the expediency of an intralinguistic approach to language lacunae in general and phraseological lacunae in particular, demonstrates difficulties in detecting phraseological lacunae and offers a method of finding them in the English phraseological system.

Key words. Equivalentlessness, a phraseological unit, a phraseological lacuna, a phraseosemantic field.

В настоящее время в отечественной лингвистике принят межъязыковой подход к языковым лакунам, ставший популярным после выхода в свет книги И.Ю. Марковиной и Ю.А. Сорокина [2]. Считается, что если в языке А имеется единица, не имеющая эквивалента в языке В, то уже в силу самого этого факта в языке В на соответствующем участке существует лакуна. Этот подход развивается в работах [1], [3], [4], [5] и др.

Дело, однако, в том, что соответствующего участка (лексического или фразеологического поля) в языке В может не быть. Например, в английском терминологическом поле «Ядерная физика» существует слово *proton*, а в языке первобытного племени пираха́, поныне живущего в амазонской резервации, нет терминополья «Ядерная физика», а потому нет вакантной ячейки (лакуны) для эквивалента английского слова *proton*. В языке пираха его некуда вставлять.

Английское слово *proton* безэквивалентно по отношению к языку пираха, но в языке пираха ему не соответствует лакуна. Этот факт противоречит распространенному утверждению о том, что безэквивалент одного языка и лакуна другого языка являются неразрывной парой, а также о том, что

безэквивалент одного языка образует лакуну в другом языке.

Безэквиваленты и лакуны могут прекрасно обходиться друг без друга.

Во многих случаях безэквиваленту языка А всё-таки соответствует лакуна в языке В, но соответствие не является причинно-следственной связью. Например, в русском языке имеется слово *катет*, а в английском языке нет устойчивого названия для катета; катет там обозначается переменными словосочетаниями типа *side adjacent the right angle of a triangle, one of the trigon legs forming the right angle* и т.п. Но это не значит, что русское или, к примеру, немецкое название катета образовало эту лакуну в английском языке. Эта английская лакуна существует сама по себе, независимо от русского или немецкого слова, которые безэквивалентны по отношению к английскому языку. Иными словами, перед нами не межъязыковая, а внутриязыковая лакуна английского языка. Русское или немецкое слово могут помочь ее обнаружить, но они ее не образовали.

На наш взгляд, межъязыковые эквиваленты и безэквиваленты существуют, а межъязыковые лакуны – нет. Лакуны (незаполненные ячейки в парадигмах) носят интралингвистический характер и обусловлены внутренними причинами. Безэквиваленту языка А в языке В лакуна не соответствует, а в языке С соответствует, но это собственная лакуна языка С, которая, в сущности, не имеет отношения к языку А.

Мы полагаем, что лакуны в языке нужно выявлять исходя из строения лексического или фразеологического поля. Поле покрывает некоторую предметную область, и если какой-то ее элемент не имеет устойчивого названия, то в данном поле можно констатировать наличие лакуны.

Так, в английском лексическом поле «Яловые самки сельскохозяйственных животных» (*heifer* “тёлка”, *ewe-lamb* “ярка”, *filly* “еще не жеребившаяся кобыла”) явно не хватает слова для еще не поросившейся свиньи. Это лексическая лакуна.

Легче всего лакуны выявляются в терминосистемах и номенклатурах в силу четкости их структуры, в которой сразу обнаруживаются незанятые ячейки. То же можно сказать о пословицах. Г.Л. Пермяков [1988] показал, что в любом языке они образуют жесткую логическую систему (почти исчисление). В других языковых полях лакуны находить труднее вследствие меньшей строгости их внутренней организации.

Еще труднее обнаруживать лакуны во фразеологических полях. Фразеология, будучи одним из средств реализации поэтической функции языка, художественно креативна, прихотлива и избирательна в своих номинационных предпочтениях. В ней «дух дышит, где хочет» (Иоанн 3: 8). В отличие от терминосистемы, фразеологическое поле «не обязано» полностью покрывать свою предметную область. Поэтому трудно сказать, что должно быть в таком поле, а чего там может и не быть. Иными словами, критерии фразеологической лакунарности размыты. Межъязыковой критерий здесь не срабатывает: если, например, в английском языке есть фразеологизм *to start a hare* “задать тему разговора”, это не значит, что в русском языке непременно должен быть его эквивалент. Лакуна – это не просто то, чего нет, а то, что должно быть, но его

нет. А если в языке чего-то нет и быть не должно, то это не лакуна.

Вот почему трудно говорить о наличии фразеологических лакун. Но, по нашему мнению, всё же есть определенные основания утверждать, что лакуны существуют в составе тех фразеологических полей, которые построены по сценарному принципу. Культурный сценарий, лежащий в основе поля и составляющий его когнитивную основу, имеет языковое обеспечение, состоящее из наименований нефразеологического характера и полностью покрывающее данный сценарий. Таков, например, сценарий «Парусная навигация». Он полностью обеспечен английскими наименованиями всех его элементов. Некоторые из этих наименований фразеологизировались и в этом качестве образовали другое – фразеологическое – поле, которое покрывает тематическую область «Деятельность» (со всеми ее перипетиями).

Между образом и темой этой развернутой метафоры, т.е. между образной основой этого поля («Навигация») и тематической областью («Деятельность»), существует гомоморфное соответствие, так что структура сценария в основном едина для обоих полей. К этому английскому фразеологическому полю относятся следующие единицы:

to hoist sail 'взяться за дело, приступить к деятельности'
 to make full sail 'действовать в полную силу, со всей энергией'
 to sail with the wind 'действовать сообразно общей тенденции'
 to sail against the wind 'действовать наперекор общей тенденции'
 to sail right through smth. 'справиться с чем-л. без помех, гладко и быстро'
 to gain the wind 'захватить инициативу в деятельности'
 to take / knock the wind out of smb.'s sails 'перехватить инициативу в деят-сти'
 to hang in the wind 'действовать правильно'
 to crack on knots 'ускорить темпы деятельности'
 to reef the sails in 'свернуть (или сократить) деятельность'
 to be on the crest of the wave 'достичь наивысшего успеха в деятельности'
 to sail close to the wind 'действовать на грани дозволенного'
 to sail under false colours 'действовать обманным путем'
 to be in low waters / on the rocks / one's beam ends 'быть в затруднении'
 to nail one's colours to the mast 'упорно продолжать деятельность'
 to put down / cast the anchor 'оставить активную деятельность'
 to weigh anchor 'возобновить активную деятельность'
 to know the ropes 'хорошо разбираться в делах' (и др.)

Не всякая семема, входящая в тематическую область «Деятельность» и соответствующая тому или иному элементу сценария, имеет фразеологический десигнатор. Вот это-то наличие «семем без фразем» или, что то же самое, отсутствие «фразем для семем» и может, на наш взгляд, по праву называться фразеологическими лакунами. Например, в рассматриваемом поле нами не обнаружены фразеологизмы со следующими значениями:

'достичь цели деятельности',
 'бездействовать',
 'менять профиль деятельности',
 'приспосабливаться к новым условиям деятельности',

‘действовать в тяжелых условиях’,
‘стремиться всё к новым достижениям’,
‘ставить перед собой трудные задачи / новые цели деятельности’.

Мы полагаем, что отсутствие фразем для этих семем можно считать лакунами в данном поле. Они не элиминированы, но время от времени компенсируются в речи окказиональными тропами той же образной тематики, создаваемыми путем развертывания морской метафоры. Приведем ряд примеров из справочника «My Quotation Book» [6].

To reach a port we must sail, sometimes with the wind, and sometimes against it. But we must not drift or lie at anchor.

Oliver W. Holmes

I can't change the direction of the wind, but I can adjust my sails to always reach my destination.

Jimmy Dean

We must free ourselves of the hope that the sea will ever rest and learn to sail in high winds.

Aristotle Onassis

Sail Forth – steer for the deep waters only. I with thee and thou with me. For we are bound where mariner has not yet dared go. And we'll risk the ship, ourselves, and all.

Walt Whitman

Словесные обороты, которые в вышеприведенных примерах выделены курсивом, не являются английскими фразеологизмами. Это речевые метафоры, передающие те значения, для которых в рассматриваемом фразеологическом поле «Парусная навигация» нет устойчивых десигнаторов.

Выявлению лакун в этом поле способствует достаточная четкость и определенность структуры сценария «Парусная навигация».

Столь же отчетливо лакуны обнаруживаются в составе фразеологических модельных рядов – совокупностей продуктов работы порождающей (в нашем случае – фразообразовательной) модели. В качестве примера может послужить приводимая ниже модель фразеологических сочетаний. Эта модель представлена формулой **to fall in / into a / out of [mental state] <noun common case singular>**, в которой выделены константы: курсивом – лексико-синтаксическая, квадратными скобками – лексико-семантическая, а угловыми скобками – морфологическая. В качестве переменных выступают существительные – названия ментальных состояний. Этой моделью порожден нижеследующий модельный ряд:

to fall in love
to fall in despair
to fall in depression
to fall into a temper
to fall into a rapture
to fall into a fury
to fall into a tantrum
to fall into a passion

to fall out of love

Каких-либо иных фразеологизмов, построенных по этой модели, словари не приводят. Однако этот модельный ряд можно продолжить, поместив в позицию дополнения английские наименования других эмоций: hate, delight, joy, terror, fear, sorrow и т.д. Такие устойчивые обороты в английском языке отсутствуют. Это лакуны в рамках данной фразообразовательной модели. Виртуальное существование лакунарных единиц подтверждается примерами их окказионального речевого употребления:

Fall in love or fall in hate.

Get inspired or be depressed.

Flunk a class or ace a test. <answers.yahoo.com/question/index?qid=

Trail of Tears – Free Fall into Fear. <<http://united-metal.ru/784>>

If I fall to sorrow, and find it hard to see to the end,

Do I have the heart to go, and try it again? <<http://www.azlyrics.com/>>

We are here to fall head over heels into Eternal Delight with one another.

<www.selfgrowth.com/articles/>

I don't think I will ever fall out of adoration with photographing children!

<<http://meninamay.weebly.com/3/post/2013/08/>>

Political Fallout from 'Passion'? ... Most Jewish leaders remain deeply concerned about the cultural impact of Mel Gibson's blockbuster movie 'The Passion of the Christ', but at least one group sees some upside to the controversy. <<http://groups.yahoo.com/neo/groups/>>

Так, по нашим представлениям, можно выявлять лакуны в английском фразеологическом фонде. Выводы, полученные на английском языковом материале, могут быть распространены на другие языки.

Литература:

1. Байрамова Л.К. Лингвистические лакунарные единицы и лакуны // Вестник Челябинского гос. ун-та. 2011. № 25 (240). Вып. 58. – С. 22-27.

2. Марковина И.Ю., Сорокин Ю.А. Культура и текст. Введение в лакунологию.

– М.: Гэотар-Медиа, 2008. – 144 с.

3. Матханова И.П., Трипольская Т.А. Лакунарность в системе эмотивных средств русского языка // Лакунарность в языке, картине мира, словаре и тексте: Сб. науч. тр. – Новосибирск: изд-во НГПУ, 2009. – С. 6-16.

4. Огурцова О.А. К проблеме лакунарности // Функциональные особенности лингвистических единиц: Сб. науч. тр. Вып. 3. – Краснодар: изд-во Кубанского гос. ун-та, 1979. – С. 77-83.

5. Плеухова Е.А. Лексическая лакунарность и ее отражение в переводе. Дис. ... канд. филол. наук. – Казань, 2001. – 178 с.

6. My Quotation Book. <thinkexist.com/quotation/>

9.11.2014

© Савицкая Екатерина Владимировна

ЦИТ: 314-196

Тиригулова Р.Х., Ибрагимова Э.Р.

ИЗ ОПЫТА ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ОПИСАНИЯ ГОРОДА

Елабужский институт Казанского (Приволжского) федерального университета, Елабуга, Казанская, 89, 423600

Tirigulova R.H., Ibragimova E.R.

FROM THE EXPERIENCE OF LINGUISTIC DESCRIPTION OF THE CITY

*Elabuga institute of Kazan (Volga region) Federal University,
Elabuga, Kazanskaya street, 98, 423600*

Аннотация: В данной статье рассматривается семантическая, структурная и функциональная организация эмпоронимов Елабуги.

Ключевые слова: эмпороним, ономастикон, информативность, рекламная функция, номинация, словообразовательные способы, унификация.

Abstract: This article discusses the semantic, structural and functional organization of emporonims of Elabuga.

Key words: emporonim, onomasticon, information, advertising function, nomination, word-formation methods, unification.

В современной науке при изучении городского ономастикона употребляется термин «эргоним» для обозначения деловых объединений людей (организаций, предприятий, фирм и др.). Одной из разновидностей эргонимов являются эмпоронимы – наименования торговых, коммерческих, финансовых структур.

Эмпоронимическая лексика активно участвует в современной коммуникации и способствует созданию картины мира носителя языка [1, с.37], в силу чего, как пишут авторы статьи об эмпоронимах Елабуги Л.Б.Бубекова и Т.А.Чиркова, «исследование региональной специфики функционирования эмпоронимической подсистемы имен собственных, специфики структурно-семантических свойств ее составляющих, представляется важным на сегодняшний день» [2, с.33].

Цель нашего сообщения – дать характеристику эмпоронимов Елабуги с учетом их семантико-структурных и функциональных свойств.

При исследовании эмпоронимов Елабуги (их более 300 единиц) было определено, что значительное их количество представляют собой наименования, имеющие татарскоязычное происхождение. Например: «Дуслык» (русс. «дружба»), «Йолдыз» (русс. «звезда»), «Сандугач» (русс. «соловей») и др. Эмпоронимия Елабуги отражает вполне гармоничное сосуществование в городском ономастиконе разных по типологии языков (русского и татарского) вследствие постоянных контактов русского и татарского населения, что подтверждается вхождением тюркских языковых единиц в повседневную русскую речь. Среди заимствованных из других языков слов-наименований, которые тоже представлены достаточным количеством единиц, обнаруживаются варваризмы. Ср.: Beauty safe, «Тенториум», «Эссен».

Сочетание татарских, русских и заимствованных слов в названиях

коммерческих структур – уникальная, на наш взгляд, черта ономастикона татарстанских городов.

При классификации эмпоронимов было выделено одиннадцать тематических групп. Наиболее часто для наименования таких структур используются личные имена, прежде всего, имена владельцев и членов их семей («Азалия», «Лейла», «Марат»), а также названия животных и растений, природных явлений («Пингвин», «Колос», «Кояш» – русск. «солнце») и т.п. Для создания высокой оценочности, класса, в наименованиях употребляются лексемы «элита», «стиль» и др. (к примеру, названия магазинов «Престиж», «Элита»). Использование лексики с ментальной семантикой традиционно невелико («Дом книги», «Библиосфера»). Отчетливо проявляется желание номинаторов сделать вывески своих предприятий центром внимания: выбираются слова для их наименования благозвучные, красивые и модные («Аю» – русск. «медведь», «Аленушка», «Лейла», «Миллениум», «Меридиан», «Креатив», «Интер-дизайн»). Имена исследуемых объектов включают в свой состав числительные, прежде всего числительное «один» («Экономичный №1» и др.) с вполне ясным его предназначением.

Что касается характера содержащейся в эмпоронимах информации, то в этом плане среди исследуемых единиц были обнаружены информативные, рекламные и рекламно-информативные разновидности. Соединение в одном эмпорониме рекламной и рациональной информации наиболее эффективно: они информируют об объекте продажи и одновременно дают предприятию высокую оценку. Например, «Дом книги», «Интернет-салон», «Созвездие красоты», «Стильный дом», «Предметы старины». Однако, как это видно по елабужским эмпоронимам, оптимальные информативно-рекламные собственные имена удается создать далеко не всегда. «Этому препятствует ряд объективных трудностей, главная из которых – исключительная сложность выделения определенной рациональной информации об объекте продажи. Например, многочисленные в настоящее время многопрофильные фирмы, торговые предприятия, предлагающие самые разнообразные товары неопределенному по своим параметрам покупателю, просто не могут иметь информативных названий» [3, с.58]. Единственная рациональная информация, которую могут содержать названия таких фирм, это указание на многопрофильность и многообразие предлагаемого ассортимента («Ассорти», «Раздолье», «Азбука дома» и т.п.). Заметим, что подобные торговые предприятия нередко выбирают себе названия как символы славы, богатства, безграничности («Арбат», «Армани», «Форсаж»). Рекламные названия, не содержащие информации, актуальной для потребителя, используются в Елабуге в настоящее время очень широко, для объектов самого разного назначения и профиля деятельности, даже для тех, которые могли бы иметь информативные имена. К примеру, «Севилья» – название магазина по продаже тканей и швейных принадлежностей.

Информативность эмпоронима по-разному воспринимается и оценивается номинаторами и потребителями. Номинаторы в целом преувеличивают значение рекламной стороны имени, стараются создавать яркие, возвышающие

фирму названия. Например, магазин «MASKOT» (англ. «талисман») – название объекта, как можно предположить, приносящего удачу. Продовольственный магазин «Махта» (тюрк. «похвала») – название заставляет подумать о чем-то «заслуживающем похвалы». При этом потребители часто могут не догадываться о значении этих наименований.

В настоящее время заметна тенденция к увеличению числа информативных видов («Мебель», «Шторы», «Цветы», «Ткани» и др.). Рациональная информация в таких случаях играет главную роль при продаже товара или предоставлении различных услуг.

Известно, что с ономаσιологической точки зрения исследуемые нами единицы могут содержать различные элементы ситуации купли/продажи, при этом они обнаруживают их мотивированность преимущественно субъектом, объектом, адресатом (Ср.: «Сытый студент»).

Современная эмпоронимия Елабуги использует как семантические, так и словообразовательные способы номинации. Это онимизация апеллятива («Хлебник»), сложение разных видов («Хозтовары»), заимствование («Абак»), трансонимизация («Манхеттен»). Отметим, что субстантивная модель наименования эмпоронимов более продуктивна, чем адъективная модель. К наиболее же продуктивным способам наименования, на наш взгляд, относятся онимизация апеллятива и составные наименования («Мясная лавка», «Строительный двор», «Русский климат»).

В Елабуге не зафиксированы обычно встречаемые во многих городах номинации с пословично-поговорочной тематикой. Этот факт, как и отсутствие в его ономастиконе номенклатурных терминов (к примеру, квартал) или немногочисленность многоэлементных номинаций, можно считать временным явлением, так как город расширяется и количество торговых и финансовых структур также увеличивается.

Некоторые наименования, представляющие известные торговые сети, распространены в разных городах России, в том числе и в Елабуге, например, «Sela», «Пятерочка», «Л'Этуаль». Это один из фактов, который, по мнению Т.В. Шмелевой, приводит к унификации ономастикона современных городов, к его единообразию. Этому способствует и наличие традиционных для эмпоронимии страны наименований – «24 часа», «1000 мелочей», «Злато», также отмеченных на карте эмпоронимов Елабуги.

Линия унификации ономастикона современных городов имеет культурную основу: на вывесках оказываются слова, которые выдвигаются в центр общественного внимания, становятся модными. «На волне этой тенденции просто должны появиться на вывесках ГЛАМУР, ПРЕСТИЖ и подобные слова. Иногда их появление производит эффект неожиданности» [4, с.8], – справедливо замечает Т.В.Шмелева.

Итак, представляя небольшой фрагмент исследования елабужского ономастикона, мы отмечаем в нем характерные как для татарстанских, так и для российских городов, тенденции именования магазинов, кафе и др. структур. Новейшие эмпоронимы, по нашим наблюдениям, стройно входят в топонимическую систему Елабуги и представляют собой, наряду со старыми

елабужськими названнями, значительний інтерес для майбутніх досліджень.

Література:

1. Вороб'єв В. В. Лінгвокультурологія: Монографія. – М.: РУДН, 2008. – С.37.

2. Бубекова Л.Б., Чиркова Т.А. Емпороніми Елабуги //Сборник наукових праць «Проблеми сучасної науки»: випуск 7. – Частина 2. – Ставрополь: Логос, 2013. – С.33–39.

3. Романова Т.П. Проблеми сучасної ергонімії //Вестник Самарського державного університету. Серія «Філологія». – 1998. – №1. – Режим доступу: <http://www.weblib.ssu.samara.ru/DLib/vestnik/documents/199810904.html>

4. Шмелева Т.В. Городської ономастичності: єдність регіонів //Мір ім'єнь і названь. – 2010. – №42. – С.1–8.

Стаття надіслана: 13.09.2014. © Тиригулова Р.Х., Ібрагімова Э.Р.

ЦИТ: 314-211

УДК 811.161.2'367

Компанієць І.В.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В МОВІ СИТУАЦІЙ ІМЕНУВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО НАПОВНЕННЯ РЕЧЕННЄВИХ КОНСТРУКЦІЙ

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Харків, Артема 29, 61078*

Kompaniyets I.V.

REPRESENTATION OF THE SITUATIONS OF NAMING IN THE LANGUAGE: PECULIARITIES OF THE LEXICAL-SEMANTIC FILLING IN SENTENCIAL CONSTRUCTIONS

Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Artema 29, 61078

Анотація. У даній статті розглядаються предикатні та іменні лексеми зі значенням іменування в реченнях із відношенням номінації. Визначено місце досліджуваної предикатної лексики серед семантичних типів предикатів, проаналізовано особливості вираження іменних компонентів у реченнях із відношенням номінації.

Ключові слова: предикатні лексеми зі значенням іменування, семантичні типи предикатів, іменний компонент, оцінний компонент.

Abstract. The article focuses on the analysis of the predicates and predicatives with the meaning of nomination. The placement of observable predicate lexemes among semantic types of predicates is found out; the peculiarities of representation of predicatives in the sentences with relation of nomination are analyzed.

Key words: predicate lexemes with the meaning of naming, semantic types of predicates, predicatives, evaluative components.

Вступ. Особливістю ситуацій найменування є те, що вони відображаються в реченнях певного типу, а саме в реченнях із відношенням номінації, наприклад: *Понад Дніпром жили всі хлібороби, що звав їх Геродот – борисфеніти* (Л. Костенко); *Сагайда жартома його охрестив його “капельмейстером зведеного оркестру”* (О. Гончар). Першу спробу виділити

й схарактеризувати такі речення було зроблено Н. Д. Арутюною. За визначенням авторки, відношення номінації поєднує об'єкт та його ім'я, тобто елемент предметного світу й елемент мовного коду, а також поняття (властивість, подію) та спосіб його позначення в мові: *Цього хлопчика звуть Коля. Таку квітку називають фіалкою* [1].

У сучасних дослідженнях з синтаксису доведено, що можливість чи неможливість мовної реалізації різних за своїми ознаками речень визначається значною мірою особливостями лексики і досліджувані конструкції виявляють також специфічність щодо лексичного-семантичного наповнення семантичних позицій.

В українському мовознавстві речення із відношенням номінації не були предметом спеціального дослідження, а отже, не розглядалися особливості семантики цих речень. Разом із тим характер лексичного-семантичного наповнення синтаксичних позицій є важливим чинником формування семантики цих речень. Передусім йдеться про синтаксичні позиції предиката як його організаційного центру, а також взаємодії предиката з іншими реченнєвими компонентами, насамперед з іменним компонентом, що вводиться предикатною лексеєю. Тому проблема лексичного вираження предикатів найменування та іменних компонентів, уведених ними, є **актуальною**.

Мета цієї розвідки – проаналізувати лексико-семантичні особливості предикатів іменування та іменних компонентів при них. Заявлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) з'ясувати критерії виділення семантичного класу предикатів найменування; 2) описати особливості предикатної лексики в реченнях із відношенням іменування; 3) визначити місце іменного компонента в семантичній структурі речень із відношенням номінації та особливості його лексико-семантичної репрезентації; 4) проаналізувати роль лексико-семантичного наповнення аналізованих реченнєвих конструкцій в ускладненні відношення номінації іншими реченнєвими значеннями.

Виклад основного матеріалу. До питання визначення класифікації предикатної лексики неодноразово зверталися як вітчизняні вчені-синтаксисти (Н. М. Арват, І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, М. В. Мірченко), так і зарубіжні (Н. Д. Арутюнова, Б. В. Богданов, О. М. Селіверстова, Ю. С. Степанов). Однією з фундаментальних класифікацій є класифікація предикатів, наведена в працях О. М. Селіверстової. Класифікація дослідниці містить кілька семантичних типів, зокрема: предикати зі значенням 1) дії; 2) процесу; 3) стану; 4) якості та набору якостей, об'єднаних в предметі; 5) знаходження в просторі; 6) потенційності; 6) класу та “зв'язку”; 7) результату та факту [2].

Іншу концепцію поділу семантичних предикатів на типи подано в монографії “Семантико-синтаксична структура речення”: “За своїми семантичними параметрами предикати поділяються на два найбільш узагальнених класи: предикати дії і предикати стану. Це основне семантичне протиставлення всередині предикатних знаків. Предикати дії пов'язуються з активним предметом (звичайно особою), діячем, від якого походить дія, а предикати стану – з пасивним предметом (як істотою, так і неістотою), носієм

стану, якому належить стан, якому приписується відповідний стан” [3]. Ці два великих класи предикатів поділяються в класифікації на семантичні підкласи і групи. Предикати зі значенням дії диференційовано на предикати активної фізичної дії, руху, розумової, мовленнєвої та інших видів діяльності. Предикати зі значенням стану розподілено на предикати фізичного, інтелектуального, емоційного стану, предикати з наявністю якісної ознаки, стану існування/неіснування, наявності/відсутності, володіння/неволодіння та предикат стану як результат дії [4]. Цю концепцію поділу семантичних предикатів на типи й прийнято в дослідженні.

Оскільки речення з відношенням номінації відображають ситуацію найменування мовцем реалій дійсності, у них уживаються предикатні лексеми та вирази на зразок *звати(ся), називати(ся), носити назву, мати назву, об'єднувати(ся) під назвою, оголосити, охрестити, обізнати, величати* тощо, наприклад: *[В серпні в місті Квебеку відбулася нарада керівників урядів Англії і Америки, на який вирішено провести інвазію у Францію]. Цю операцію вони назвали “Оверлорд” (Ю. Дольд-Михайлик); [До Ганни приїхала її сестра Одарка]. Звала себе Дарією Кіндратівною, але на селі була по-старому Дариною (Ю. Яновський); [Завжди похмурий і насуплений, постійно строгий і недовірливий], Стороженко швидко **здобув** собі **прізвище** Страж (М. Бажан); [Був це хлопець жвавий], за що і прозивався в школі непосидою, розбитним (В. Канівець); Мене ж і ті, і другі “меживірком” **дражнили**, та й тепер молодики так само **називають** за те, [що я з твого наказу, батько, здаюсь байдужим до змагань за віру] (Л. Українка); [Коли нелегко було з діючою армією, то що тоді говорити про трудову], яку населення дуже влучно **прозвало** “арештантськими ротами” (Г. Тютюнник); За її горластість весь вагон уже **величав** бабу комендантом (О. Гончар); Все, що в тім городі росло, **носило ім'я** “Kaiser” і мало означати тим своє високе і шляхетне походження (О. Кобилянська); Істинне для нас тільки те, що твердо встановлене, а не те, що хтось **оголосить** істинним, [хоч би це був іноді й столичний авторитет] (П. Загребельний).*

Як можна бачити з наведених прикладів, предикати в структурі цих речень у різний спосіб позначають дію суб'єкта номінації з надання імені певній реалії дійсності. Разом із тим усі вжиті в цих реченнях предикати найменування можна віднести до предикатів дії, а саме до предикатів мовленнєвої діяльності, під якою розуміють “активний, мотивований (як будь-яка довільна дія) предметний (змістовний) процес висловлення і прийому сформованої та сформульованої за допомогою мови думки, інформації, спрямованої на задоволення комунікативно-пізнавальної потреби людини у процесі спілкування” [5]. Наявні ж відмінності в способі позначення цього типу мовленнєвої діяльності, а саме діяльності з надання імені певній реалії дійсності, корелюють з особливостями мовленнєвої ситуації, у якій ця діяльність здійснюється.

Річ у тім, що ситуація найменування, у якій і виникає відношення номінації, має свої особливості, як-от: передумови виникнення самої ситуації, характер об'єктів, що підлягають номінації, особливий склад учасників, тип

стосунків між ними, нарешті, ставлення учасників до об'єкту номінації. Характер ситуації найменування зумовлює не тільки вибір імені суб'єктом номінації, а й відбір у кожному конкретному випадку тих чи інших предикатних лексем на позначення процесу іменування.

Як довів аналіз, до чинників, які зумовлюють вибір предикатних лексем суб'єктом номінації, належать передусім *персональні й соціальні характеристики учасників* ситуації найменування. Пріоритетне місце серед них займає соціальний статус і соціальна роль суб'єктів номінації, наприклад: *Тій дівчині піп дав імення* Минодора, а люди на селі *звали* її Нимидорою (І. Нечуй-Левицький); *Всевишній знову подарував їм донечку. Найменували* її Олександрою. Це – по церковному. Поміж собою батьки *називали* маленьку то Сашею, то Сашунею і упадали за нею усією душею (А. Грес). Поєднання в межах кожної із ситуацій найменування “офіційного” та “неофіційного” позначень забезпечує використання як книжної (*дати імення, найменувати*), так і нейтральної щодо стилістичного забарвлення лексики (*називати, звати*).

Разом із тим для відображення ситуації найменування, коли соціальний статус її учасників є нерелевантним, залучаються предикатні лексеми, що належать до нейтральної лексики. Такий слововжиток спостерігаємо в реченнях на позначення ситуацій зі встановлення контакту між їх учасниками, необхідного для успішної комунікації між ними: – *Мене звать* Олена Пилипівна, – сказала вчителька. [– Я вас зараз построю, ми послухаємо, що скаже директор, і підемо у свій клас. Коло Галочки поставили біляву дівчинку з сірими великими очима. Вона зразу засміялася до Галі і спитала:] – Як тебе *звать*? – Галочка Татарська! – І мене Галочка, тільки Хижнякова! – зраділа дівчинка. – А отого чорненького хлопчика *звать* Тіма, а оту, бачиш, на китаянку схожа, – Неля. Я вже всіх перепитала (О. Донченко); [Василь засміявся, простягнув руку. – Раз таке діло, давай знайомитись. Василь. А це професор Діжа. Льонька пирснув. Професор сердито смикнув себе за вус. – Е, е, Василю... Діжа йому ні до чого.] *Зви* мене, хлопче, Іваном Ігнатовичем. – А мене *звати* Льонька (О. Бердник). Можна стверджувати, що лексеми *називати, звати* є ключовими у відображенні ситуації найменування із комунікативною функцією контактовстановлення.

На вибір предикатних лексем також впливають *особливості об'єкта* номінації, наприклад: [Руки в дівчинки були шершаві, як дубова кора, засмагли і подряпані. Хустинка в неї зсунулась набік, і з-під неї вибилась хмарка льняного волосся, білого й легкого, як пух, – дмухне вітрець, так воно й розлетиться навколо. І тепер дівчинка стала дивно схожою на кульбабу.] В школі її подружки так і *кликали* завжди: Улянка-кульбабка (О. Донченко); [Кошенята цього разу вийшли різної масті.] Чорного з білою плямою на кінчику хвоста ми *кликали* Пензликом, а смугастого – Мурзиком (З журналу). У першому прикладі зовнішні риси дівчини стають підґрунтям для творення прізвиська дівчини, що й вплинуло на вибір мовцем предикатної лексеми *кликати*. У другому прикладі зовнішній вигляд кошеняти стає приводом для творення клички тварини, що й позначилося на виборі предикатної лексеми. Отже, можна констатувати, що уживання предикатної лексеми *кликати* у реченнях із

відношенням номінації спричиняється відображенням специфічної ситуації найменування, а саме ситуації творення прізвиськ людини або кличок тварин, що спирається на особливі ознаки самого об'єкта номінації.

У дослідженнях із лексики зверталася увага на те, що особисто-індивідуальні прізвиська сприймаються як образливі та мають багато експресії [6]. Це підтверджує й дослідження семантики речень із відношенням номінації, що відображають ситуацію надання прізвиськ певній особі: уживання в їх структурі предикатних лексем із негативним відтінком значення (*обізвати, дражнити, вліпити прізвисько, охрестити*) зумовлене саме сприйманням обраних імен як образливих, наприклад: *Кайдашиха, котру тепер на селі дражнили безокою економшею, сердилась на Мотрю* (І. Нечуй-Левицький); – *Й осікся, бо згадав, яке прізвисько вліпили дядьки Ступачеві: Рознос. [Але прокурор ще цього не знав, а розносити він умів – і в місті, і в селі]* (М. Стельмах); *[Клим далеко міг би зайти з тими командирськими ногами, якби якийсь полячок під Бродами не відтяв йому шмат лівої руки по самий лікоть]...Тепер носив напівпорожній рукав у кишені галіфе, й комунівські дотепники відразу ж охрестили його Півтораруким* (В. Земляк). Ужиті в наведених прикладах предикати іменування належать до розмовної лексики, що надає повідомленню виразності, образності, емоційного забарвлення.

Дослідження предикатної лексики, уживаної в реченнях із відношенням номінації, виявило корпус лексем, що відображають ситуації, коли надання імені є результатом пізнавальної, дослідницької діяльності людини, спрямованої на визначення суттєвих властивостей певного об'єкта дійсності (поняття про предмет), що визначають спосіб його існування в системі подібних явищ, особливості його призначення. У такому випадку ім'я встановлюється з опорою на сутність певного об'єкта дійсності. У ситуації найменування, де об'єктом номінації виступає поняття, надавані імена виявляють свою специфічність як *термінів*.

До складу речень із відношенням номінації, які репрезентують ситуацію найменування, що пов'язана з творенням нових термінів, входять предикатні лексеми на зразок *називати, дістати назву, отримати назву, позначатися назвою*, тощо, наприклад: *У праці вимірювань індекс типу дефлятора отримав назву “індекс Пааше”, а індекс типу споживчих цін – “індекс Ласпейреса”; Грошова система, основу якої становить лише один метал (золото або срібло), дістала назву монометалізму* (З підручника економічної теорії). Спираючись на те, що термінотворення є процесом, під час якого “фіксуються знання людини про світ, виникають, інтегруються та диференціюються значення, збагачується та поширюється система наших понять та, врешті, наших знань” [7], предикатні лексеми на позначення термінів у реченнях із відношенням номінації можуть розглядатися як предикати мовлення, що відображають розумову діяльність людини. Такі предикати належать до лексики наукового стилю, яка забезпечує логічність, ясність, точність викладу інформації в науковій літературі.

Окремий аспект дослідження становить вивчення вибору предикатних лексем залежно від стильових та жанрових особливостей тексту, до якого

включене речення із відношенням номінації.

Так, уживання певних предикатних лексем у науковому описі може бути мотивованим його своєрідним змістом, наприклад: *[Червоний Донець – селище міського типу Балаклійського району. Виникло в зв'язку з відкриттям і розробкою запасів природного газу.] Селище **дістало назву** від хутора, закладеного в 1923 році. Спочатку його **називали** Новотроїцьким, потім за його місцем на березі р. Сіверського Донця **перейменували** на Донець, а далі – на Червоний Донець.* (А. Перепеча, А. Ярещенко). У цьому описі, який становить специфічний контекст іменування, автор, який є науковцем, спираючись на спеціальні методи досліджень, визначає походження складної географічної назви. Ознайомлюючи адресата з історією селища, він спирається на певні факти та аргументовано пояснює, як змінювалася назва селища за різних часів. Автор прагне довести до відома уявного адресата важливу інформацію про назви селища, що змінювалися, задовольняючи свій науковий інтерес та допитливість читача. Із цією метою він уживає в контексті низку предикатів іменування, що відображають динаміку отримання селищем його назви: *називати, дістати назву, перейменувати.*

На вибір предикатних лексем у реченнях досліджуваного типу впливають *стильові ознаки* тексту, що їх містять. Так, в офіційних документах на позначення предикатів іменування вживаються слова, які належать до офіційно-ділової лексики: *записати під назвою, зареєструвати під назвою, фігурувати під назвою* тощо), наприклад: *Не використовуйте в назві фірми назви міст Росії, областей і Федеральних утворень. На це потрібно також дозвіл мерії. Фірму з такою **назвою зареєструвати можливо**, але на вас можуть подати до суду та ж мерія (З інструкції); У документах XVII - XVIII століть наша річечка **фігурує під назвою** Щеснівка (З журналу).*

Для художньої літератури притаманне вживання емоційно забарвлених предикатних лексем, зокрема таких, що мають урочисте, піднесене забарвлення, у тому числі тих, які належать до книжної лексики, наприклад: – *Тільки з уговором піду: щоб ні ти, ні жінка твоя, ні сім'я твоя, щоб не **величали** мене благородим (Г. Квітка-Основ'яненко); Так і лишилося обом нам невтямки, Як називалась ти, як я **іменувалася** (Рильський); Вельмишановний добродію пане Олексю! ..Вибачте, що так коротко Вас **іменую** (П. Мирний).*

Отже, предикатні лексеми зі значенням іменування, ужиті в реченнях із відношенням номінації, належать до такого семантичного типу предикатів, як предикати мовлення. Вибір таких предикатних лексем у кожному окремому випадку залежить від особливостей відображуваної ситуації найменування, а саме: персональних й соціальних характеристик учасників цієї ситуації, особливостей об'єкта номінації, ставлення учасників, передусім суб'єкта до об'єкта іменування та характеру текстів, у яких досліджувані речення містяться.

Суттєвим для речень із відношенням номінації є те, що в їхній структурі ім'ям об'єкта дійсності стає іменний компонент, що вводиться аналізованими предикатними лексемами, наприклад: *Вдячні сучасники меріцїй **прозвали** Константина **Великим**, а столицю найменували Константинополем, на знак*

чого було випущено медаль з відповідним написом (П. Загребельний); Сина назвали революційним ім'ям— **Май**, а доньку не менш революційним — **Фіалка** (М. Хвильовий).

Як зазначає Н.Д. Арутюнова, “назвати означає пізнати” [8], тому вибір імені предмета дуже часто базується на основі виділення його суттєвих властивостей, що надає імені ознак прізвиська, наприклад: *Був це хлопець жвавий, за що і прозивався в школі непосидою, розбитним* (В. Канівець); *Це була маленька келія з трьома ліжками, причепленими до стін. Келія на три особи. Її називали “тройником”, а цілий цей тюремний сектор називався – “тройники”* (І. Багряний). При цьому в обраній назві відбиваються не тільки об’єктивні ознаки предметів, які дійсно належать предмету або особі, а й і суб’єктивні, які можуть і не належати їм, а надаватися самим мовцем. Саме останні виражають суб’єктивне відношення до дійсності у вигляді оцінок, що становить один зі способів відображення світу, пізнаючи який, людина виражає своє ставлення до нього. Світ, що пізнається, завжди оцінюється, оцінка – свідчення ступеня його пізнаності [9].

Головними компонентами оцінного судження є суб’єкт оцінки, її об’єкт та оцінний предикат: “будь-яке оцінне судження передбачає суб’єкт судження, тобто ту особу (індивідуум, соціум), від якої виходить оцінка, і його об’єкт, тобто той предмет або явище, до якого оцінка ставиться” [10]. Особливістю об’єкта оцінки є його здатність позначати не тільки предмет, але й ситуацію в цілому, дію або факт.

У лінгвістиці загальноприйнятим є положення про те, що засобом вираження оцінних значень слугує певна частина лексики. Оскільки в мові виражається та фіксується здійснювана мовцем суб’єктивна оцінка саме предметів та їх ознак, то категорія оцінки – це передусім категорія іменників, прикметників і прислівників [11]. У реченнях із відношенням номінації оцінним компонентом є, як було показано, іменний компонент їх структури. У позиції цього компонента представлені іменники та прикметники, які можуть мати у своїй семантиці оцінну сему, наприклад: *Серьoga нишком прозвав пані Івгу “шлюхою в хустці” і зненавидів її всією силою своєї вільнолюбної душі* (В. Підмогильний); *Страшно називати 23-річну жінку вбивцею свого дитяти, але саме цю наругу над живою душею вона вчинила в ніч з 8 на 9 листопада (3 газети); Невже якийсь харпак посмів не уві сні, а насправді назвати свинею пана Сулятицького?* (С. Тельнюк); *Його обличчя можна б назвати гарним, якби не холодний блукаючий погляд великих сірих очей* (О. Кобилянська).

Як відомо, суб’єкт, здійснюючи акт оцінки, наділяє той чи інший об’єкт (предмет) ціннісними ознаками: оцінюючи предмет та окремі його якості, він порівнює його з тими зразками у своїй свідомості, які вважає нормою або ідеалом, та на підставі їх відхилення від норми дає свою оцінку. Відповідно до цього оцінний компонент лексичного значення слова пов’язується з вираженням або позитивної, або негативної оцінки. Позитивна оцінка сприймається як норма, а негативна – як відхилення від неї. На думку лінгвістів, “оцінна шкала не любить рівноваги, і норма збігається з позитивною частиною шкали... Негативна оцінка сигналізує про аномалії, про порушення

певного порядку” [12].

У структурі речень із відношенням номінації для вираження позитивного ставлення до об'єкта оцінки вживаються позитивно оцінні лексеми, тобто ті, що характеризуються позитивним забарвленням і містять відтінки захоплення, схвалення, співчуття тощо (*герой, геній, красень, добрий, сміливий, талановитий*), наприклад: *Володимира Кличка назвали першим красенем України* (3 газети); *Боже борони, Гайдаш ніколи не розповідав нам про синову загибель, не любив, коли хтось називав Романа героєм, “борцем за наш світлий день”, він мовби остерігався, що хтось таки скаже вголос або ж тільки подумає, що, мовляв, дивіться, старий Гайдаш хоче щось мати від совітів, хоче схіснувати за те, що виховав сина на комуніста* (Р. Федорів); *У рецензії М. Коцюбинського названо талановитим, великим художником, висловлено подяку за організацію, редагування і видання збірника* (О. Карабінська).

Засобами вираження негативної оцінки в структурі речень досліджуваного типу виступають негативні оцінні лексеми, які наділені яскраво вираженим негативним забарвленням і мають відтінки осуду, зневаги, презирства, а саме: *богівідступник, ледащо, пустун, паскудний*), наприклад: *Та він давно вже повитрушував свої кишені, витрусив і материну скриню. На селі скрізь почали звати Романа голодрабом, ледащом* (Б. Грінченко); *А бачить він – чиниться гріх. Уже і єпископ Балабан (та коли б не він, чи стояв би тут друкарський верстат?) на проповіді в соборі Юра назвав успенських братчиків богівідступниками* (Р. Іваничук).

Отже, аналіз речень із відношенням номінації свідчить, що за допомогою аксіологічних лексем, які виступають у ролі іменного компонента при предикатах найменування, відбувається ускладнення їх семантики оцінним компонентом смислу.

Таким чином, речення із семантикою номінації в українській мові мають широкі можливості щодо лексичного наповнення позиції предиката найменування як організаційного центру та іменного компонента при ньому, що визначається особливостями відображуваної ситуації найменування.

Література:

1. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл: Логико-семантические проблемы / Н. Д. Арутюнова; [отв. ред. Г. В. Степанов]; АН СССР, Ин-т языкознания. – М.: Наука, 1976. – 383 с.
2. Селиверстова О. Н. Второй вариант классификационной сетки и описание некоторых предикатных типов русского языка / О. Н. Селиверстова // Семантические типы предикатов / Т. В. Булыгина, О. Н. Селиверстова, Н. А. Ишевская и др.; [отв. ред. О. Н. Селиверстова]. – М.: Наука, 1982. – С. 86-157.
3. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський; [відп. ред. І. Р. Вихованець]. – К.: Наук. Думка, 1983. – 219 с.
4. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення /

І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський; [відп. ред. І. Р. Вихованець]. – К.: Наук. Думка, 1983. – 219 с.

5. Зимняя І. А. Лингвopsиxология речевой деятельности / І. А. Зимняя. – М.: МПСИ; Воронеж: Модэк, 2001. – 429 с.

6. Поротников П. Т. Антропонимия замкнутой территории (на материале говоров Талицкого района Свердловской области): автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 “Русский язык” / П. Т. Поротников. – Казань, 1972. – 18 с.

7. Арутюнова Н. Д. Номинация и текст / Н. Д. Арутюнова // Языковая номинация (виды наименований); [отв. ред. Б. А. Серебrenников]. М.: Наука, 1976. – С.304 – 357.

8. Арутюнова, Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.

9. Космеда, Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики : формування і розвиток категорії оцінки : [монографія] / Т. А. Космеда. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 349 с.

10. Вольф, Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 280 с.

11. Никитевич В. М. К вопросу о категории оценки в русском языке / В. М. Никитевич // Филологические науки. – 1960. – №3. – с. 81–91.

12. Крысанова, Т. А. Высказывания, содержащие отрицательную оценку адресата, в современном английском языке (коммуникативно- прагматичний аспект) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Т. А Крысанова – Луцк: Волинский гос. ун-т, 1999. – 182 с.

Дата відправки: 12. 09 2014:

© Компанієць І.В.

ЦИТ: 314-277

УДК 8

Гальцева А.А.

ОБЛИК «НОВОГО» РУССКОГО ЯЗЫКА. ДЕМОКРАТИЗАЦИЯ, АДАПТАЦИЯ ИЛИ ДЕГРАДАЦИЯ? (К ВОПРОСУ ОБ ИСТОЧНИКАХ ПОПОЛНЕНИЯ ЛЕКСИЧЕСКОГО СОСТАВА РУССКОГО ЯЗЫКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ)

Тамбовский государственный технический университет

Тамбов, Ленинградская 1, 392000

Galtseva A.A.

CHARACTER OF “NEW” RUSSIAN LANGUAGE. DEMOCRATIZATION, ADAPTATION OR DEGRADATION? (WHAT ARE THE SOURCES OF REPLENISHMENT OF LEXICAL STRUCTURE OF RUSSIAN LANGUAGE TODAY)

Tambov State Technical University, Tambov, Leningradskaya 1, 392000

Аннотация. В статье рассматриваются лексические и графические заимствования, активно проникающие в русский язык в последние два

десятилетия. Мотивируется причина их проникновения в активный словарь носителей языка, а также рассматривается процесс адаптации иноязычной лексики на современном этапе функционирования.

Ключевые слова: заимствованная лексика, адаптация заимствованной лексики, лексические и графические заимствования, язык-источник, причина и обоснованность заимствования.

Abstract. The article discusses the lexical and graphic borrowing actively penetrating the Russian language in the last two decades. Motivated by reason of their penetration into the active vocabulary of native speakers, as well as through the process of adaptation of foreign vocabulary at present functioning.

Key words: loanwords, adaptation loanwords, lexical borrowing and graphics, language source, the reason and justification of borrowing.

Русский язык - язык великой державы, многовековой культуры и богатейшей литературы – огромный период времени считался одним из самых информативных.

Каково же состояния современного русского языка? Перестал ли русский язык быть «великим и могучим»? Проблемы, которые сейчас являются предметом споров среди исследователей-лингвистов. В работе «Живое и мертвое слово» известный лингвист Л. Ржевский, обеспокоенный массовым внедрением в русский язык иностранных слов, ещё более полувека назад справедливо замечал: «Великим и могучим – нет, не перестал. Не успеет перестать. Будем надеяться, что никогда не перестанет, но он перестал быть свободным. И от этого все качества. Последствия этого катастрофичны» [9, с. 63].

Современное состояние русского языка волнует многих, что доказывает появление в газетах, журналах, научной литературе статей, заметок, высказывающих различные мнения по данной проблеме. Радует то, что многие задумываются над тем, как нашему языку сохранить статус «свободного», «великого и могучего».

Существование любого языка, в том числе русского, невозможно без постоянного обогащения словарного состава – это аксиома.

Каким образом русский язык обогащается новыми словами? Путей много.

Во-первых, возвращаются слова, находившиеся ранее в пассиве. Причём, новая лексика отражает все сферы жизни общества: политику, государственное устройство, идеологию, экономику, медицину, религию, науку, технику, быт. За последние 20 лет возродились такие слова, как *гильдия, гимназия, градоначальник, губернатор, гувернантка, гувернёр, департамент, забастовка, корпорация, лицей, муниципалитет, полиция, прислуга, приют, трест и др.*, которые, казалось, никогда не обретут новую жизнь по идеологическим причинам советского строя. Тем не менее, ныне они живут и здравствуют в своём первоначальном значении.

Во-вторых, словарный запас обогащается в результате возникновения новых значений для старых слов, что наиболее ощутимо проявляется в речи молодых носителей языка.

«Молодёжный язык» последнего десятилетия прошлого столетия и начала

нынешнего - это смешение, что называется, всех стилей, жанров и направлений, т.е. в активном словарном обиходе людей прочно закрепляются элементы профессиональной и, к великому сожалению, сниженной жаргонной лексики.

Зачастую активными элементами словарного запаса молодёжи становятся ранее нейтральные по своему значению слова, приобретающие негативную экспрессивную окраску и совершенно иное значение. Таковыми, например, стали глаголы *напрячься, совать(ся), иметь, расслабиться, парить(ся), выкачивать(ся), отмывать(ся), отстёгивать(ся), пришить, косить, расколоть(ся), приколоться, кинуть*; существительные *зелень, бабки, лимон, приколы, столик, пятак, штука, кусок, косяк, шланг, колёса* и др.

Конечно, сленг, жаргон – это не только что возникшие явления в языке. Но если раньше подобная лексика была присуща узкому кругу людей и её использование в речи вызывало негативную реакцию людей, владеющих культурой речи, этикой общения, то на современном этапе нас почти перестали удивлять такие «словечки» из уст высокопоставленных российских государственных деятелей. Речь представителей власти, работников телевидения и радиовещания считалась эталоном, а сейчас она пестрит не только фразеологизмами разговорно-сниженного стиля (*мало не покажется, держи карман шире, валять дурака*), оскорбительными олицетворениями (одни *бандерлоги* чего стоят), но и грубыми нарушениями орфоэпических, грамматических и иных норм русского языка. Какой в данном случае может быть спрос с подрастающего поколения, если границы правильной и неправильной речи размыты не без участия СМИ, и, что самое печальное, молодёжь иногда даже не подозревает, что изъясняется на «матерном языке», считая укоренившиеся в активном употреблении слова *фигня, хрень, блин* нормой для употребления в общественных местах, в присутствии людей, старших по возрасту, выше по положению и т.д.

Что это? Новые условия функционирования языка, появление демократизации речи или резкое снижение ее культуры?

Одним из основных и крупных источников для пополнения языка новой лексикой и словообразовательными элементами является заимствование из американского варианта английского языка, что обусловлено открытостью современного общества для международных контактов, ориентацией во многом на западную культуру, образ жизни.

Как известно, иноязычный материал подвергается значительной языковой обработке и с точки зрения формальной (фонетики, грамматики, графики, орфографии), и с точки зрения семантической. Первоначально иностранное слово нередко воспринимается как полный эквивалент существующему в русском языке; с течением времени может развивать оттенки значения или / и приобретать иную стилистическую окраску и уже в измененном, уточненном виде занимает свою нишу в лексике языка-реципиента. Таковы, например, *имидж, мониторинг, рейтинг, рекрутинг, гастарбайтер, маркер, карго, йогурт*.

Некоторые иноязычные слова, активно употребляющиеся в настоящее время, в советском прошлом представляли собой слова-экзотизмы и имели еще

и "идеологическую" окраску (в толковых словарях они помечались как "применительно к западному образу жизни"). Сейчас, например, многие из них утратили свою "экзотичность": *бизнесмен, доллар, колледж, крупье, продюсер, шоу* и др.

За последние два десятилетия в русском языке появилось непривычное явление - написание многих заимствованных слов без изменения графического написания: BMW, CD, CD-ROM, Coca-Cola, Hi-fi, IBM, mass-media, notebook, on-line, Pentium, PR, VIP, Windows. Обосновано ли это? Причина, видимо, кроется в том, что данные заимствования ещё в недостаточной мере освоены лексической системой русского языка. А вот комбинированное написание сложносоставных слов латиницей и кириллицей (*IBM-совместимый, PR-акция, PR-менеджер, PR-технологии VIP-клиент, VIP-мероприятие, Web-сайт, SMSка, web-документ, WWW-страница, CD-диск, DOSовский*), а также некоторые слова, образованные от иноязычных по словообразовательной модели русского языка (*PRщик, VIPовский*), свидетельствуют об их начальном этапе освоения языком-реципиентом. Количество подобных слов настолько стремительно растёт, что для их названия в русском языке уже существует собственный термин *слова-кентавры* [5]. Но если слова-кентавры в отдельных своих проявлениях ещё можно квалифицировать как словотворчество, то очень не хочется, чтобы русский язык превратился в «язык-кентавр».

В научной, публицистической литературе современный русский язык называют интеррусским языком, германо-романо-русским и англо-русским сленгом или кратко – рус-англ, *ruenglish*. Никто не говорит, что иностранные слова, проникающие в наш язык, категорически отрицательно влияют на его развитие, ведь на всем протяжении своей истории русский язык обогащался не только за счет внутренних ресурсов, однако недопустимо, чтобы заимствование было чрезмерным.

Как решить злободневную проблему? Во-первых, необходимо определить, какие заимствования, из уже укоренившихся в нашей речи, имеют *абсолютное* соответствие в русском языке, и исключить их из активного употребления. Применение синонимов иностранного происхождения может быть обосновано в случаях, когда требуется избежать тавтологии.

Во-вторых, проникновение в русский язык иностранных слов может быть оправдано единственной целью: назвать явление, предмет, понятие или что-либо иное, которое означает то, чего ранее не существовало, следовательно, и не имело русского словесного аналога. В связи с этим в большей степени являются оправданными заимствования в области науки и техники. Что выбрать? Слово *компьютер* (англ. *computer*) или *электронно-вычислительная машина*? Конечно, первое. Почему? Аргументом служит экономия речевой энергии и более точное лексическое содержание. Глагол *кликнуть* (*нажимать на клавишу, чтобы открыть какой-л. файл*), прочно закрепившийся в русском языке вместе со словом *компьютер*, восходит к английскому *to click* (*нажимать*). Но вспомним созвучные ему русские слова *кликать/кликнуть* (*звать*), *клик* (*зов*). Не возникает ли ассоциация: *кликнуть* – это в какой-то мере «вызвать» информацию?

С развитием интернета в наш язык вошли сотни слов, которые могли бы, без сомнения, обрести русскую словесную оболочку, ведь именно наш язык наделён огромным лексическим богатством. В данном же случае, видимо, сработал принцип: «Зачем изобретать велосипед, если он уже изобретён?» И это закономерно.

Сейчас нам не обойтись без таких слов, как *аккаунт*, *сайт*, *аватар*, *скриншот*, *ник*, *плагин*, *файл*, *браузер*, *провайдер* и др. Все они являются заимствованными из английского языка. Поясним некоторые.

Аватар (*аватарка*) (англ. *avatar* – воплощение) — графическое представление пользователя либо игрового персонажа. Это специальная маленькая картинка, которая отражает характер, а иногда даже и внешность своего владельца.

Скриншот (англ. *screenshot* – снимок экрана) — изображение, полученное компьютером и показывающее в точности то, что видит пользователь на экране монитора или другого визуального устройства вывода.

Ник (англ. *nick*, *nickname* — прозвище, кличка, псевдоним), а по-русски – это *псевдоним интернет-пользователя*, или *кличка*, или *прозвище в сети интернет*. Первый синоним слишком длинный. Второй – имя домашнего питомца. Третий – негативно окрашен. Таким образом, эти русские синонимы имеют разные семантические оттенки, поэтому и отдаётся предпочтение короткому слову *ник*, которому в русском языке соответствует единственное конкретное значение.

Следовательно, не всегда можно обойтись для обозначения новых реалий действительности исключительно собственными средствами языка. Но нельзя мириться с тем, чтобы иностранные слова вытесняли из языка тождественные им русские исключительно для того, чтобы отдать дань моде, пощеголять космополитичностью и осведомлённостью. Вспомним слова и выражения, которые заполнили сегодняшнее телевидение: *актуальная пати*, *конкретная фэшн-виктим*, *гламурный*, *суаре*, *креативный*, *экстрадация*, *консенсус*, *эмпатия*, *инсайт*. Далеко не факт, что родоначальниками этих «модных языковых тенденций» стали высоко интеллектуальные люди, имеющие тонкий эстетический вкус.

На современном этапе каждый человек, считающий себя достойным членом общества, обязан выработать свое отношение к языку, определить собственное речевое поведение, разобраться в тех процессах, которые делают нашу речь красивой, точной, правильной. Никто, кроме самих русских, носителей языка, не обязан нести ответственность за состояние родного языка, его дальнейшее развитие, обогащение и место в мире.

Литература:

1. Англо-русский и русско-английский иллюстрированный словарь: около 40 000 слов и словосочетаний / ред. Лысенкова Ю. А. - М.: АСТ: Астрель: Хранитель, 2007.
2. Ваулина Е. Ю. Мой компьютер. Толковый словарь. М.: Изд-во Эксмо, 2003.

3. Долгов С. И. Глобализация экономики: новое слово или новое явление? – М.: Экономика, 1998.
4. Калинин А. В. Культура русского слова. М., 1984.
5. Кнорре К. Наружная реклама. «Бератор-пресс», 2002.
6. Мастер словесной атаки. Как воздействовать на людей магией слова. К. Бредемайер, Р. Нойман. Феникс. Ростов-на-Дону. Неоглори. Краснодар. 2008.
7. Мысли о русском слове: Хрестоматия. – М.: Высшая школа, 2004.
8. Ожегов С. И. Словарь русского языка: около 60 000 слов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов; под ред. Л. И. Скворцова. - 25-е издание, исправленное и дополненное. - М.: Оникс: Мир и Образование, 2007
9. Ржевский Л. «Живое и мертвое слово» // Грани, № 5, 1949.
10. Словарь иностранных слов. М.: Русский язык, 1988.
11. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. М., 1977.
12. Ходасевич В. Портреты словами. М., 1995.
13. Югов А. К. Судьбы родного слова. М., 1962.

Статья отправлена: 17.09.2014г.

© Гальцева А.А.

ЦИТ: 314-304

УДК 811.111:81'37:81'276.6:636

Гальцева Я.М.

ОМОНІМІЯ ТА ПОЛІСЕМІЯ У НАЗВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Полтавська державна аграрна академія, Полтава, Сквороди, 1/3, 36003

Tagiltseva Ya.M.

HOMONYMS AND POLYSEMANTIC WORDS IN NAMING OF AGRICULTURAL ANIMALS OF MODERN ENGLISH

Poltava State Agrarian Academy, Poltava, Skovorody, 1/3, 36003

Анотація. У статті досліджуються особливості омонімів та полісемантичних слів, що є номінаціями сільськогосподарських тварин, у сучасній англійській мові. Виділяються домінуючі групи омонімів та багатозначних слів у межах даної терміносистеми. Простежується омонімічний зв'язок з іншими тематичними шарами лексики.

Ключові слова: омонімія, полісемія, номінація.

Summary. The article deals with investigation of homonyms and polysemantic words that belong to naming of agricultural animals in modern English. Dominant groups of homonyms and polysemantic words within the given term system are distinguished. Homonymous connection with other thematic lexical layers is considered.

Key words: homonymy, polysemy, naming.

Аграрна терміносистема як складова номінації оточення людини представляє один з найдавніших і розвинених лексичних комплексів. Вивчення сільськогосподарської термінології дає можливість виявити властивості й закономірності її функціонування у мовному середовищі. Специфіка аграрної

лексики сучасної англійської мови представляє науковий інтерес, оскільки дана проблема не набула цілісного та системного вивчення у мовознавстві сьогодення.

Об'єктом даної наукової студії є система назв фермерських тварин у сучасній англійській мові. Останнім часом простежується тенденція досліджувати переносні назви тварин у лінгвокультурному аспекті (І.О. Голубовська, Т.І. Гончарова, Н.Д. Петрова). Увагу дослідників привертають такі лексичні одиниці, як фаунізми, анімалізми, зооніми, зоосемізми (Г.Л. Кривенко, О.В. Коваленко, В.В. Рзаєва). Ми ставимо за мету вивчити особливості явища омонімії та полісемії в номінаціях сільськогосподарських тварин сучасного англословного дискурсу. Дана проблема донині залишалася лакуною у сучасному мовознавстві. Існують системні дослідження омонімічних систем німецької мови (О.А. Шаблій), французької мови (Н.В. Новоселова), китайської (Ч. Юйпин), польської (Ч.П. Кусаль) та ін. Декілька наукових праць присвячено явищу омонімії в сучасній англійській мові. Д.М. Новіков детально вивчав розмежування полісемії та омонімії у світлі когнітивної лінгвістики (2001). І.С. Губанова представила структурно-квантитативну характеристику омонімії в сучасній англійській мові (2010). Дисертаційна робота П.В. Середи (2013) присвячена вивченню омонімії та багатозначності на матеріалі російської й англійської мов. Тож, цілісне вивчення заявленої проблеми сприятиме подальшій розробці теоретичних питань про мовні явища омонімії та полісемії і дослідженню актуальних питань лексикології сучасної англійської мови.

Слід зауважити, що у сучасному мовознавстві не існує єдиної класифікації омонімів. Згідно з класичною класифікацією омоніми розподіляються на повні (у котрих співпадає вся система форм) та часткові (у котрих збігаються за звучанням не всі форми); прості (непохідні слова, що мають однакове звучання) та похідні (що виникли в процесі словотвору); омофони (слова, що звучать однаково, проте по-різному пишуться), омографи (слова, що збігаються за написанням, але не за звучанням) та омоформи (що співпадають фонетично лише в окремих формах).

Учений Д. Лайонз [3] розробив власну класифікацію омонімів. Він виділяє абсолютні омоніми, які не повинні бути пов'язані за своїм значенням, усі їх форми повинні бути ідентичними, які, в свою чергу, повинні бути граматично еквівалентними, та часткові омоніми, у яких є ідентичність однієї форми та виконуються одна або дві умови, зазначені для повних омонімів.

В. Скит [2] класифікував омоніми на основі їхньої звукової та графічної оболонки, в результаті чого виділив наступні групи: 1) абсолютні омоніми – із спільною звуковою та графічною оболонкою; 2) омографи; 3) омофони.

О.І. Смирницький [4] виокремив дві групи омонімів: повні – що належать до однієї частини мови і мають однакові парадигми й часткові, які розподілив на такі підгрупи:

- прості лексико-граматичні (одна частина мови, парадигми якої мають одну форму): to found – found;
- складні лексико-граматичні (різні частини мови, що мають однакову

форму в своїх парадигмах): made-maid, bean-been;

- лексичні (слова однієї частини мови, що є однаковими лише в початковій формі): to can – can.

У системі найменувань фермерських тварин сучасної англійської мови ми виділили наступні групи омонімів:

1) повні: cow – корова, першокурсник, автоматичне гальмо, ковпак димової труби; calf – теля, невелика крига, гомілка; goat – коза, репортер; horse – кінь, затискач (у бурильній справі), підрядковий переклад. Лексична одиниця pig має омонімічні еквіваленти в багатьох інших терміносистемах, зокрема в авіаційній (аеростат загородження), технічній (скребок для труб, товкач), морській (баластина), поліграфічній (брусок) та ін.;

2) часткові, серед яких найчастіше зустрічаються слова, що належать до різних частин мови, проте графічно і фонетично ідентичні. В даній групі ми виділили такі омонімічні моделі: іменник – дієслово (a bull – бик, to bull – мати успіх, підвищувати ціну, a goat – козел, to goat – набридати (у мові сленгу), pig – свиня, to pig – чистити скребком); іменник – прикметник (sheep – баран, боязкий, несміливий, horse – кінь, дурний).

У лексичному комплексі термінології фермерського тваринництва сучасної англійської мови виділяємо також омофони, що мають свої відповідники в інших терміносистемах (sheep – баран, вівця, ship – корабель; turkey – індик, Turkey – Турція; duck – качка, dark – темний; gosling – гусеня, goslin – невеликий пересувний насос для буріння), та омографи (sow[sau] – свиноматка, to sow[səu] – сіяти).

Як бачимо, лексико-семантичне явище омонімії характеризується тим, що для позначення абсолютно різних предметів позамовної дійсності використовується одна і та сама лексема. У зв'язку з цим ми можемо говорити про мовний феномен міжгалузевої (міжпредметної, міжнаукової) омонімії, коли один і той самий фонетичний комплекс співвідноситься з таким самим об'єктом дійсності, проте наповнюється різним змістом, оскільки цей об'єкт виступає предметом вивчення різних наук.

Досліджуючи вживання термінів-омонімів з домінантною семантикою, пов'язаною з номінацією фермерських тварин, ми доходимо висновку, що дані лексичні одиниці найчастіше мають омонімічні еквіваленти у наступних терміносистемах:

- поліграфічній (hen – курка, hen – одна з частин фігурної дужки; duck – качка, duck – полотно);
- медичній (goose – гусак, goose – сифілітичний лімфаденіт);
- банківській (turkey – індик, turkey – невдале капіталовкладення);
- технічній (cock – півень, cock – кран, гачок, стрілка; ram – баран, ram – підіймач);
- ботанічній (duck – качка, duck – башмачок царський; gosling – гусеня, gosling – сон-трава);
- гірничій (lamb – ягня, lamb – глина; hog – боров, hog – землекоп).

Номінації фермерських тварин мають свої еквіваленти серед таких лексичних груп, як скорочення з кінцевим усиченням (Bull від Bulletin, pig від

pigment,ox від oxygen).

Назви досліджуваної групи слів прочитуються в ініціальних аббревіатурах звукового типу, що функціонують в різних терміносистемах сучасної англійської мови, а саме – ділового спілкування (CoW – Contract of Work), інформаційних технологій (Copy on Write), засобів масової інформації (BULL – Basic Unitary Literary Language), економічний (COW – Cash on Wheels), юридичний (COW – Cloud of Witnesses, PIG – Protection Interface Grants), військовий (CALF – Combined Allied Land Forces, HORSE – heavy operational repair squadron engineer), спортивний (GOAT – Greatest of All Time), математичний (PIG – Physical Improbability Generator), технічний (PIG – Penning ionization gage) та ін.

Ми, услід за І.С. Губановою, розуміємо омонімію як таке явище, при якому одна й та сама мовна форма має декілька значень, у яких відсутні будь-які спільні семантичні ознаки, спільні елементи змісту і відповідно будь-який взаємозв'язок [1]. Тоді як полісемія, на нашу думку, представлена наявністю кількох пов'язаних між собою значень та змісту у одного і того ж слова (словосполучення, фрази). У широкому спектрі багатозначних слів чільне місце посідає зоосемія – мовне явище, при якому назви тварин вживаються у переносному значенні по відношенню до людини.

Слід зазначити, що в системі номінацій фермерських тварин сучасної англійської мови даний мовний феномен є поширеним. Найчастіше зустрічаємо зоосемізми з негативною конотацією (cattle – погань, cow – некрасива, сварлива жінка, calf, goat – дурень, rabbit – боягуз, hog – нахаба, груба людина тощо). Рідше вживаються зоосемізми як пестливі звертання (ducky – сонечко, голубонька). Вказівка на тварину в мові може виражатися через опис типової поведінки представників фауни або через опис типових ситуацій, в яких беруть участь тварини.

Зоосемізми утворилися внаслідок метафоризації та метонімізації, їхня мотивація була прозорою, а прагматична функція полягала не тільки в соціальній індивідуалізації особи, але й у її характеристиці або бажанні запозичити у тварин певні якості. Джерелами метафор є не лише побут, а й такі сфери контактів людини і тварини, як політика (to change horses in midstream – змінювати коней на переправі; a lame duck “непереобраний парламентар, що допрацьовує останні тижні”), бізнес (a lamb “той, кого можна легко надурити, особливо на біржі”; акула). Отже, семантика зоосемізмів сільськогосподарської тематики відображає як практичну діяльність людини, що зокрема полягає в утриманні свійських тварин, так і світосприйняття, що виражається в міфологізації фермерських тварин. Зоосемізми належать до емотивно маркованої лексики, потенційно спрямованої на адресата, а експресивність зоосемізмів може переважати інформативність висловлення, в якому вони вживаються.

Згідно з нашими спостереженнями у назвах сільськогосподарських тварин сучасної англійській мові полісемантичними виступають слова на позначення свійських птахів (poultry – свійська птиця, живність, дичина; hen – курка, самка; chicken – курча, малюк, курятина; goose – гусак, гусятина, йолоп; duck – качка,

duck – качка судно (медичне)), великої худоби (bull – бик, bull – спекулянт; horse – кінь, horse – гімнастичний кінь), дрібної худоби (rabbit – кролик, rabbit – хутро, м'ясо кролика, боязка людина).

Слід зазначити, що назви сільськогосподарських тварин вживаються як один з компонентів складних слів в наступних терміносистемах:

- ботанічний (cow-berry – брусниця);
- ентомологічний (cattle biting fly – жигалка коров'яча);
- зоологічний (goat-fish – барабулька);
- банківській (bull-and-bear bonds – облігації, що випускаються двома рівними траншами);
- медичний (rabbit-blood agar – агар з кролячою кров'ю).

Як бачимо, анімалістичні номінації в поєднанні з елементами тематично інших лексичних комплексів утворюють слова з новою семантикою, що відображають особливості сприйняття людиною оточуючого середовища, характер її взаємодії з довкіллям.

Таким чином, явища омонімії та полісемії яскраво представлені в сучасній англійській мові. Ці багатогранні мовні феномени поєднують особливості історичного й сучасного розвитку мови, її постійного збагачення. Оскільки сільське господарство є однією з найдавніших галузей людської діяльності, система номінацій фермерських тварин є доволі розвиненою, а процеси омонімії та полісемії в межах даної терміносистеми яскраво виражені і потребують подальшого глибокого вивчення.

Література

1. Губанова И.С. Структурно-квантитативная характеристика омонимии в современном английском языке: дис. ...кандидата филол. наук: 10.02.04 [Электронный ресурс] / И.С. Губанова. – Н. Новгород, 2010. – 168 с. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/>
2. Дубенец Э.М. Современный английский язык. Лексикология: Пособие для студентов гуманитарных вузов / Э.М. Дубенец. – М./СПб.: ГЛОССА/КАРО, 2004. – С.126-131.
3. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Дж. Лайонз. – М.: Прогресс, 1978. – 544 с.
4. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М.: ИЛ, 1956. – 296 с.

Стаття відправлена: 18.09.2014р.

© Тагільцева Я.М.

ЦИТ: 314-321

Емельянова С.Е., Абсалямова Р.А.

ВЫРАЖЕНИЕ АВТОРСКОЙ ОЦЕНКИ В ЭССЕ ГОТФРИДА БЕННА

Тюменский государственный университет,
Тюмень, Россия, Семакова 10, 625003

Emelyanova S.E., Absalyamova R.A.

**EXPRESSION OF THE AUTHOR'S EVALUATION IN ESSAYS OF
GOTTFRIED BENN***Tyumen State University, Tyumen, Semakova 10, 625003*

Аннотация. В работе рассматриваются способы выражения авторской оценки в эссе Готфрида Бенна. Анализируются лексические и стилистические средства.

Ключевые слова: авторская оценка, оценочные средства, экспрессивность, эссе.

Abstract. In this article we describe the expression of the author's evaluation in essays of Gottfried Benn. We analyze lexical and stylistic means used in the essay.

Key words: author's evaluation, evaluative means, expressivity, essay.

Готфрид Бенн (1886 – 1956), несмотря на весомый вклад в поэзию XX века, малоизвестен широкой публике, особенно в России. После прихода к власти национал-социалистов власти запретили Г. Бенну печататься, несмотря на то, что он был сторонником национал-социалистической партии и первоначально обольстился «грандиозным всенародным движением», за которое вдруг принял национал-социализм. Ему показалось, что немецкий народ нашел в себе силы противостоять гибели, что он ищет свой путь. После войны его работы также были запрещены силами союзников из-за его первоначальной поддержки Гитлера.

В. Вебер отмечает, что писать о Готфриде Бенне задача трудная: он сам о себе все написал в стихах, эссе, статьях и особенно в прозе. Тема творчества была для него одной из главных. Всю жизнь он думал о феномене искусства. Во всей европейской истории не было эпохи, когда бы художник ощущал столь сильное давление внешних обстоятельств, когда бы он чувствовал себя в такой опасности и зависимости от них, как это было в первой половине минувшего века. Никакая другая эпоха так безоговорочно не требовала от него ответа на свои вопросы. Готфрид Бенн считал, что только произведения искусства, эти отдельные «законченные формообразования» могут дать смысл человеческому существованию» [1].

О взаимодействии искусства и государства Готфрид Бенн рассуждает в эссе «Die Eigengesetzlichkeit der Kunst», опубликованном в газете Берлинер Цайтунг 30 марта 1933 года в колонке под названием «Голоса 1 Мая» (единственное опубликование в прессе). Эссе можно отнести к публицистическому, поскольку ему характерна свободная манера повествования, продиктованная необходимостью автора выговориться, вспомнить прошлое и заглянуть в будущее, а также убедить читателя в истинности своих суждений. Автор эссе не анализирует, он рассуждает на конкретную тему, подчеркивая субъективность своего отношения.

Ведущая роль личности автора является важнейшим структурообразующим принципом эссе. В эссе на первое место выходит не факт и событие, а отношение автора к этому факту, событию или явлению. Читателю остается лишь вглядываться через текст в личность автора,

вслушиваться в его внутреннюю и постоянную работу мысли обо всем на свете и, включаясь в этот процесс, строить новые, свои собственные эссеистические лабиринты мысли» [2].

В своем эссе Готфрид Бенн высказывает идею актуализированности искусства в государстве. Для доказательства истинности своего мнения автор фокусирует внимание читателя на взаимодействии государства и искусства. Он размышляет о том, что их объединение положительно скажется на развитии нации: *«Wenn diese beiden Wahrheiten sich treffen, wenn der politische und der ästhetische Aspekt sich vereien, dann kann in der Tat die Ganye Nation sich erheben...»*.

В тексте не проглядывается явно выраженная субъективная оценка, поскольку автор избегает таких фраз, как «я считаю», «по моему мнению», «мне кажется правильным». Единственная фраза, подтверждающая его субъективность, встретившаяся в тексте, *«ich führte aus, dass»*. В остальном автор исподволь подает свое мнение (*Der Künstler könnte, man sollte*). *«...man sollte seiner an diesem Tage, der zu großer nationaler Arbeit aufbricht, gedenken»*.

Эссеист дает эмоциональную оценку предмету, используя эмоционально-окрашенные слова, например: *großartig, genial, unausgeschöpft, erregt*. *«Die Kunst fühlt sich immer aktualisiert, überall erregt, wo sie Großartiges wahrnimmt...»*

Эффект воздействия на читателя достигается также логической стройностью изложения. Общая форма эссе представлена тезисной частью, двумя фактами (аргументами) и заключением.

В небольшой по объему тезисной части эссе автор ставит, прежде всего, перед собой, вопросы *«Haben der Feiertag der nationalen Arbeit und die Kunst etwas miteinander zu tun?»* и *«Kann sich die Kunst von den Schwingungen dieses Tages aktualisieren lassen?»* и отвечает на них. Он обращает внимание соотечественников на действительность, на то, что с приходом новой власти и реализации их идей улучшится положение класса рабочих, их статус в обществе (*soll aus Makel herausgeführt werden, Joch, aus proletarisches Leid*). *«Hier ist ein großartiger geschichtlicher Moment: die Arbeit soll herausgeführt werden aus ihrem Makel als Joch, aus ihrem Strafcharakter als proletarisches Leid...»*.

Основанием авторской оценки послужили аргументы, основанные на исторических моментах, которые, по его мнению, являются ярким примером взаимодействия искусства и власти. Автор подчеркивает необходимость культурного народного единства (*erarbeite, kulturelle Einheiten*) и подводит к тому, что было бы хорошо, если бы деятели искусств проявили себя в этот исторический момент для Германии.

В аргументативной части текста Готфрид Бенн разъясняет причины такого отношения. Так, первый аргумент представляет собой обращение к истории искусства. Готфрид Бенн ставит в пример античное государство (дорийцев), в котором древнейшие виды искусств (скульптура, архитектура) развивались одновременно с развитием общественных институтов. Этот народ крушил, растаскивал стены и на раздробленной, многосоставной почве закладывал стилистический фундамент своего господства: *«...das attische Reichsgefühl*

zerbrach die Mauer, die den ägyptischen Hof umschloss, entwickelte das Fernbild..». Тем самым, можно утверждать, что автор восхищается дорийским народом (*großartig, die Dynamik des Geistigen, perspektivistisch*).

Второй аргумент основан на идее того, что искусство необходимо для того, чтобы очистить человека для построения нового государства. Создание идеального государства невозможно без связи государства и человека искусства. Размышляя об этом, Готфрид Бенн приходит к вдохновенному видению взаимодополнения власти и искусства. *«Qualität und Stil bedeuten ja, dass im Menschen, in ihm allein, neben den naturhaften, die formalen Gesetze stehen, dass sie zu seinem Schicksal gehören, dass sie nicht fortzudenken sind aus einer kompletten psychologischen Gestalt».*

В заключении автор, основываясь на вышеприведенных фактах, вновь подчеркивает ценность содействия искусства новой власти во благо всему немецкому народу. Эссеист, упоминая Германию, использует такие эпитеты как, *großartig, genial, unausgeschöpft, produktiv*, что говорит о его восхищении своей страной. *«...die ganze Nation sich erheben, um das Bild Deutschlands so großartig, so genial darzustellen, wie es seiner vielfältigen, nahezu unausgeschöpften produktiven Substanz entspricht».*

Многократные стилистические повторы служат для усиления авторской оценки: *«dass nicht alles Artistismus ist, was sich nicht programmatisch zum Volksliedhaften bekennt, dass nicht alles Intellektualismus ist, was sich nicht an Feiertagen der Nation plastisch verwerten lässt, dass nicht alles destruktiv ist, was sich nicht für die aktuelle Politik als konstruktiv erweist..».* Wenn diese beiden Wahrheiten sich treffen, wenn der politische und der ästhetische Aspekt sich vereien,...” Такой прием автор использует с целью донести мысль до слушающего, внушить ему эту мысль. Кроме того, повтор выполняет экспрессивную функцию усиления, функцию акцентирования внимания на данной части высказывания.

Готфрид Бенн использует большое количество лексических повторов. Так, например, слово *gewiss* встречено семь раз (например: *gewisse Tatsachen, gewisse Grundlagen, gewisse Anordnungsforderungen, gewisse Wirkungsfolgen u dp.*). Слово *Qualität* использовано также семь раз. В тексте автор использует синонимичные слова со значением «объединение, связь, соединение»: *das Band des Volkes, der Bund der Gemeinschaft, sich vereien, neben j-m gehen*, тем самым закладывая между строк некий призыв, подсказку для действий.

Эффект нарастания, экспрессивность достигается путем использования сложных синтаксических конструкций с большим количеством однородных предложений: *«... eine schwächliche geschichtliche Macht, die sich nicht unterfinge, die Qualität zu bestimmen, Qualität zu bilden, sie überzuleiten, sie zu prägen, sie zu richten».*

Установка автора состоит в воздействии на общественное мнение через убеждение и внушение. В тексте отсутствует жесткая композиционная речевая схема. Для достижения цели автор привлекает свои чувства, обращается к историческим мотивам. Эффект воздействия достигается формой изложения – через средства оценочности и художественной образности, что

непосередньо пов'язано з такою особенністю тексту есе, як неясно виражене навічання. Ведущими стилевими характеристиками тексту есе являются аргументированность, авторская индивидуальность и субъективная оценочность.

Литература:

1. Вебер В. Готфрид Бенн // Иностранная литература. М., 2005. № 8. <http://magazines.russ.ru/inostran/2005/8/vv2.html>.
2. Кайда Л.Г. Эссе: стилистический портрет М. : Флинта: Наука, 2008. 184 с.

Статья отправлена: 22.09.2014г.

© Емельянова С.Е., Абсалямова Р.А.

ЦИТ: 314-383

УДК 81'323.23:821.111.08"19"

Падалка Р.М., Єленко А.О.

НЕВМОТИВОВАНИ ПРИЗВИЩА У ТВОРАХ СОМЕРСЕТА МОЕМА

Донбаський державний педагогічний університет,

Слов'янськ, Г.Батюка, 19, 84116

Padalka R.M., Yelenko A.O.

UNMOTIVATED SURNAMES IN SOMERSET MAUGHAM'S WORKS

Donbas State Pedagogical University, Slavyansk, Batyukast. 19, 86116

Внимание к системе личных имён определяется их сложностью. Как часть лексической системы языка личные имена функционируют в её границах и развиваются по её законам. Мы проследим основные вехи в истории изучения антропонимики в лингвистике, исследуем этимологию некоторых личных имён английского языка; систематизируем ономастический материал произведений В.С. Моэма.

Ключевые слова: антропоним, лексема, тематическая группа, словесный образ, фамилия.

The topicality of the research is substantiated by the increased interest in the study of anthroponymy in terms of language and culture communication. Attention to the system of proper names is determined by its own complexity. As a part of the lexical system of a language proper names function in its boundaries and develop according to its laws, but they form a particular subsystem in which common laws are reflected in a specific way.

Keywords: anthroponym, lexeme, thematic group, a verbal image, surname.

Англійські особові імена пройшли довгий шлях історичного розвитку, шлях, нерозривно пов'язаний з історією англійського народу й англійської мови. Використання дериватів-антропонімів, безумовно, виконує певну функцію. Так, у оповіданні С. Моэма „TheVoice of the Turtle” ми простежуємо, як героїня виражає свій гнів через відмову бути названої Mary –скорочено від Maria, що надає тексту гумористичний ефект.

Залежність літературних антропонімів від національного ономастичного поля

є, насамперед, у тому, що вони є складовими реально наявних в англійській мові моделей утворень власних імен особових, часто із включенням нейтральних компонентів, наприклад, Samuel Pickwick, чи з додаванням частотних антропонічних формантів: Blotton, Finching, Crummies.

На основі вивчення антропонімікону творів В.С. Моема поділяємо прізвища на такі головні лексико-семантичні групи з мотивувальними апелятивами: прізвищеві назви, що походять від назв осіб за зовнішніми та внутрішніми ознаками; прізвищеві назви, що походять від назв, пов'язаних із фауною; прізвищеві назви, що походять від назв предметів та об'єктів; прізвищеві назви, що походять від ландшафтних та топонімічних назв; прізвищеві назви, що походять від прямих чи метафоричних назв страв, продуктів, напоїв; прізвищеві назви, що походять від назв анатомічних термінів та хвороб; прізвищеві назви, що походять від назв абстрактних понять; прізвищеві назви, що походять від назв професій та видів занять; прізвищеві назви, що походять від назв явищ природи; прізвищеві назви, що походять від назв приміщень, будівель та їх частин; прізвищеві назви, що походять від назв кольорів. Але траплялися прізвища, що не увійшли до жодної із семантичних груп. Це: Apollinaire – Аполлінер, Athelny – Ательні, Bain – Бейн, Bakst – Бакст, Balzak – Бальзак, Bantocks – Банток, Beethoven – Бетховен, Bennet – Беннет, Bianchon – Бьяншон, Bochme – Бьюаме, Botticelli – Ботічеллі, Bovary – Боварі, Brabazon – Брабазан, Brahma – Брама, Braque – Брак, Breton – Бретон, Brueghel – Брейгель, Brunot – Брюно, BuscheTaylor – Буш Тайлор, Byron – Байрон, Cezanne – Сезанн, Chalice – Челіс, Chanel – Шанель, Chardin – Шарден, Chateau-Gaillards – Шато-Гайар, Ciro – Сайро, Clutton – Клаттан, Cohen – Кое, Colombey – Коломбє, Concercion – Концепсьон, Connemara – Коннемара, Corot – Каро, Cottet – Котте, Coutras – Кутра, Cronshaw – Кроншоу, d' Vzes – д'Юсез, Dante – Данте, Darrele – Даррель, Davis – Девіс, Declerc – Дюклер, Delacrain – Делакруа, Descartes – Декарт, Dostoyevsky – Достоевський, Duse – Дузе, Ekhardt – Екхарт, Eliot – Еліот, Erlin – Ерлін, Erths – Ерт, Fischer – Фішер, Fitzgerald – Фіцджеральд, Flanagan – Флананон, Fletcher – Флетчер, Foinet – Фауне, Fragnard – Фролонар, Freud – Фрейд, Gaboriau – Габорио, Ganesha – Ганеша, Gann – Генн, Gauguin – Гоген, Gauvain – Гавен, Ghirlandajo – Гірландайо, Goethe – Гете, Gogh – Гог, Gracchus – Гракх, Greco – Греко, Griffiths – Гріффітс, Haudon – Гудон, Higgins – Хігінс, Hobbes – Хобс, Huret – Гюре, Jung – Юнг, Kant – Кант, Keats – Кітс, Khaууfm – Хайям, LaRochehoucauld – Ларошфуко, Langtry – Лангтрі, Lanvin – Ланвен, Lauria – Лаурій, Lorraine – Лоррен, Macalister – Макалістер, Macaulay – Маколей, Macdoudal – Макдуал, Maeterlinck – Метерлінк, Mahendra – Махендра, Mallarme – Малларме, Matisse – Матісс, Maugham – Моем, Mercedes – Мерседес, Meyerheit – Мейерхейм, Molyneux – Моліне, Monet – Моне, Montadaur – Монтадур, MsCormicks – Макормік, Nattier – Натьє, Neilson – Нейлсон, Nichols – Ніколс, Novemali – Новемалі, Ohlson – Олсон, Olifant – Оліфант, Orundel – Ере, Расо – Пако, Pannini – Панніні, Picasso – Пікассо, Pilar – Пілар, Pilsudski – Пілсудський, Pissarro – Писсаро, Plotinus – Плотін, Praust – Пруст, Quixate – Дон-Кіхот, Radziwill – Радзівілл, Raffaele – Рафаель, Ramsden – Ремсден, Rastignac – Ростіньяк, Rauner

– Райнер, Rauvier – Рув'є, Reboux – Ребу, Rembrandt – Рембрант, Renoir – Ренуар, Rimbaud – Рембо, Roget – Роджет, Rollin – Роллен, Ronsard – Ронсар, Rotschild – Ротшильд, Rouault – Руо, Rubens – Рубенс, Ruysbrock – Рейсброк, Sankara – Шанкара, Satterthwaite – Саттервейт, Schopenhauer – Шопенгауер, Seigne – Севіньє, Shakespeare – Шекспір, Simmonds – Сіммондс, Sisley – Сіслей, Siva – Шіва, Soffocle – Софокл, Stevenson – Стівенсон, Stroeve – Стрьов, Thompson – Томпсон, Tomlinson – Томлінсон, Velasquez – Веласкез, Venning – Веннінг, Verdi – Верді, Verlaine – Верлен, Vishnu – Вішну, Voltaire – Вольтер, Walter – Уоллтер, Watkin – Уоткін, Watson – Уотсон, Watteau – Ватто, Weitbrecht-Rotholz – Вейтбрехт-Ротлальц, Wigram – Вігрем, Wilkinson – Уілкінсон, Zuccarelli – Цукареллі.

Виникнення й розвиток прізвища як суспільно-історичної та мовної категорії тісно пов'язане з головними етапами соціально-економічного розвитку людства. Особливість деривації в системі англійських особових імен полягає в тому, що афіксація виступає як своєрідна вторинна деривація щодо скорочення й без нього, як правило, не використовується.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінськ: ВТФ „Перун”, 2005. – 1728 с.
2. Проблеми слов'янської ономастики: зб. наук. праць / [відп. ред. С.М. Медвідь-Пахомова]; НАН України, Інститут української мови. – Ужгород, 1999. – 207 с.

Статья отправлена: 22.09.2014г.

© Падалка Р.М., Єленко А.О.

ЦИТ: 314-384

УДК 811.161.2'373.45:622

Колган О.В., Артьомова Г.О.

АГРОНОМІЧНІ ТЕРМІНИ У ПОВІСТІ КОСТЯ МІХЕЄВА «ВІДЛУННЯ»

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

Слов'янськ, вул. Г. Батюка 19, 84116

Kolgan O.V., Artyomova A.A.

AGRONOMICAL TERMS IN THE STORY OF KOSTYA MIKHEYEV

«ECHO»

State higher educational establishment „Donbass state teachers training university”

Sloviansk, 19 General Batyuk street, 84116

Анотація. У статті розглянуто особливості функціонування агрономічних термінів у творі К. Михеєва «Відлуння», зокрема частотність їх уживання у мові повісті.

Ключові слова: агрономічний термін, терміни сільського господарства, частотність, повість.

The article considers the peculiarities of the functioning of terms in work of K. Myheyev named "Echo", including the frequency of their use in the vocabulary of the story.

Keywords: agronomic terms, terms of agriculture, the frequency, the story.

Українське термінознавство початку ХХІ ст. називають «періодом потужного розвитку», у якому за досить короткий час виникла низка розвідок, присвячених вивченню різних галузевих терміносистем. Проблемам використання термінів у прозових творах присвячено праці Г. Городиловської [1], І. Грицай [2], В. Карпової [3], О. Шаталіної [4], Н. Яценко [5] та ін.

На жаль, особливості використання агрономічних термінів у художній літературі є мало дослідженими, що зумовлює актуальність нашої статті.

Кость Михеїв у творі «Відлуння» широко використовував терміни сільського господарства. Зокрема, нами виявлено й проаналізовано 98 агрономічних термінів, ужитих у творі із різною частотністю.

Земля (18 разів). Наприклад, «Залиш землю хоч на рік без догляду – пустою стане, лобода зажирує така, що й лопатою не втнеш цупкого, в руку товщиною стебла» [М, с. 32].

Зерно (16 разів). Наприклад: «Про неї турбуються восени, коли кидають зерно у землю: чи стане йому вологи й тепла, щоб проросло, увійшло в силу?» [М, с. 38-39].

Маки (12 разів). Наприклад: «А на отих грядках насіяли б маків!» [М, с. 7].

Поле (11 разів). Наприклад: «Відколи в полі не працює, жодного року не було, щоб город не засіяла, чи кабанця не вигодувала» [М, с. 31].

Картопля (10 разів). Наприклад: «Мабуть, Нюрка щойно поливала картоплю – духом відволоженої землі доносить з городу» [М, с. 14].

Город (8 разів). Наприклад: «Я певен, що всю землю на городі, а особливо на отих чистеньких грядках полуниць, вона просіяла крізь власні пальці, випестувала кожную росиночку» [М, с. 13].

Сіяти (8 разів). Наприклад: «Мак розкидає, бурячків насіє в низинці, а уподовж межника – гарбузів» [М, с. 32].

Гарбузи (8 разів). Наприклад: «До гарбузів у Павлини Гнатівни особлива прихильність: корисна і розумна рослина» [М, с. 32].

Стебло (7 разів). Наприклад: «А то піде парша по стеблу, на маківки перекинеться» [М, с. 11].

Буряки (7 разів). Наприклад: «Буряки нехай п'ють вволю, солодким соком наливаються» [М, с. 11].

Жнива (7 разів). Наприклад: «Всі повинні жити жнивами!...» [М, с. 137].

Кущ (6 разів). Наприклад: «Нахилилась за сосною гіллячкою, аж воно за кущем шипшини, при самій землі, чоботи і штани чорні – поліцейські» [М, с. 94].

Нива (5 разів). Наприклад: «– Кукурудзу залило – тиждень на ниву не ступиш» [М, с. 11].

Корінь (5 разів). Наприклад: «Відтане корінець, почне смоктати цілющі соки землі, аж тут знову люто засурмить березневий «сіверко», скує землю морозом, порве зледенілі корінці» [М, с. 39].

Пшениця (5 разів). Наприклад: «Жодна культура не вимагає такої пильної уваги, як, скажімо, пшениця» [М, с. 38].

Грядка (4 рази). Наприклад: «На двох великих грядках – квіти: яскраві

гвоздики, ошатні майорці, тендітні петунії; в'юнок – кручений панич! – аж на східці обеліску посунувся» [М, с. 4].

Лобода (4 рази). Наприклад: «Колись, тут буяла висока, в пояс, лобода, і гаряче повітря було насичене її баштаним духом» [М, с. 10].

Сапа (4 рази). Наприклад: «Жодної тобі буркуники чи лободини – все вирубає сапою стара, буде якийсь раз в печі протопити, маківників дітям спекти; хмиз (сушняк зі старих грушок обламувала щоосені) між двох вбитих у землю жердин складе: ні вітер не розкидає, ні собака ланцюгом по подвір'ю не розтягне» [М, с. 8].

Трава (4 рази). Наприклад: «Трава видається не зеленою, а блакитною під важкою ранковою рососою» [М, с. 92-93].

Колос (4 рази). Наприклад: «Колосок на долоні розтер, зерно виважує. Обличчя світиться радістю: славна пшеничка!» [М, с. 179].

Листя (3 рази). Наприклад: «Постояти за себе вміє: ніякий шкідник не добереться до квіту по стрімкій усіяній гострими отруйними списиками ніжці широкого листу, парасолька якого у спеку ніжну зав'язь від сонця дбайливо прикриває, вологу уберігає» [М, с. 32].

Кукурудза (3 рази). Наприклад: «– Кукурудзу залило – тиждень на ниву не ступиш» [М, с. 11].

Лопата (3 рази). Наприклад: «Копирснула для проби лопатою – є!» [М, с. 49].

Дерево (3 рази). Наприклад: «Їх можна зривати, стоячи під деревом» [М, с. 107].

Озима (3 рази). Наприклад: «Бо де ви ще побачите такий розлив буйних пшениць: озимі, ніби море в негоду, буруняться хвилями, вирують під вітерцем, захлюпують всі стежки й путівці» [М, с. 112].

Коса (3 рази). Наприклад: «Нагряне зненацька від спраглих чонгарських солончаків чорна буря, піде гарцювати полями і, якщо не вирве озимину з коренем, то накрутить таких віхтів, таких диявольських кіс поназаплітає, що не те що косаркою – серпом їх не впорась!» [М, с. 39].

Врожай (3 рази). Наприклад: «... Голова наповнює долоню зерном; підставляють під потужний струмінь, що б'є з-під шнеків бункера, комбайнер і всі, хто прийшов на власні очі побачити перший кузов зерна нового врожая» [М, с. 119].

Квіти (2 рази). Наприклад: «На двох великих грядках – квіти: яскраві гвоздики, ошатні майорці, тендітні петунії; в'юнок – кручений панич! – аж на східці обеліску посунувся» [М, с. 4].

Помідори (2 рази). Наприклад: «А підійдуть помідори – матінко моя, все поле червоне, де тільки й рук набратися, щоб дати їм раду» [М, с. 32].

Огірки (2 рази). Наприклад: «Вчора ще редиска була вологою, червоною і такою твердою, хоч в ружжо її заряджай, а сьогодні раптом зблякла, зморшками, ніби гука, в'ялася; огірок прогледів – завтра він сам про себе нагадає, у вічі кинеться жовтяк жовтяком» [М, с. 10].

Полуниці (2 рази). Наприклад: «Та збадьорена свободою тварина поминає гостинно відтинену хвіртку і дає кругалю по картоплях, по дбайливо піднятих

на гички бурих помідорах, по молодих огірках; б'є масний клей з-під прудких ратиць, глибокі вирви лишаються на лунках полуниць» [М, с. 10].

Ячмінна дерть (2 рази). Наприклад: «А це коли зелень сокирою на колоді посікти та жменькою ячмінної дерті притрусити – хапає, аж за вухами лящить!» [М, с. 19].

Стен (2 рази). Наприклад: «Звідси відкривалася широка картина вчиненого пожежею погрому: здається, палав увесь стен, багряна заграва запалила небо від краю до краю; спирав груди міцний дух перегорілого зерна.» [М, с. 38].

Редиска (2 рази). Наприклад: «Вчора ще редиска була вологою, червоною і такою твердою, хоч в ружжо її заряджай, а сьогодні раптом зблякла, зморшками, ніби гука, в'ялася; огірок прогледів – завтра він сам про себе нагадає, у вічі кинеться жовтяк жовтяком» [М, с. 32].

Сад (2 рази). Наприклад: «Снідаю так, як снідав у дитинстві. Відкраюю великий кусень хліба і йду в сад» [М, с. 107].

Лан (2 рази). Наприклад: «Крижневі раптом спало на думку плюнути на всі свої болячки і податися в поле, на хлібний лан, до людей, підтюпцем побігти за комбайном по підрізаній луцильником золотій стерні, стати на підніжку обтягнутої брезентом і прикрашеної кумачем автомашини, в кузов якої з розпеченого бункера проллється зерно, перший внесок колгоспу в державну комору» [М, с. 119].

Галявина (2 рази). Наприклад: «На відкритих галявинах трава вже підпалена сонцем; комишово шелестять під ногами міцні стебла вівсюга» [М, с. 93].

Верба (2 рази). Наприклад: «Батько сидить на ослоні під вербою і складає в рогозяний кошик ніж, сотки сурових ниток, якими латають сітки, всяке інше немудре рибальське причандалля» [М, с. 106].

Комбайнер (1 раз). Наприклад: «... Голова наповнює долоню зерном; підставляють під потужний струмінь, що б'є з-під шнеків бункера, комбайнер і всі, хто прийшов на власні очі побачити перший кузов зерна нового врожаю.» [М, с. 119].

Гвоздики (1 раз). Наприклад: «На двох великих грядках – квіти: яскраві гвоздики, ошатні майорці, тендітні петунії; в'юнок – кручений панич! – аж на східці обеліску посунувся» [М, с. 4].

Майори (1 раз). Наприклад: «На двох великих грядках – квіти: яскраві гвоздики, ошатні майорці, тендітні петунії; в'юнок – кручений панич! – аж на східці обеліску посунувся» [М, с. 4].

Петунії (1 раз). Наприклад: «На двох великих грядках – квіти: яскраві гвоздики, ошатні майорці, тендітні петунії; в'юнок – кручений панич! – аж на східці обеліску посунувся» [М, с. 4].

В'юнок (1 раз). Наприклад: «На двох великих грядках – квіти: яскраві гвоздики, ошатні майорці, тендітні петунії; в'юнок – кручений панич! – аж на східці обеліску посунувся» [М, с. 4].

Півники (1 раз). Наприклад: «А то далі – півники з рожевими і чорнильно-фіолетовими гребінцями; дружні братки оксамитовими вічками захоплено

роззираються довкола» [М, с. 4].

Чорнобривці (1 раз). Наприклад: «Та найбільше тут чорнобривців» [М, с. 4].

Бузок (1 раз). Наприклад: «Зрештою, останнє житло людини, особливо літньої має бути легеньким і затишним: горбик пухкої землі на сухому узвишші, маки, кущ бузку, струнка тополина...» [М, с. 7].

Тополина (1 раз). Наприклад: «Зрештою, останнє житло людини, особливо літньої має бути легеньким і затишним: горбик пухкої землі на сухому узвишші, маки, кущ бузку, струнка тополина...» [М, с. 7].

Хмиз (1 раз). Наприклад: «Жодної тобі буркуники чи лободини – все вирубає сапою стара, буде якийсь раз в печі протопити, маківників дітям спекти; хмиз (сушняк зі старих грушок обламувала щоосені) між двох вбитих у землю жердин складе: ні вітер не розкидає, ні собака ланцюгом по подвір'ю не розтягне» [М, с. 8].

Груша (1 раз). Наприклад: «Жодної тобі буркуники чи лободини – все вирубає сапою стара, буде якийсь раз в печі протопити, маківників дітям спекти; хмиз (сушняк зі старих грушок обламувала щоосені) між двох вбитих у землю жердин складе: ні вітер не розкидає, ні собака ланцюгом по подвір'ю не розтягне» [М, с. 8].

Лопушиння (1 раз). Наприклад: «Кури тепер кубляться і несуться у своїх дворах, під прохолодними картоплями або ж в густому лопушинні, що з весни до осені жирує на Межниках...» [М, с. 12].

Полоти (1 раз). Наприклад: «То рештки від обіду, отакі ситні помийці в корито вилле, то лобідку й шириць між маків виполе, то попсоване листя буряків отбере – йому ж таки вигідному утриманню» [М, с. 18-19].

Насіння (1 раз). Наприклад: «А не вирубай того зілля – насіння розсіє по городу стільки, що поперек зламаєш навесні визволяючи тендітне макове стебельце нахабної лободи.» [М, с. 32].

Квасоля (1 раз - іменник). Наприклад: «Ніде правди діти, возитися бабі з картоплею, чи там квасолею вже важкувато, віє те, з чим менше мороки й клопоту влітку.» [М, с. 32].

Рослина (1 раз). Наприклад: «До гарбузів у Павлини Гнатівни особлива прихильність: корисна і розумна рослина» [М, с. 32].

Зав'язь (1 раз). Наприклад: «Постояти за себе вміє: ніякий шкідник не добереться до квіту по стрімкій усіяній гострими отруйними списиками ніжці широкого листу, парасолька якого у спеку ніжну зав'язь від сонця дбайливо прикриває, вологу уберігає» [М, с. 32].

Цвіт (1 раз). Наприклад: «Навідається у цей куток городу через кілька днів, а там, де був яскравий рожевий цвіт, гарбузята опецькуваті, мов поросята вгодовані, лежать, ситі боки на сонці вигрівають!» [М, с. 32].

Посів (1 раз). Наприклад: «І кожен, хто біг зараз у поле, плекав одну надію: якщо не ниву, то хоч клопоть посіву, хоч сніп, хоч пригорщу зерна врятувати, відвоювати у неблаганного вогню!..» [М, с. 38].

Сніп (1 раз). Наприклад: «І кожен, хто біг зараз у поле, плекав одну надію: якщо не ниву, то хоч клопоть посіву, хоч сніп, хоч пригорщу зерна врятувати, відвоювати у неблаганного вогню!..» [М, с. 38].

Злак (1 раз). Наприклад: «З давніх-давен цим словом називали не тільки цінний злак чи виріб з борошна» [М, с. 38].

Культура (1 раз). Наприклад: «Жодна культура не вимагає такої пильної уваги, як, скажімо, пшениця» [М, с. 38].

Проростати (1 раз). Наприклад: «Про неї турбуються восени, коли кидають зерно у землю: чи стане йому вологий тепла, щоб проросло, увійшло в силу?» [М, с. 38-39].

Солончаки (1 раз). Наприклад: «Нагряне зненацька від спраглих чонгарських солончаків чорна буря, піде гарцювати полями і, якщо не вирве озимину з коренем, то накрутить таких віхтів, таких диявольських кіс поназаплітає, що не те що косаркою – серпом їх не впораєш!» [М, с. 39].

Серп (1 раз). Наприклад: «Нагряне зненацька від спраглих чонгарських солончаків чорна буря, піде гарцювати полями і, якщо не вирве озимину з коренем, то накрутить таких віхтів, таких диявольських кіс поназаплітає, що не те що косаркою – серпом їх не впораєш!» [М, с. 39].

Копати (1 раз). Наприклад: «Хтось копав тільки там, де видно було ботвиння» [М, с. 49].

Ботвиння (1 раз). Наприклад: «Хтось копав тільки там, де видно було ботвиння» [М, с. 49].

Бульба (1 раз). Наприклад: Було б чим довести, півмішка, а то й цілий лантух бульб можна назбирати!» [М, с. 49].

Ліщина (1 раз). Наприклад: «Палахкотливе небо червоним окропом верхів'я беріз і осик, а тут, внизу густі сині тіні причаїлися в заростях ліщини, смородини, сріблястого лоху» [М, с. 92].

Смородина (1 раз). Наприклад:). Наприклад: «Палахкотливе небо червоним окропом верхів'я беріз і осик, а тут, внизу густі сині тіні причаїлися в заростях ліщини, смородини, сріблястого лоху» [М, с. 92].

Суниці (1 раз). Наприклад: «Густа мітлиця поцяткована яскравими вогниками суниць; рясними сльозами скрапує сиза чорниця; на галявинах – золоті розсипи жовтецю, калюжниці, вовчої лапи...» [М, с. 93].

Чорниці (1 раз). Наприклад: «Густа мітлиця поцяткована яскравими вогниками суниць; рясними сльозами скрапує сиза чорниця; на галявинах – золоті розсипи жовтецю, калюжниці, вовчої лапи...» [М, с. 93].

Вовча лапа (1 раз). Наприклад: «Густа мітлиця поцяткована яскравими вогниками суниць; рясними сльозами скрапує сиза чорниця; на галявинах – золоті розсипи жовтецю, калюжниці, вовчої лапи...» [М, с. 93].

Калюжниця (1 раз). Наприклад: «Густа мітлиця поцяткована яскравими вогниками суниць; рясними сльозами скрапує сиза чорниця; на галявинах – золоті розсипи жовтецю, калюжниці, вовчої лапи...» [М, с. 93].

Жовтець (1 раз). Наприклад: «Густа мітлиця поцяткована яскравими вогниками суниць; рясними сльозами скрапує сиза чорниця; на галявинах – золоті розсипи жовтецю, калюжниці, вовчої лапи...» [М, с. 93].

Пізнолітні конвалії (1 раз). Наприклад: «Біля трухлявого пенька – брость пізнолітніх конвалій, то вони розливають довкруг такий ніжний аромат» [М, с. 93].

Овес (1 раз). Наприклад: «На відкритих галявинах трава вже підпалена сонцем; комишово шелестять під ногами міцні стебла вівсюга» [М, с. 93].

Сіно (1 раз). Наприклад: «І ніхто тут за все літо не пройшовся з косою – для кого його, те сіно, зараз дбати!..» [М, с. 93].

Шипшина (1 раз). Наприклад: «Нахилилась за сосною гіллячкою, аж воно за кущем шипшини, при самій землі, чоботи і штани чорні – поліцейські.» [М, с. 94].

Цибуля (1 раз). Наприклад: «Туди ж кладе пучки редиски, молоді цибулі, півхлібини, шмат жовтого, як віск, старого сала» [М, с. 106].

Вишня (1 раз). Наприклад: «Які ж смачні оці тугі, соковиті, умиті росю вишні, солодкі, мов цукор, ягоди шовковиці! Їх можна зривати, стоячи під деревом» [М, с. 107].

Шовковиця (1 раз). Наприклад: «Які ж смачні оці тугі, соковиті, умиті росю вишні, солодкі, мов цукор, ягоди шовковиці!» [М, с. 107].

Гущавина (1 раз). Наприклад: «Я забираюсь на дерево, в самісіньку гущавину віть» [М, с. 107].

Бузина (1 раз). Наприклад: «З-за куща бузини показується скуйовджена голова діда Антона Долі» [М, с. 108].

Люцерна (1 раз). Наприклад: «Сторонньому не так легко знайти манівець, що веде від залізниці до села: в'юнка стрічка його спочатку губиться в густих пшеницях, а далі зміється між пишних, з королівськими коронами соняхів, ховається в буйностеблomu люцернищі, стрімко падає у вибалки і яруги, на порослих дерезою кам'яних схилах яких кришталево виблискують джерельця прохолодної води» [М, с. 112].

Дереза (1 раз). Наприклад: «Сторонньому не так легко знайти манівець, що веде від залізниці до села: в'юнка стрічка його спочатку губиться в густих пшеницях, а далі зміється між пишних, з королівськими коронами соняхів, ховається в буйностеблomu люцернищі, стрімко падає у вибалки і яруги, на порослих дерезою кам'яних схилах яких кришталево виблискують джерельця прохолодної води» [М, с. 112].

Кавун (1 раз). Наприклад: «Павлюк отетеріло озирався довкола, похапцем пригладжуючи долонею ріденьке попелясте волосся, що кущиками росло на круглій, як кавун-білан, голові» [М, с. 116].

Пелюстки (1 раз). Наприклад: «Опустили ніжні пелюсточки рожеві дзвіночки на межниках, зів'яли пишні кетяги духмяної польової кашки» [М, с. 119].

Зів'яли (1 раз). Наприклад: «Опустили ніжні пелюсточки рожеві дзвіночки на межниках, зів'яли пишні кетяги духмяної польової кашки» [М, с. 119].

Кетяги (1 раз). Наприклад: «Опустили ніжні пелюсточки рожеві дзвіночки на межниках, зів'яли пишні кетяги духмяної польової кашки» [М, с. 119].

Збирання (1 раз). Наприклад: «Здавалося б, давно стали жнива турботою і справою рук механізаторів, на надійні залізні плечі машин покладені і збирання, і обмолот, і очищення зерна» [М, с. 119].

Обмолот (1 раз). Наприклад: «Здавалося б, давно стали жнива турботою і справою рук механізаторів, на надійні залізні плечі машин покладені і

збирання, і *обмолот*, і очищення зерна» [М, с. 119].

Очищення (1 раз). Наприклад: «Здавалося б, давно стали жнива турботою і справою рук механізаторів, на надійні залізні плечі машин покладені і збирання, і обмолот, і *очищення* зерна» [М, с. 119].

Стерно (1 раз). Наприклад: «Крижневі раптом спало на думку плюнути на всі свої болячки і податися в поле, на хлібний лан, до людей, підтюпцем побігти за комбайном по підрізаній лушильником золотій *стерні*, стати на підніжку обтягнутої брезентом і прикрашеної кумачем автомашини, в кузов якої з розпеченого бункера проллється зерно, перший внесок колгоспу в державну комору» [М, с. 119].

Тракторист (1 раз). Наприклад: «І нехай завтра до схід сонця підніматися молодим *трактористам* і помічникам комбайнерів, на ранкове доїння мусять не проспати молоді доярки – вечір є вечір, пісня є пісня...» [М, с. 170].

Помічник комбайнера (1 раз). Наприклад: «І нехай завтра до схід сонця підніматися молодим трактористам і *помічникам комбайнерів*, на ранкове доїння мусять не проспати молоді доярки – вечір є вечір, пісня є пісня...» [М, с. 170].

Отже, частотність уживання автором певних лексем у творі є різною, що зумовлено метою, темою та авторським задумом Костя Михеєва. Терміни агрономії, ужиті у творі, є як термінами-словами, так і термінами-словосполученнями, що відповідає будові цих лексичних одиниць і у властивому для них науковому стилі. За частиномовною приналежністю терміни, що функціонують у аналізованій повісті, є різними частинами мови, що також притаманне цим одиницям у властивому для них мовному оточенні наукового стилю.

Як бачимо, проаналізовані нами терміни є часто вживаними у творі К. Михеєва «Відлуння» та вимагають подальшого дослідження. У перспективі – вивчення термінів у мові названої повісті з боку їх лексико-семантичної, словотвірної та синтаксичної структури.

Література:

1. Карпова В.Л. Термін і художнє слово / Карпова В.Л. – К.: Наук. думка, 1967. – 129 с.
2. Городиловська Г. Стилистичне використання хімічної термінології в художньому тексті (на матеріалі історичних творів Романа Іваничука) / Галина Городиловська // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Національний університет „Львівська політехніка”. – 2011. – № 709. – С. 64-68.
3. Грицай І.С. Функціонування технічних термінів у текстах художнього стилю // [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/178](http://www.xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/178) – Заголовок з екрану.
4. Шаталіна О.Ф. Функціонування літературознавчої термінології у творах І.Я. Франка / Шаталіна О.Ф. // Учёные записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия „Филология. Социальные коммуникации”. – Том 22 (61). – № 3. – 2009. – С. 42-45.
5. Яценко Н. Військова лексика в історичних романах Ліни Костенко /

Н. Яценко // Дивослово, березень 2000, №3 (517). – С. 30-32. Джерела: М – Відлуння : повісті / худож. Е.Т. Сердюченко. – Донецьк : Донбас, 1984. – 200 с.
Статтю відправлено: 22.09.2014 р.
© Колган О.В., Артѣмова Г.О.

ЦИТ: 314-448

УДК 81'367.4 = 161.2

Гапонова Т.М., Назар Р.М.

ЛІНІЙНО-СТУПЕНЕВЕ АКТУАЛЬНЕ ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕНЬ НА ПРИКЛАДІ РЕПОРТАЖНИХ ТЕКСТІВ І ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури
Донецька область, Макіївка, Державіна, 2, 86123*

Gaponova T.N., Nazar R.N.

LINEAR-PHASE ACTUAL DIVISION SENTENCE IN CASE REPORTING TEXTS AND FICTION

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture
Donetsk region, Makeyevka, Derzhavin str., 2, 86123*

Анотація. У статті розглянуто лінійно-ступеневе членування речень на прикладі репортажних текстів і художньої літератури. З'ясовано основні тема-рематичні схеми організації поліпредикативних складносурядних речень.

Ключові слова: актуальне членування, тема, рема, поліпредикативне складносурядне речення, репортаж.

Abstract. The article deals with linear-phase partitioning example sentences reportage and fiction texts. The main are found out a subject-rheme schemes of the organization of polypredicative compound sentences.

Keywords: actual division, subject, particular, polypredicative compound sentence, report.

Комунікативний підхід до мови, зорієнтований насамперед на текст як на основну одиницю спілкування, ставить дослідників перед необхідністю розгляду тих механізмів мови й мовлення, які не прийнято розглядати в межах граматики речення й тексту, але які відіграють вирішальну роль у реалізації останніх. Актуальністю дослідження є вивчення актуального членування (АЧ) як явища, що пов'язане з прагматичними чинниками і лежить поза структурою речення й тексту.

Комунікативна організація поліпредикативних складносурядних речень (ПССР) безпосередньо корелює із граматичною структурою речення і зумовлена порядком розташування частин, їхньою лексичною наповнюваністю, розташуванням членів речення, модальною забарвленістю, інтонацією тощо. Аналіз актуального членування ПССР є метою нашого дослідження.

Лінійно-ступеневе, або контаміноване актуальне членування (КАЧ) характерне для ПССР із сурядним зв'язком між частиною та компонентом і ПССР із сурядним зв'язком між компонентом і блоком.

Структурним елементом кожного із зазначених різновидів є компонент, побудований за схемою: головна й залежна (залежні) одиниці. Саме цим

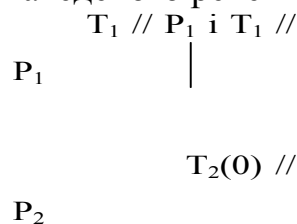

зумовлене багаторівневе актуальне членування ПССР. Найпоширеніші висловлення із двоступеневою комунікативною організацією, наприклад:

Житлова реформа не працює, і будинки вибухатимуть доти, доки не буде жорсткого контролю за діями ЖЕКів (Політика).

На першому комунікативному рівні виявляється лінійне АЧ першої частини. Група підмета «житлова реформа» – тема (Т), присудок «не працює» – рема (Р). Друга й третя частини характеризуються багатоступеневою смисловою організацією, зумовленою складною комунікативно-синтаксичною будовою компонента. Тема першого рівня виражена підметом «будинки», рема – група присудка з підрядною частиною «вибухатимуть доти, доки не буде жорсткого контролю за діями ЖЕКів». Додаткове смислове значення реми реалізується на другому рівні АЧ. Комплексна рема членується на Т₂ нульову й Р₂ – підрядну частину «доки не буде жорсткого контролю за діями ЖЕКів».

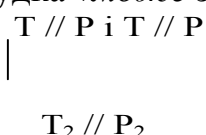
Комунікативна схема наведеного речення-висловлення:

Компоненти актуального членування – тема й рема – можуть по-різному розташовуватись один щодо одного. Розрізняємо об'єктивний і суб'єктивний порядок проходження компонентів АЧ. За об'єктивного порядку слів тема передуює ремі. Висловлення з об'єктивним порядком компонентів АЧ будуються за принципом наростання комунікативного динамізму, вони відбивають перехід від частини, що менше насичені інформацією, до частини більш насичених. Наприклад:

Спікер парламенту Арсеній Яценюк зауважив, що шлях України до НАТО може затягтися на десятиліття, і це – об'єктивна реальність (Високий замок).

Об'єктивний порядок розташування теми й реми цього висловлення характеризує стилістично нейтральну особливість розповіді. Теми першої і третьої частин «Спікер парламенту Арсеній Яценюк», «це» передують ремам «зауважив, що шлях України до НАТО може затягтися на десятиліття», і «об'єктивна реальність». На другому комунікативному рівні також спостерігається прямий порядок компонентів АЧ. Група підмета «шлях України до НАТО» – тема, а група присудка «може затягтися на десятиліття» – рема.

Подібну схему актуального членування ілюструють інші приклади україномовних репортажів. Оскільки до важливих характеристик репортажу належить документалізм зображення дійсності. У сучасному репортажі успішно можуть поєднуватися як інформаційні, так і художньо-публіцистичні начала

[5]. Наприклад:

Олександр Петрів на Олімпійських іграх відчув, що він син великого народу, і свою перемогу присвятив Україні (Україна молода).

На першому комунікативному рівні спостерігається розбіжність меж актуального й граматичного членувань компонентів, зумовлена комунікативним наміром автора й складним структурно-смісловим поєднанням частин.

$$T // P \text{ і } T(0) // P$$

$$|$$

$$T_2 // P_2$$

Він не є стабільний, це – аксіома, і тому ми повинні знати, що не можна обирати президента парламентом (День).

Комунікативна схема:

$$T // P, \text{ і } T // P$$

$$T_2(0) // P_2$$

Багатоступеневість АЧ характеризується послідовним переходом реми в тему на нижньому рівні смислового членування.

При суб'єктивному порядку слів рема передує темі [4, с. 244]. Таке АЧ зумовлене комунікативним наміром автора й сприяє досягненню яскравого стилістичного ефекту:

¹*Вся їхня писанина для перестраховки,* ²*а дбають найперше за себе,* ³*бояться,* ³*що їм доведеться відповідати за все* (О. Гончар).

Між першою та другою предикативними частинами наявне лінійне АЧ, яке протиставлене багатоступеневому АЧ компонентів другої та третьої предикативної частин. Тема першого рівня у першій предикативній частині «*вся їхня писанина*» виражена групою підмета, а в другій є нульовою, тобто складнопідрядне речення є рематичним. Відповідно до додаткового смислового навантаження на другому рівні виявляється T_2 «*їм*» і P_2 «*доведеться відповідати за все*». Однорідні присудки «*дбають*», «*доведеться відповідати*» виділяємо як самостійні рематичні компоненти, оскільки вони містять комунікативно значиму інформацію і, крім того, виділяються інтонаційно. «При перерахуванні об'єктів, процесів, фактів, а також у тих випадках, коли є однорідні члени речення, пов'язані взаємними відношеннями уточнення, вони також виділяються як самостійні рематичні компоненти» [6, с. 52].

Комунікативна схема наведеного висловлення:

$$T // P, \text{ а } T(0) // P, P$$

$$T_2 // P_2$$

Описуване розташування компонентів АЧ виявляємо у таких прикладах художньої літератури:

¹Пора б уже йти на ходові випробування, ²а завод не випускає, ³та й куди випускати, ⁴коли ще роботи та роботи (О. Гончар).

$T(0) // P, \text{ а } T // P, \text{ та й } T(0) // P$

|
 $T_2(0) // P_2$

Коли буду я навіть сивою, і життя моє піде мрякою, я для тебе буду красивою, а для когось, може, й ніякою (Л. Костенко).

Зворотний порядок слів (присудки передують підметам) – ознака нерозчленованих висловлень із нульовою темою. «Такі речення, у яких теми лексично не виражені, а весь лексичний склад виконує роль реми, називаються нерозчленованими висловленнями з нульовою темою або просто нерозчленованими висловленнями» [2, с. 78].

У вітчизняній лінгвістиці нерозчленовані висловлення розуміються неоднозначно. Ряд дослідників розглядає нерозчленованість як комунікативне явище, що володіє обмеженим колом змістів (семантика наявності, виникнення явищ дійсності) і формальними характеристиками [1]. Відповідно до цієї точки зору, нерозчленовані висловлення – це односкладні речення або двоскладні дієслівні з неперехідним дієсловом присудком. Нерозчленовані висловлення, що розуміються таким чином, мають чітко фіксований порядок слів: група присудка передуює групі підмета.

Інші вчені, Н.А. Лобанова, А.Л. Горбачик, вважають, що нерозчленоване висловлення зумовлене тільки комунікативним завданням, конситуацією. При цьому дослідники зауважують, що структурна й смислова організація речення створює умови, які сприяють функціонуванню речення як нерозчленованого висловлення, хоча основним завжди залишається комунікативне завдання [3]. У цьому розумінні як нерозчленовані висловлення розглядаються двоскладні дієслівні речення як з перехідними, так і з неперехідними дієсловами: *У дворі діти грають у м'яча*.

Очевидно, порядок слів у нерозчленованих структурах вільний: у висловленнях з неперехідними дієсловами група присудка займає препозицію в реченні, а у висловленнях з перехідними дієсловами – навпаки.

Нам видається найбільш переконливою друга точка зору. Однак вважаємо за доцільне уточнити, що зазначені теоретичні висновки, отримані в результаті дослідження комунікативної організації простого речення. Складне речення – це особлива синтаксична побудова з власними структурно-семантичними й комунікативними ознаками, тому визначити характер комунікативного завдання конструкції «*У дворі діти грають у м'яча*» у складі ПССР із різними рівнями членування поза мініконтекстом неможливо.

Однозначно комунікативно нерозчленованими будуть висловлення, що не містять у своєму складі конструкцій, які ускладнюють це висловлення, або препозитивних детермінантних членів речення. Наприклад:

¹Славні часи, і ²велике козацтво, яке відстоювало соціальні права в боротьбі за національну рівність (День).

На першому комунікативному рівні АЧ висловлення частини рематичні. У них нульові теми, зумовлені безперервною інтонацією. На основі складної структурно-сислової єдності компонентів організовується другий рівень актуального членування. Займенник «яке» – тема третьої частини, предикативна основа «відстоювало соціальні права в боротьбі за національну рівність» – рема.

$$T(0) // P, \text{ і } T(0) // P$$

$$T_2 // P_2$$

Використанням рематичних частин досягається емоційність оповідання, внутрішня експресія.

Коли мене морозить, то здається, ніби пече, а пече – то здається, ніби морозить (Є. Гуцало).

$$\begin{array}{c} T(0) // P, \text{ а } T(0) // P \\ | \qquad \qquad | \\ T(0) // P_2 \quad T(0) // P_2 \end{array}$$

Стояв теплий осінній вечір, листки на деревах ще тільки починали жовтіти, а в повітрі витала павутина – бабине літо вищого татунку (І. Городиський).

$$T(0) // P, T // P, \text{ а } T // P$$

$$T_2 \quad //$$

$$P_2$$

Отже, лінійно-ступеневі смислові відношення репрезентовані неоднаковим співвідношенням теми і реми в частинах висловлень, лексичним наповненням, інтонацією. Залежно від порядку проходження компонентів АЧ (теми й реми) варіюються і стилістичні особливості художнього тексту, що зумовлені жанровим різновидом і творчою манерою автора. Об'єктивне розташування тема-рематичних частин ПССР із різними рівнями членування – ознака стилістично нейтрального оповідання. Суб'єктивний порядок проходження компонентів актуального членування ПССР сприяє створенню емоційності, експресивності тексту.

Література:

1. Ковтунова И. И. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения / И. И. Ковтунова. – М. : Просвещение, 1976. – 239 с.

2. Крылова О. А. Понятие нерасчлененного высказывания / О. А. Крылова // Филологические науки. – 1983. – № 2. – С. 77-80.

3. Лобанова Н. А. Порядок слов в русском языке. Практическое пособие для работы с иностранцами / Н. А. Лобанова, А. Л. Горбачик. – М. : МГУ, 1976. – 142 с.

4. Матезиус В. О так называемом актуальном членении предложения / В. Матезиус // Пражский лингвистический кружок: сб. статей под ред. Н. А. Кондрашова. – М. : Прогресс, 1967. – С. 239-245.

5. Назар Р.М. Репортаж у призмi інформаційного мовленнєвого жанру публіцистичного дискурсу / Р. М. Назар // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 2. Том 19. Иваново: Маркова А.Д., 2014. – С. 76-81.

6. Панова И.И. Исследование специфических особенностей коммуникативной организации высказывания (на мат-ле различных функциональных стилей русского языка) : дисс... канд. филол. наук : 10.02.01 «Русский язык» / И. И. Матвеева. – М., 1980. – 174 с.

Стаття відправлена: 22.09.2014 р.

© Гапонова Т.М., Назар Р.М.

ЦИТ: 314-505

УДК 811.521

Малышева А.Д.

УПОТРЕБЛЕНИЕ ЗАИМСТВОВАННЫХ СЛОВ (ГАЙРАЙГО) В ОБУЧЕНИИ ЯПОНСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Северо-Восточный федеральный университет им. М.К. Аммосова,
Якутск, Белинского, 58

Malysheva A.D.

THE USE OF LOAN WORDS (GAIRAIGO) FOR JAPANESE LANGUAGE TEACHING AS THE SECOND FOREIGN LANGUAGE FOR STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALITIES

North-Eastern Federal University, Yakutsk, Belinskogo, 58

Аннотация. В работе рассматривается употребление заимствований «гайрайго» для обучения японскому языку как второму иностранному языку студентов технических специальностей.

Ключевые слова: компетенция, иностранный язык, английский язык, японский язык, заимствованные слова, лексика, перевод.

Abstract. In this paper we describe the use of loan words "gairaigo" for Japanese language teaching as the second foreign language for students of technical specialities

Key words: competence, foreign language, English language, Japanese language, loan words, vocabulary, translation.

В настоящее время практика обучения двух иностранных языков студентов неязыковых специальностей применяется во многих вузах. С одной стороны, это повышает профессиональную компетенцию учащихся и расширяет

возможности для дальнейшей учебы и научно-исследовательской деятельности, зарубежных стажировок по выбранной специализации, обмена опытом и общения с иностранными коллегами. С другой стороны, на этапе обучения порождает определенные сложности, в связи с необходимостью помимо основного иностранного языка изучать и второй иностранный язык, учитывая тот факт, что любой язык студенту технических специальностей дается крайне тяжело.

Основной иностранный язык для неязыковых специальностей в большинстве своем английский, который изучается достаточно подробно и разносторонне. Кроме основной дисциплины «Иностранный язык (английский)» студентам предлагается целый ряд дополнительных дисциплин, призванных усовершенствовать профессиональные и коммуникативные способности учащихся, такие как «Коммуникативный английский язык», «Деловой английский язык», «Английский язык в профессиональной деятельности», «Английский язык: научно-технический перевод» и т.п. На этом фоне второй иностранный язык изучается несколько поверхностно, что в нашем случае, осложняется сложностью японского языка как такового и сокращенными сроками его изучения. Несмотря на то, что в конечном результате студенты должны овладеть основными умениями и навыками по иностранному языку: «говорение», «чтение», «письмо», «аудирование». Таким образом, возникает вопрос как за максимально сжатые сроки обучить такому сложному для восприятия языку как японский и какие средства могут в этом помочь.

В данном ключе интересно рассмотреть такое явление в японском языке как – заимствованные слова, а именно «гайрайго», дословно «слова из иностранного языка», этим термином обозначаются слова, пришедшие в японский язык из европейских языков, преимущественно из английского, как британского, так и американского вариантов языка, причем именно из американского варианта языка появилось большинство заимствований.

Хотелось бы вкратце отметить, что лексический состав японского языка состоит из трех составляющих: ваго- слова собственно японского происхождения, канго- слова китайского происхождения и гайрайго- слова, заимствованные из европейских языков. Исторически происхождение иностранных слов обусловлено определенными событиями в истории Японии. Так, первые заимствования появились вместе с первыми контактами с португальскими миссионерами и торговцами в XVI-XVII вв., далее торговые отношения с единственной зарубежной страной – Голландией в XVII-XIX вв. [3, 27] Но больше всего иностранных слов появилось в XIX-XX вв. в период «открытости» Японии, массового проникновения европейской культуры. В основном это слова из английского, немецкого и французского языков.

Таким образом, можно сказать, что в эпоху всеобщей американизации японский язык также не избежал американского влияния. Больше всего это лексика из кино, рекламы, женских журналов и молодежная лексика. По подсчетам, сделанным в 1970-е годы слова английского происхождения составляли 94,1% всех гайрайго, а за прошедшее с тех пор время их доля еще

увеличилась. Более того слова, заимствованные из английского языка ассоциируются с современностью и престижностью и даже заменили собой исконно японский вариант слов, который зачастую означает нечто старое и устаревшее, собственно данное наблюдение справедливо и для русского языка. Например, если речь идет о современном фотоаппарате то это обязательно «camera», а его японский эквивалент - «сясинки» означает старый пластиночный фотоаппарат.

Заимствования последнего полувека почти целиком заимствованы из американского варианта английского языка. По подсчетам разных исследователей, к гайрайго относятся 53 % терминов менеджмента, 75 % терминов маркетинга, 80 % торговых терминов, 99 % компьютерной терминологии, 97 % слов в названиях парфюмерных и косметических товаров. К темам, где активно используются такие слова, относятся спорт, туризм, современная музыка, кулинария, бытовая техника, мода.

Принимая во внимание тот факт, что в настоящее время основными методами обучения японскому языку являются аудиолингвальный и коммуникативный, а именно в разговорной и повседневной речи активно употребляются заимствования из английского языка хотелось бы отметить положительное влияние заимствованных слов на изучение современного разговорного японского языка. Однако, здесь следует отметить, что польза от «гайрайго» как такового, имела место лишь со студентами, которые имели достаточно высокий уровень владения английским языком. То есть, учащийся знающий определенное слово на английском языке, без особого труда поймет и переведет его эквивалент, записанный катаканой. Например, «айсу-куриму» - от англ. «ice-cream», «хотеру» - от англ. «hotel», «тэбуру» - от англ. «table» и многие другие.

Как мы отметили выше, велико количество гайрайго в молодежных и женских журналах, в рекламе. Так как основная масса заимствований обозначает общеупотребительные слова, в обучении японскому языку данное явление помогает тем, что студент легко может перевести конкретное слово без использования словаря, понять его значение и использовать в речи. В дальнейшем слово без труда запоминается. В качестве примеров можно привести следующие слова: «radio», «television», «coffee», «chocolate», «apartment», «copy», «loan», «card», «bar», «backmirror», «club», «bus», «cosplay» и т.д.

Несмотря на то, что при заимствовании английские слова подвергаются адаптации согласно фонетическим законам японского языка, в целом это не мешает пониманию значения слова и его перевода.

Однако, если слово, к примеру, произошло от немецкого или французского языка, то понять его студенту с английским языком уже будет невозможно. То есть, данное слово становится таким же «японским», как и исконно японские слова и требует таких же усилий по переводу и запоминанию.

На практических занятиях студентам, изучающим английский и японский языки были предложены задания по переводу слов гайрайго на русский язык. Результаты были следующие: студенты имеющие высокий уровень английского

языка справились с заданием на 95%, то есть поняли и перевели практически все слова английского происхождения, студенты, имеющие проблемы с английским языком справились на 50—60%, для обеих групп остались абсолютно непонятными слова немецкого и французского происхождения, выполнение 0%.

Таким образом, можно сделать вывод, что знание большого числа гайрайго безусловно облегчает студентам освоение разговорного японского языка. Однако, они бесполезны для студентов, изучающих другие языки, кроме английского. Кроме того, гайрайго оказывает своеобразную «психологическую» поддержку. То есть определенным образом облегчает усвоение японского языка, который на первый взгляд кажется очень сложным, непонятным, абсолютно непохожим на привычные европейские языки, в этих условиях присутствие каких-то ранее понятных и знакомых слов вызывает у студентов радость, облегчение, осознание своей успешности.

Литература:

1. Алпатов В.М. «Зачем японцам гайрайго?» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.komi.com/japanese/from_int/gairai.go.html
2. Алпатов В.М. Япония: язык и общество. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.philology.ru/linguistics4/alpatov-03.htm>
3. Иностранные заимствования в японском языке: Материалы II Международной научной конференции., 5-7 декабря 2000 г./ Дальневосточный государственный технический университет. – Владивосток, 2000 г. – 279 с.
4. Благовещенская О.В. «Язык молодежи в Японии». Автореферат диссертации. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/yazyk-molodezhi-v-yaponii>
5. Рыбин В.В. Звуковой строй японского языка: сегментная и супraseгментная фонетика. Автореферат диссертации, Санкт-Петербург, 2011 г. – 56 с.

Статья отправлена: 23.09.2014 г.

© Малышева А.Д.

ЦИТ: 314-508

Туркулец И.А.

МЕТАФОРИЧНОСТЬ ДИАЛЕКТИЗМОВ В ТЕКСТАХ М.А. ШОЛОХОВА

Московский государственный гуманитарный университет им.

М.А. Шолохова, 109240, Москва, ул. Верхняя Радищевская, д.16-18

Turkuletc I.A.

METAPHORICITY DIALECTISMS IN TEXTS M.A. SHOLOKHOV

Sholokhov Moscow State University for the Humanities

16-18, Verkhnyaya Radishchevskaya street, Moscow 109240

В данной статье обосновывается важность этнолингвокультурологического подхода к изучению диалектов в условиях современного мира. Высказывается предположение о возможности дополнения

диалектологического материала примерами из художественных текстов, приводятся примеры диалектных выражений, свидетельствующих о метафоричности языковой картины мира донских казаков.

Ключевые слова: диалект, этнолингвистика, метафора, картина мира, донские казаки

The article explains the importance of the ethnolinguoculturological approach to the research of dialects in the modern world, suggests the possibility of additions in dialectological material the examples of literary texts, give examples of dialect expressions testifying about metaphorical of language world view of the Don Cossacks.

Key words: dialect, ethnolinguistic, metaphor, world view, the Don Cossacks.

Со сменой научной парадигмы в любой науке происходит смена приоритетных принципов и подходов, что влечет за собой появление не только новых методов и приемов изучения и анализа материала, но и новых направлений, областей, которые ранее не затрагивались и не изучались из-за отсутствия подходящей «точки опоры». В лингвистике этой точкой стал антропоцентрический подход, с появлением которого стало возможно совершенно по-новому взглянуть на такие важные вопросы филологии как соотношение языка и мышления, языка и речи, языка и культуры. Одним из следствий введения антропоцентрического подхода стало появление таких областей языкознания как этнолингвистика, психоллингвистика, лингвокультурология и т.д. Этнолингвистика как активно развивающаяся область лингвистики заслуживает особого внимания.

Как справедливо заметила В.Н. Телия, «субъект номинации и речевой деятельности – это всегда субъект национальной культуры» [5, с. 13]. То есть носитель языка является в то же время носителем соответствующей культуры. Можно с достаточно высокой степенью уверенности предположить, что язык и культура связаны прямо пропорционально и взаимообусловлены, причем как в локальном (индивидуальном), так и в глобальном (общенародном) масштабе: с одной стороны, чем выше уровень культуры народа, тем выше уровень развития языка (и наоборот: у примитивных народов язык также примитивен); с другой стороны, нельзя назвать культурным человека, не владеющего родным языком в достаточной степени, в свою очередь, человек культурный обязательно будет грамотно и красиво говорить и писать на родном языке.

Однако в последние десятилетия возникла тревожная ситуация, связанная с состоянием русского языка: немотивированные заимствования, усиливающаяся безграмотность, снижение речевой культуры и культуры поведения, в немалой степени вызванное негативным влиянием СМИ (в т.ч. сети Интернет, где проявление безграмотности достигает поистине катастрофических масштабов).

Язык как система, одним из свойств которой является пластичность, вбирает в себя новые лексемы и морфемы, утрачивая устаревшие и ненужные. Но несмотря на то, что это естественный процесс, активность его протекания в конце XX – начале XXI века вызывает беспокойство за сохранность целостности культурно-языкового наследия нашей страны. Поэтому

необходимой составляющей лингвистического исследования является в том числе и анализ культурной составляющей тех единиц языка, которые подвергаются рассмотрению.

В то же время, русские народные говоры являются живым воплощением особой русской традиционной культуры [3, с. 11]. Они практически не подвержены «англификации» русского языка, в них сохраняются устаревшие для литературного русского языка словоформы, лексемы, конструкции.

В связи с этим, представляется очень важным всестороннее изучение русских народных говоров именно с использованием этнолингвокультурологического подхода [3, с. 20]. В сложившейся неутешительной ситуации глобального «обескультуривания» обращение к диалектам, хранящим исконную культуру, в которых сильны морально-этические, нравственные, воспитательные аспекты, которые включает в себе народную мудрость и опыт, представляется действительно актуальным и важным.

Традиционный путь изучения диалектов - сбор слов в диалектологических экспедициях и на фольклорных практиках с последующим составлением словарей и написанием научных работ. Однако его можно дополнить изучением диалектных слов на материале художественной литературы, в которой есть художественное отражение жизни какого-либо региона (М. Шолохов - донские говоры, В. Шукшин - алтайские (сибирские) и т.д.). Причем второй путь ценен не только выявлением диалектных слов в художественном тексте, он ценен контекстным пониманием, эмоциональным фоном, коммуникативным и экстралингвистическим, поскольку эти слова вплетены в ткань художественного текста, и автор существенно повлиял на понимание данного слова и дал соответствующее контекстное окружение.

Писатели, вводя в произведение диалектизмы, не только создают особый колорит данной местности и речевые портреты персонажей, но и берегут эти слова для последующих поколений. К таким мастерам слова, безусловно, относится М. Шолохов, по произведениям которого в 2005 г. был выпущен «Словарь языка Михаила Шолохова», где зафиксированы многочисленные диалектные слова и выражения, встречающиеся в романах, повестях и рассказах писателя.

Диалектная речь в шолоховских произведениях весьма органична, поскольку Шолохов пишет о донских казаках, об укладе их жизни. Более того, введение диалектных слов и выражений представляется не просто желательным, но необходимым условием как речевой характеристики персонажей, так и достоверного описания местности, обычаев, взаимоотношений, казацких традиций и культуры. Выражение *не портъ борозды*, то есть «не нарушай традиций», встречающееся в творчестве М.А. Шолохова, как нельзя лучше показывает, с одной стороны, стремление донских казаков к традиционности, а с другой – важность связи с землей, с трудом, с пахотой. Неслучайно традиции ассоциируются именно с длительной, цикличной, тяжелой работой, земледелием – то есть тем, чем занимались и отцы, и деды, и прадеды. Важность почитания традиций (не забывать свои

корни) также передает многозначная пословица *тело заплывчиво, а дело забывчиво*, которую можно трактовать разнообразно, например: 1) как на теле заплывает, заживает рана, так и дело забывается, плохое или хорошее; 2) как тело заплывает жиром, так и память «заплывает» им, то есть любое дело забывается. Однако дела своих предков необходимо помнить.

Важной особенностью шолоховских текстов является то, что диалектные слова и выражения, вводимые автором, отличаются метафоричностью, эмоциональностью, экспрессивностью, оценочностью.

Нередко метафоричность встречается в описаниях явлений природы, принимающих порой вид приметы, помогающей хуторянам своевременно подготовиться к ее изменениям, поскольку для казаков, занимающихся хозяйством (земледелием, скотоводством) было очень важно учитывать как время, так и погодно-климатические условия.

Чаще всего в поле зрения казаков попадали луна и солнце: *месяц на ущербе* – уменьшающийся месяц, «старая» луна; *солнце в дуб* – чаще всего, положение солнца на небе в полдень; *солнце в полдуба* – положение солнца при восходе или закате, более близкое к горизонту, чем *в дуб*; *солнце за дуб* или *у дуба* – положение солнца, близкое к закату, заход [2, с. 141]. Можно предположить, что это метафорическое описание появилось как результат желания уточнить время суток, реализованного через рассмотрение различных положений солнца относительно некоего абстрактного дерева (дуба). Несмотря на вариативность высоты деревьев в общем и дубов в частности, подобное указание на половину высоты достаточно для определения времени с относительной точностью. Кроме того, есть предположение, что как «линейка» выбран не случайно именно дуб, а не какое-либо другое дерево, поскольку высота других деревьев не подходит для такого описания положения солнца на небе: в широтах донского региона солнце не поднимается в самый зенит, поэтому, например, «встать в сосну» из-за высоты этого дерева не может.

Метафора также проявляется в описании эмоций и чувств, причем их качественное проявление сравнивается со стихиями: огнем (*гореть бесстыдным полымем* — быть страстно влюбленным), водой (*думки топить* (в заботах) — отвлекаться делом от неприятных мыслей), землей (*придавить к земле* — обескуражить, сильно расстроить, лишит моральных сил), металлом (*точить, как ржавь железо* – медленно, но неуклонно забирать силы (о болезни, горе)).

Метафоричность в сочетании с эмоциональной оценкой (нормативной, этической и эстетической) ярко отражается в эмотивных словах и выражениях, обозначающих эмоции и чувства казаков, такие как любовь (*по душам быть* — быть симпатичным кому-либо, нравиться), ненависть (*жечь полымем глаз* — смотреть с ненавистью), страх (*слово вспоперек бояться сказать; ходить на цыпочках* (перед кем-либо) – вести себя тихо, боязненно), стыд (*страму принимать* – позориться), гнев (*сердце закипает*), тоска (*тоску отлить; сердце в тоску вдарило; исходить каменной горючей тоской*), страдание (*душу вынать*), равнодушие (*в упор не видеть* – в отличие от общерусского значения, не просто «не замечать», а «не хотеть замечать»), радость (*ажник дух во мне*

играет – сильно радоваться чему-либо) и т. д.

Можно выделить несколько тематических групп метафорических выражений, характеризующих человека по различным признакам: внешность (*блестеть, будто постным маслом намазанная* – потная, покрасневшая; *ни пуза, ни зад* – худая; *в румянном цвету* – румяная (о девушке); *конем не наедешь* – страшный, уродливый), умственные способности (*бог умом обнес* – о глупом человеке), моральные качества (*каждой дыре гвоздь* – чересчур любопытный, ненужный советчик), характер (*такой кобель – укусит и не скажет, за что* – о беспричинно гневливом человеке), поведение (*как цепной кобель, любого обреши* – злословие, задиристое поведение; *дуру трепать* – болтать необдуманно, напрасно; *хвост набок* – заглядываться на мужчин/женщин) и некоторые другие.

М.А. Шолохов с помощью диалектных слов и выражений воссоздает языковую картину мира донских казаков, в которой отражается мудрость поколений, ценностные ориентации, мировоззрение и опыт предков. Изучение диалектизмов, входящих в состав художественных произведений, наряду с диалектными словарями, может дать много полезной информации об условиях жизни субэтноса.

Литература

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. - М., 1999. - 896 с.
2. Большой толковый словарь донского казачества. - М., 2003. - 608 с.
3. Брысина Е.В. Этнолингвокультурологические основы диалектной фраземики Дона: Дис. Докт. Филол. Наук. - Волгоград, 2003. - 543 с.
4. Словарь языка М.А. Шолохова / под ред. Дибровой Е.И. - М., 2005. - 964 с.
5. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. - М., 1996. - 286 с.

ЦИТ: 314-509

Кирина Л.В.

ВОЗДЕЙСТВИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА СОВРЕМЕННЫЙ РУССКИЙ ЯЗЫК

Ставропольский государственный аграрный университет
г. Ставрополь, пер. Зоотехнический 12, 355017

Kirina L.V.

INFLUENCE OF INFORMATION TECHNOLOGIES ON MODERN RUSSIAN LANGUAGE

Stavropol State Agrarian University
12, Zootekhnicheskyy lane, Stavropol, 355017

В данной статье рассматривается воздействие информационных технологий, в частности такого явления, как Интернет-коммуникация, на состояние и развитие современного русского языка.

Ключевые слова: информационные технологии, Интернет-коммуникация,

современный русский язык, межличностное общение

The article deals with the influence of information technologies, especially Internet communication on the current condition and development of modern Russian language.

Keywords: information technologies, Internet communication, modern Russian language, interpersonal communication

Информационные технологии являются неотъемлемой частью современного общества и незаменимым помощником человека как в быту, так и в профессиональной деятельности. Компьютер дает нам возможность получать и оперативно обрабатывать необходимую информацию, осуществлять мгновенную коммуникацию. При этом следует обратить внимание на то, что компьютер оказывает влияние на человека, его мышление и язык. И если изменение общения под влиянием техники вызывает определенные изменения мыслительной деятельности людей и формирует новый стиль этого мышления, то изменение характера и содержания мышления оказывает существенное влияние на язык, который органически связан с мышлением, является средством общения, материальной оболочкой мышления. Следовательно, работа при помощи компьютера, взаимодействие с ним изменяет характер межличностного общения самих людей, определяет совершенно новые черты этой коммуникации.

Несомненно, максимальное воздействие на общество информационные технологии оказывают при реализации своей коммуникативной функции. Здесь доминирующим средством общения выступает Интернет. Интернет-коммуникация – относительно новое понятие, изучаемое в социолингвистике и психологии. Между тем, единого научного определения этого термина еще не выработано. Среди главных признаков Интернет-коммуникации ученые называют следующие:

- компьютерную опосредованность;
- виртуальность общения;
- общение больших социальных групп;
- наличие массовой, анонимной, разрозненной аудитории.

Массовое использование Интернет в процессе общения вызвало невиданный до сих пор феномен – возникновение письменной разговорной речи. Это явление вызвано такой особенностью Интернет-коммуникации, как отсутствие или несущественное значение языковых норм языка при общении, когда не принимаются во внимание орфографические, стилистические ошибки. Языковые средства в Интернет-коммуникации подвергаются трансформации с точки зрения структуры, семантики, функционального взаимодействия между адресатом и адресантом, социального поведения пользователей. Суть феномена состоит в отражении устной речи через средства письменной, отсюда и возникают «сетевые языки». То же стремление к краткости в изложении мыслей ведет к сознательному резкому сокращению активного словарного запаса. Как следствие усиливается и без того всегда существующий разрыв между активным и пассивным запасом слов.

Среди последствий адаптации русского языка к требованиям Интернет

общения лингвисты указывают аббревиацию, т.е. создание сокращений – аббревиатур и акронимов. В течение последних десятилетий аббревиация становится ведущим способом словообразования. В связи с тем, что изначальным языком Интернет был английский, возникает проблема перевода сокращений на русский язык. В то же время тенденция к сокращению языковых выражений (слов и словосочетаний) наблюдается и на просторах Рунета.

Другой характерной особенностью общения в Интернет становится активное использование так называемой «языковой игры» [4]. Интернет-коммуникация располагает широкими возможностями для языковой игры в процессе подачи и последующего восприятия информации. Языковая игра – определенный тип речевого поведения говорящих, основанный на преднамеренном нарушении системных отношений языка, т.е. на деструкции речевой нормы с целью создания неканонических языковых форм и структур, приобретающих в результате этой деструкции экспрессивное значение и способность вызывать у слушателя/читателя эстетический и, в целом, стилистический эффект [1].

Одним из наиболее заметных последствий влияния информационных технологий на язык является изменение коммуникативного ядра русского языка. В связи с усиливающимся значением информационных технологий, активизировалась техническая и компьютерная лексика, в связи с этим в разговорной речи и сленге Интернет пользователей встречаются случаи применения компьютерной терминологии к реалиям мира за пределами «виртуального пространства». В то же время специалисты говорят о возникновении таких процессов, как метафорический перенос значения лексических единиц компьютерной лексики на предметы и явления, не имеющие непосредственного отношения к электронно-вычислительной технике [3].

Изменение языка под влиянием Интернет-коммуникации проявляется в компьютерной культуре также в таких языковых явлениях, как реверсия и экзудия. Реверсия (лат. *reversio* – возврат) состоит в том, что в процессе развития и функционирования Интернет-коммуникации, происходит своеобразное возрождение ряда ранее весьма значимых, но затем в значительной степени утративших свою роль психологических компонентов и способов общения. Противоположной тенденцией является экзудия (от лат. *exutio* – исключение, истребление), которая заключается в отмирании ранее сформированных, но впоследствии ставших ненужными навыков, умений, видов и форм деятельности [2].

Таким образом, современный русский язык, являясь отражением всех важных общественных процессов, переживает значительные изменения в связи с информатизацией российского общества и активным использованием Интернет в качестве основного средства межличностного общения. Развитие компьютерных технологий существенно влияет на функционирование русского языка и его стилистику, поскольку в языке находят отражение все значимые изменения и тенденции, затрагивающие общество. Пассивное потребление информации и опосредованность общения приводят к обеднению его

человеческих форм, межличностное общение заменяется анонимным, навыки общения, приобретенные при помощи компьютера, переносятся в социальную реальность, упрощая и обедняя межличностное общение и современный русский язык в целом.

Литература:

1. Дубина Л.В. Тенденции развития русского языка в условиях интернет-коммуникации // Вестник ТГПУ, 2013. №2 (130).
2. Кирина Л.В. Диалектика взаимной детерминации информационной культуры и языка // Вестник СевКавГТИ Научный журнал: Выпуск VIII. Ставрополь: Изд-во СевКавГТИ, 2008. – с. 38-40.
3. Колокольцева Т.Н. Интернет-коммуникация как зеркало основных тенденций развития и функционирования русского языка // Электронный научный журнал «Internet-kommunikatsii» // Vestnik TGPU, 2013. № 2 (130).
4. Михайлова А.В. Когнитивно-мотивированная семантическая сеть как способ категоризации терминологической и профессиональной лексики концептосферы «Money» // Альманах современной науки и образования: в 2-х ч. Тамбов: Грамота, 2013. № 9 (1). Ч. II. С. 121-126

Статья отправлена 23.09.2014 г.

©Кирина Л.В.

ЦИТ: 314-517

Юшкова Л.А.

МЕХАНИЗМЫ ПРОДУКТИВНОСТИ В СЛОВООБРАЗОВАНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА)

*Удмуртский государственный университет
426 000 г. Ижевск, ул. Университетская, 1*

Yushkova L.A.

MECHANISMS OF EFFICIENCY IN WORD FORMATION (ON THE EXAMPLE OF GERMAN)

Udmurt State University, 426 000 Izhevsk, Universitetskaja, 1

В статье рассматриваются различные подходы отечественных и немецких лингвистов к понятию продуктивности в словообразовании, а также анализируются лингвистические и нелингвистические факторы, способствующие продуктивности, и ограничивающие её в современном немецком языке. «Словообразование, продуктивность, словообразовательная модель, немецкий язык».

The article deals with various approaches of Russian and German linguists to concept of efficiency in the word formation. The present article presents the analysis of the linguistic and not linguistic factors promoting efficiency, and limiting it in modern German. «Word formation, efficiency, word-formation model, German».

Вопросы словообразовательной продуктивности регулярно становились предметом научной дискуссии. Продуктивность в словообразовании в целом понимается как способность создавать новые слова по определённой словообразовательной модели [5:53-55], это определение обычно применяют

как к словообразовательным моделям, так и к аффиксам. В большинстве работ признается градуальный характер продуктивности: от полной неспособности создавать новые слова до высокой степени продуктивности [4:75]. На её степень влияют разнообразные факторы, носящие как лингвистический, так и нелингвистический характер, которые будут рассмотрены ниже. Критериями, которые могут быть использованы для определения степени продуктивности словообразовательных моделей в современном немецком языке, могут служить количественный и качественный критерии, предлагаемые В. Фляйшером и И. Барц. Согласно количественному критерию, о слабой продуктивности свидетельствует невысокое число слов, образованных по определенной модели, качественный критерий оценивает морфологическую и семантическую прозрачность лексем, которая тем выше, чем модель продуктивнее [4:76]. Признанное определение продуктивности подразумевает невозможность образования новых слов по непродуктивным моделям, тем не менее, в некоторых случаях модели, считающиеся непродуктивными, могут дать импульс к возникновению новой лексемы или даже ряда аналогичных лексем. Подобным потенциалом обладает языковая периферия, в частности, разговорная лексика.

С. Эшенлор различает «систематически возможные» и «систематически невозможные» слова («systematisch mögliche» «systematisch unmögliche» - пер. мой). «Систематически возможные» или «потенциальные» слова - это единицы, которые не были реализованы, но потенциально возможны, так как образование этих лексем осуществляется по продуктивным словообразовательным моделям с соблюдением структурных и семантических ограничений [3:3]. Эти слова допускаются и принимаются языковой системой современного языка.

С нашей точки зрения, термин «систематически невозможные» слова имеет преимущество постольку, поскольку подчеркивает тот момент, что единицы, которые не могут быть реализованы в условиях актуальной словообразовательной системы в связи с непродуктивностью их модели, всё-таки могут возникнуть. По этому поводу Й. Эрбен замечает, что «даже кажущиеся непродуктивными словообразовательные структуры <...> не должны оставаться без внимания, так как не исключена вероятность дальнейшего расширения <словообразовательного> ряда, и они уже благодаря своему присутствию в языке действуют как потенциальные модели <...>» [2:50]. (Перевод мой - Л.Ю.). Такие скрытые возможности словообразовательной системы привлекают внимание исследователей, которые пытаются выявить причины продуктивности одних моделей и непродуктивности других.

Чтобы найти ответ на вопрос о механизмах продуктивности, С. Эшенлор анализирует зависимость продуктивности отдельных аффиксальных моделей от прототипических признаков аффиксов. К прототипическим признакам аффиксов продуктивных моделей в современном немецком языке она относит: способность образовывать слог, категориальную стабильность (способность выражать определенную категорию), стабильность в сочетании с основами, выражающими определенную категорию, способность выполнять

определенную морфосемантическую функцию, серийную сочетаемость. В результате С. Эшенлор приходит к выводу, что показателем продуктивности модели может являться её когерентность. В частности, неспособность аффикса образовывать слог является одним из признаков непродуктивности модели с его участием [3:5]

В качестве важного фактора продуктивности С. Эшенлор называет совместимость маркированных структур компонентов модели, причём под «маркированностью» понимается вся категориальная информация компонента, а «совместимость маркированных структур» («Kompatibilität der Markierungsstrukturen») означает морфологическую и фонологическую согласованность компонентов [3:34]. С. Эшенлор утверждает, что несогласованность маркированных структур возможна только у непродуктивных моделей. При этом не рассматриваются случаи, когда морфологическая сочетаемость нарушается, а модель, созданная в результате нарушения сочетаемостных правил, становится продуктивной. Вероятно, соблюдение закономерностей в согласовании компонентов является необходимым условием для продуктивности и активности словообразовательной модели, особенно на начальной стадии, так как для того, чтобы модель получила распространение она должна обладать достаточной стабильностью и регулярностью.

Ограничения, накладываемые на свободу реализации модели, подробно рассматриваются на материале разных языков. К их числу относятся фонологические ограничения, которые препятствуют сочетанию двух компонентов из-за несогласованности их фонетических структур, морфологические ограничения, семантические ограничения, которые препятствуют сочетанию компонентов, выражающих несовместимые или, напротив, дублирующие друг друга понятия (надо отметить, что правила семантической сочетаемости особенно часто нарушаются в разговорной лексике), этимологические ограничения, к которым относится, в частности, ограничение сочетания исконных компонентов с заимствованными.

Подобные правила, ограничивающие продуктивность приводит Й. Эрбен, описывая на примере сложных существительных и аффиксальных производных морфологические, семантические, синтаксические и функциональные (связанные, например, с отсутствием необходимости в каком-либо наименовании либо с особенностями стиля) ограничения [2:37-49]. Более подробно правила ограничения продуктивности классифицирует Б. Науман, который выделяет фонотактические правила, морфологические правила (к которым относит помимо структурных также этимологически обусловленные ограничения сочетаемости, конкуренцию синонимичных и омонимичных словообразовательных моделей и лексем), а также семантические и прагматические правила [6:31-34].

К ограничению активности и утрате продуктивности модели может приводить наличие в языке синонимичных словообразовательных моделей. Примером такой конкуренции в немецком языке могут служить модель конверсии глаголов от основ прилагательных, утратившая продуктивность в

современном немецком языке, и префиксация. По-мнению С. Эшенлор, конверсия глаголов от основ прилагательных утратила продуктивность вследствие недостатка семантического разнообразия, поскольку эта модель могла реализовать только значения инхоативности и каузативности, а эти сферы были постепенно заняты префиксальными моделями, обладающими большим семантическим разнообразием [3:85]. Следовательно, сам по себе факт наличия синонимичных моделей в языке ещё не означает, что одна из моделей выйдет из употребления. Одна из моделей вытесняет другую в том случае, если её семантический объем шире, при этом она способна передавать в том числе и то значение, которое выражает первая модель.

Следующие причины, на которые указывает Н.Д. Арутюнова, связаны с морфологическими и лексическими ограничениями: во-первых, продуктивности модели препятствует то, что количество основ, с которыми способен сочетаться аффикс, может быть ограничена. Во-вторых, сама понятийная категория, которая обслуживается данным типом словообразования может быть ограничена [1:49]. Так, например, причина значительной активности субстантивации в немецком языке может быть связана с расширением понятийной области «неопределенность» [7:248]. Если же в языковом обществе отсутствует потребность в каком-либо конкретном наименовании, то это выражается в наличии лексических ниш, которые могли бы быть при необходимости закрыты при помощи словообразовательной модели [4:80]. В некоторой степени активность модели ограничивает наличие в языке лексем, синонимичных тем, которые образуются по данной модели [4:79], которые полностью закрывают определенные семантические ниши в языке, а потребности в большей дифференциации соответствующих понятий не возникает. Например, значительная продуктивность модели образования глагольных единиц с приглагольными частицами может, в частности, объясняться тем, что не существует других возможностей конкретизировать производящую основу, кроме как путем добавления к ней приглагольного компонента, при этом потребность в такой конкретизации в языке очень высока.

Можно также предположить, что новая модель оказывается прагматически более предпочтительной, в большей степени соответствует общезыковым тенденциям. Как замечает Й. Эрбен, у каждого носителя языка есть несколько возможностей выбора [2:38], и то, какой модели он отдаст предпочтение, во многом зависит от их прагматических возможностей. Так, к наиболее активным тенденциям, действующим в современном немецком языке, следует отнести стремление к языковой экономии и стремление к экспрессивизации высказывания. В соответствии с первой тенденцией предпочтение будет отдаваться тем моделям, которые дают возможность выразить больше информации при минимуме языковых усилий (словосложение, аббревиация, глагольная конверсия). Вторая тенденция повлияла, вероятно, на увеличение продуктивности гибридных моделей, периферийных способов словообразования, например, редупликаций и итераций.

Наблюдения за динамикой продуктивности отдельных

словообразовательных моделей немецкого языка позволяют сделать вывод о том, что в большинстве случаев механизмы усиления или ослабления продуктивности зависят от влияния нескольких факторов. Усиление продуктивности модели префиксации иноязычных глаголов и образование гибридных глагольных единиц от основ иноязычных глаголов в сочетании с исконным компонентом свидетельствует об активном процессе освоения немецким языком иноязычных основ, что может объясняться действием различных прагматических факторов.

В заключение хотелось бы отметить, что факты образования слов по, казалось бы, непродуктивным моделям в периферийных областях языковой системы, в частности, в разговорной лексике, свидетельствуют с одной стороны о том, что сложились благоприятные условия для её реализации, а с другой стороны о влиянии языковой традиции, которая ясно ощущается носителями языка. Таким образом, языковая периферия может служить своего рода индикатором, выявляющим потенциально продуктивные модели.

Литература:

1. Арутюнова Н. Д. Проблемы морфологии и словообразования: (На материале испанского языка). – М.: Языки славянских культур, 2007. – 288 с.
2. Erben J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre. 4., aktualisierte und ergänzte Auflage. – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2000. – 191 S.
3. Eschenlohr S. Vom Nomen zum Verb: Konversion, Präfigierung und Rückbildung im Deutschen. – Hildesheim: Georg Olsen Verlag, 1999. – 261 S.
4. Fleischer W., Barz I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. 4., völlig neu verarbeitete Auflage. – Tübingen: Walter de Gruyter, 2012. – 485 S.
5. Fleischer, W., Barz, I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Niemeyer, 1995. – 375 S.
6. Naumann B. Einführung in die Wortbildungslehre des Deutschen. – Tübingen: Niemeyer, 2000 (germanistische Arbeitshefte 4). – 90 S.
7. Vogel P. M. Wortarten und Wortartenwechsel. Zu Konversion und verwandten Erscheinungen im Deutschen und in anderen Sprachen. – Berlin, New York, Walter de Gruyter, 1996. – 311 S.

Дата отправки: 23.09.2014

© Юшкова Л.А.

ЦИТ: 314-523

Триморуш Н.А., Кайгер Ю.В.

ПОНЯТИЕ ВРЕМЕНИ И ОСОБЕННОСТИ ЕГО ВОСПРИЯТИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

*Одесский национальный политехнический университет, 65044, Украина,
г. Одесса, проспект Шевченко, 1*

Trymorush N.A., Kayger Y.W.

THE CONCEPT OF TIME AND ESPECIALLY HIS PERCEPTION STUDY IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE

*Odessa National Polytechnic University, Boulevard of Shevchenko, 1, Odessa,
Ukraine, 65044*

Аннотация. В данной статье рассматривается время, как один из актуальных составляющих элементов при изучении иностранного языка, приведены практические примеры, которые непосредственно связаны с ментальностью наций в преподавании немецкого языка как иностранного.

Ключевые слова: время, занятия по немецкому языку, идиомы, культура, темп.

Abstract. This article discusses the time as one of the important component elements in the study of a foreign language, practical examples, which are directly connected with the mentality of nations in teaching German as a foreign language.

Key words: time, German lessons, idioms, culture, tempo.

Представления о времени пронизывает человеческую культуру на всем протяжении ее развития. Человечество всегда интересовал вопрос о том, что такое время на самом деле: слово «время», вероятно, один из наиболее часто используемых слов нашей жизни, и мы до сих пор не имеем реального представления о времени. Почти все научные дисциплины, связаны со временем. Философия связана с природой времени, в физике - это временной параметр, который может быть определен путем измерения. Психология имеет дело с чувством времени и временного восприятия, а экономике «время» является часто иногда в качестве объекта ценности. В лингвистике понимают под «временем» форму глаголов.

Пословицы - это исконно народные, всем известные, устойчивые предложения, который выражают жизненные правила или народную мудрость. Они возникают в обществе, применяются в нем и тем самым помогают в строительстве социальных ценностей. Притчи обычно формулируются коротко и ясно и представляют собой социальную критику, критику религии, простые правила ведения быта и предрассудки. Притчи может быть родом из разных регионов и применяться только для них. Это касается также пословиц о феномене времени. В связи с иным подходом ко времени в разных частях мира существуют различные пословицы на немецком языке о «времени». Ниже приведены некоторые пословицы из разных стран:

Vergeude nie die Zeit. (chinesisches Sprichwort)

Auf jeden Abend folgt ein Morgen. (türkisches Sprichwort)

Dem Wartenden scheinen Minuten Jahre zu sein. (chinesisches Sprichwort)

Wer viel spricht hat weniger Zeit zum Denken. (indisches Sprichwort)

Gut Ding braucht Weile. (deutsches Sprichwort)

Morgenstunde hat Gold im Mund. (deutsches Sprichwort)

Die Zeit beugt sich nicht zu dir; du musst dich ihr beugen. (russisches Sprichwort)

Kommt Zeit, kommt Rat. (deutsches Sprichwort)

Некоторые истины можно найти во многих регионах. Время часто является во многих странах критерием для человека. Вы не можете его остановить, и также ускорить.[2] Поэтому во многих пословицах и жизненных мудрости рекомендуется воспринимать время таким, каково оно есть. Ниже приведены некоторые из наиболее известных пословиц о времени, которые имеют тот же смысл у разных наций.

Zeit ist Geld. (Время-деньги)

Die Zeit ist der beste Arzt. (Время это лучший врач)

Zeit heilt alle Wunden. (Время лечит все раны)

Alles hat seine Zeit (Всему свое время.)

Это слово также встречается во многих идиомах. Идиома – это оборот речи, употребляющийся как некоторое целое, не подлежащий дальнейшему разложению и обычно не допускающий внутри себя перестановки. [1] Фразы делают язык живым и ярким, но нужно понимать, что при помощи них может быть выражено. Ниже приведены некоторые примеры выражений о времени и один из вариантов упражнения на эту тему.

sich Zeit lassen

Zeit totschiagen

Zeit stehlen

Zeit vertrödeln

die Zeit vertreiben

Zeit verschenken

Zeit auskosten

Zeit verlieren

Zeit rauben

Zeit verrinnen lassen

in der Zeit bleiben

Zeit einräumen

Zeit verschwenden

Zeit verbummeln

Zeit läuft

auf Zeit spielen

Упражнение 1

Ниже представлены три ситуации и три устойчивых «временных» выражения. Подберите к каждой ситуации свое выражение. Дайте полный ответ.

1 Natalia und Boris kommen aus Russland und wollen in Österreich studieren. Sie besuchen zurzeit einen Deutschkurs und haben bald eine wichtige Prüfung. Sie sollen sich auf die Prüfung vorbereiten, doch stattdessen sehen sie fern, spielen Computerspiele, gehen fort oder treffen sich mit Freunden. Was machen Natalia und Boris mit ihrer Zeit?	a)Zeit genießen
2 Klaus Roth ist ein Geschäftsmann aus Wien. Er arbeitet sechs Tage in der Woche von morgens bis abends. Er war seit fünf Jahren nicht auf Urlaub, und möchte diesen Sommer für zwei Wochen ans Meer fahren. Dort möchte er ausschlafen, am Strand liegen, gut essen gehen und ein bisschen Sport treiben. Was möchte Herr Roth im Urlaub machen?	b)Zeit verlieren
3 Familie Kohlmann aus Salzburg wohnt seit einigen Monaten in New Orleans. Eines Sonntags erfolgt eine Hurrikan-Warnung und die Leute werden aufgefordert, ihre Häuser zu verlassen. Frau Kohlmann packt in Ruhe ihre Sachen, denn sie möchte nichts Wichtiges zurücklassen. Herr Kohlmann ruft nervös: „Komm schnell, wir müssen uns beeilen!— Was darf Familie Kohlmann nicht machen?	c)Zeit totschiagen

Использование времени и его понимание зависит от культуры общества и является актуальным составляющим элементом при изучении немецкого языка как иностранного. Преподаватели обучают не только языку, но и культуре. Прежде всего, нужно всем обратить внимание на важность фактора времени. Каждая личность имеет свой темп и то, что мы успеваем за определенное время сделать, это наше личное дело. Но существует часть негласных правил, несоблюдение которых вызывает у окружающих недовольство, неприятное изумление и раздражение. Многие учебники уделяют большое внимание лексике и грамматике, но не придают значения культурным особенностям стран изучаемого языка. При обучении немецкому языку, как иностранному, необходимо обязательно распределять по темам временные аспекты. Прилагаемая таблица служит исключительно рекомендацией для преподавателей немецкого языка.

Таблица 1

Временные аспекты

Uhrzeit	Sagt man Viertel vor oder drei Viertel?
Tageszeit	Darf man um 11 Uhr noch „Guten Morgen— sagen?
Wochentage/Monate/Jahre	Was ist an Sonntagen zu beachten? Was ist das Schaltjahr?
Jahreszeiten	Wann beginnen der Frühling, der Sommer, der Herbst und der Winter?
Pünktlichkeit/Unpünktlichkeit	Ist es unhöflich, 10 Minuten zu früh zu kommen? Wann genau muss ich die Uhr vor- oder zurückstellen? Ist es unhöflich, pünktlich auf die Minute zu kommen?
Öffnungszeiten	Wann öffnen und schließen die Geschäfte? Haben alle Geschäfte die gleichen Öffnungszeiten? Wo kann man an Sonn- und Feiertagen Lebensmittel kaufen?
Wartezeiten	Wie lange muss man auf einen Termin (z.B. beim Arzt, bei verschiedenen Institutionen und Ämtern) warten?
Fahrpläne	Was bedeuten die Abkürzungen? Wo sind Fahrpläne erhältlich?

Германия, Австрия и Швейцария живут в наиболее ускоренном жизненном темпе.[1] Но, не смотря на это, не стоит делать ошибочный вывод, что между этими странами нет культурных различий. Погружение в иностранную культуру может быть очень захватывающим, но приспособление к чужому темпу жизни не редко доставляет большие трудности. Обучение иностранному

языку должно быть не только увлекательным и мотивированным, но и интенсивным по времени и прилагаемым усилиям.

Литература:

1. Lavine Robert Eine Landkarte der Zeit. Wie Kulturen mit Zeit umgehen. München: Piper, 1998.
2. Wolfgang Hackl, Michael Langner, Hans Simon-Pelanda Landeskundliches Lernen // Fremdsprache Deutsch. 1998. №18. С. 5-12.
3. Hannes Schweiger Verrücktes Österreich. Von der Vermittlung österreichischer Identitäten im Unterricht // Vielfalt-Sprachen-Identität(en). 2010. №Heft 1. С. 72-83.

Статья отправлена: 22.09.2014
©Триморуш Н.А., Кайгер Ю.В.

ЦИТ: 314-548

УДК 811.161.1'27+316.64

Морель Морель Д.А.

**ВЫЯВЛЕНИЕ ГЕНДЕРНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ДИНАМИКИ
КОНЦЕПТА ПУТЕМ СОПОСТАВЛЕНИЯ АССОЦИАТИВНЫХ ПОЛЕЙ
В ДИАХРОНИИ**

*Белгородский государственный национальный исследовательский университет,
Белгород, Победы 85, 308015*

Morel Morel D.A.

**REVEALING GENDER PECULIARITIES OF CONCEPT DYNAMICS
THROUGH COMPARING ASSOCIATIVE FIELDS IN DIACHRONY**

*Belgorod National Research University,
Belgorod, Pobedy 85, 308015*

Аннотация. В статье показывается, что анализ изменений ассоциативного поля в диахронии позволяет выявить динамику одноименного концепта, в том числе и ее гендерно специфичные аспекты. На материале «Русского ассоциативного словаря» и данных авторского эксперимента выстраиваются модели ассоциативных полей слова-стимула «безопасность», отдельно для респондентов мужского и женского пола по состоянию на 1988-1997 и 2013-2014 гг. Таким образом выявляются гендерно общие и гендерно специфичные тенденции в развитии данного концепта за прошедшие 25 лет.

Ключевые слова: ассоциативное поле, ассоциация, гендер, динамика концепта, диахрония, безопасность.

Abstract. The article shows that the analysis of changes of an associative field in diachrony allows to reveal the dynamics of the same name concept including its gender specific aspects. Basing on the materials of "Russian associative dictionary" and the author experiment models of 'bezopasnost' (security) stimulus associative fields are built separately for male and female respondents as of 1988-1997 and 2013-2014. Thereby gender mutual and specific trends in the mentioned concept dynamics over last 25 years are revealed.

Key words: associative field, association, gender, dynamics of a concept,

diachrony, security.

В настоящем исследовании мы исходим из признания концепта динамичной системой [5; 7], тесно связанной с ассоциативным полем его имени [4: 267-268], а ассоциативного эксперимента – значимым инструментом исследования отдельных концептов, концептуальной системы и картины мира [3; 9].

Нами была выдвинута следующая гипотеза: структура ассоциативного поля имени концепта гомоморфна структуре самого концепта, следовательно, динамика ассоциативного поля имени концепта несколько схематично, но достаточно репрезентативно отражает динамику концепта в диахронии [6]. Исходя из этого, сопоставление ассоциативных полей имени концепта, зафиксированных в разное время, позволит сделать выводы о его динамике за соответствующий период времени.

Тот факт, что «в настоящее время возрос интерес к изучению динамики языкового сознания на материале сопоставительного анализа ассоциативных полей, разных по времени фиксации» [1: 15], свидетельствует об актуальности выбранной темы исследования.

Объектом настоящего исследования является концепт «безопасность», играющий значимую роль в любой картине мира (см., например: [2]), предметом – ассоциативные поля его имени, зафиксированные по состоянию на 1988-1997 (T_0) и 2013-2014 (T_1) годы. Материалом послужили данные «Русского ассоциативного словаря» [8] (T_0) и авторского эксперимента (T_1), методика проведения которого воспроизводит описанную в указанном словаре [3].

Целью данной работы является выявление гендерных особенностей динамики концепта «безопасность» в упомянутый период.

Для ее достижения отобранный ассоциативный материал был разделен на четыре поля (двух гендерных групп на двух этапах фиксации материала: 53 респондента мужского и 52 – женского пола в T_0 и по 50 респондентов обоего пола в T_1) и подвергнут семантической кластеризации [6].

По результатам анализа всей совокупности отобранного ассоциативного материала (51 ассоциат / 105 реакций по стоянию на T_0 и 52 ассоциата / 100 реакций – на T_1) было выявлено 20 кластеров. Итак, **‘безопасность’**: 1) движения на дорогах; 2) обеспечивается; 3) не обеспечивается; 4) жизни; 5) общественная; 6) личная; 7) это необходимая ценность; 8) это действие (либо его субъект); 9) это обеспечивающие ее люди и организации; 10) это предмет, предназначенный для ее обеспечения; 11) это сооружение, предназначенное для ее обеспечения; 12) это дом; 13) это состояние; 14) это свойство; 15) это техника безопасности; 16) это школьный предмет; 17) vs. опасность; 18) полная; 19) скрытая; 20) информационная.

Небольшое количество единичных ассоциатов не может быть отнесено ни к одному из вышеперечисленных кластеров.

Для каждого выявленного кластера определялась степень его репрезентированности в составе поля (процентная доля репрезентирующих его ассоциатов от общего числа ассоциатов, составляющих поле на данном этапе фиксации) и его суммарная частотность (процентная доля упоминаний

репрезентантов кластера (реакций) от общего числа приведенных респондентами ответов).

Перейдем непосредственно к результатам обработки и анализа материала.

1. Состояние полей на T_0

1.1. Ассоциативное поле респондентов мужского пола

В составе поля присутствуют репрезентанты 14 кластеров (№№ 1-11, 15, 17-18).

По показателю суммарной *частотности* кластеров '**безопасность**', главным образом, «движения на дорогах» и, в некоторой степени, «общественная» и «обеспечивающие ее люди и организации» (на эти кластеры приходится, в совокупности, 58,5% от всех реакций). По степени *репрезентированности* кластеров '**безопасность**' – «движения на дорогах» и «общественная» (на эти кластеры приходится, в совокупности, 21,4% от всех ассоциатов).

На данном этапе «мужское» ассоциативное поле слова-стимула '**безопасность**' имеет следующую структуру:

- ядро («безопасность движения на дорогах»),
- ближняя периферия («общественная безопасность» и «обеспечивающие безопасность люди и организации»);
- дальняя периферия (кластеры, соотносящие безопасность с человеком (№№ 4, 6), с обеспечивающими ее мероприятиями, субъектами и артефактами (№№ 8, 10-11), противопоставляющие ее опасности (№ 17));
- крайняя периферия (кластеры, соотносящие безопасность со степенью ее обеспечения (№№ 2-3, 18), ее ценностным аспектом (№ 7), сводящие ее к «технике безопасности» (№ 15)).

Ранжирование кластеров по представленности в ассоциатах и реакциях практически полностью совпадает, причем показатели по последнему критерию стабильно выше, чем по первому. Исключение составляют кластеры «безопасность движения на дорогах» (более чем четырехкратное превышение частотностью репрезентированности) и «безопасность как необходимая ценность» (где такое превышение составляет десятые доли процента).

Таким образом мужское языковое сознание на данном этапе *стереотипно* ассоциирует '**безопасность**' с дорожным движением, а также демонстрирует дополнительную, пока еще нечетко очерченную тенденцию соотносить ее с разного рода *средствами* ее обеспечения (на соответствующие кластеры приходится 18,9% реакций и 32,1% ассоциатов).

1.2. Ассоциативное поле респондентов женского пола

В составе поля присутствуют репрезентанты 12 кластеров (№№ 1-11, 15, 17-18).

По показателю суммарной *частотности* кластеров '**безопасность**', главным образом, «движения на дорогах» и, в меньшей степени, «состояние» (на эти кластеры приходится, в совокупности, 63,4% от всех реакций). По степени *репрезентированности* кластеров '**безопасность**' – «обеспечивается», «движения на дорогах» и «жизни» (на эти кластеры приходится, в совокупности, 44,4% от всех ассоциатов).

На данном этапе «женское» ассоциативное поле слова-стимула ‘безопасность’ обнаруживает следующую структуру:

- ядро («безопасность движения на дорогах»),
- ближняя периферия («безопасность обеспечивается», «безопасность как состояние» и «безопасность жизни»);
- дальняя периферия («личная безопасность», «безопасность как необходимая ценность»);
- крайняя периферия (разноплановые кластеры №№ 3, 5, 8, 10, 18-19).

Совпадение в ранжировании кластеров по представленности в ассоциатах и реакциях отмечается только для дальней и крайней периферии, но при этом репрезентированность во всех случаях (кроме кластера № 1) заметно выше частотности.

Таким образом женское языковое сознание на данном этапе *стереотипно* ассоциирует ‘безопасность’ с дорожным движением, при этом для него также значимо, что безопасность ‘гарантируется’.

1.3. Сопоставление полей

Структура «женского» поля демонстрирует несколько большую степень укрупненности: меньшее количество кластеров при их несколько больших размерах (доля ассоциатов) и весе (доля реакций).

Гендерно общим для обоих полей является наличие одинаковых ядер («безопасность движения на дорогах») с их идентичной оторванностью (за счет пиковой частотности одного ассоциата) от периферии.

В области последней же кроются существенные гендерные различия:

- кластеры, репрезентирующие людей, средства и мероприятия, которые служат для обеспечения безопасности, оказываются неактуальными или малоактуальными для женского языкового сознания, в отличие от мужского;
- аналогичная ситуация отмечается в случае кластеров «общественная безопасность» и «безопасность vs. опасность»;
- напротив, высокорелевантные для респондентов женского пола кластеры – «безопасность обеспечивается» и «безопасность как состояние» – практически не находят репрезентацию в ответах испытуемых мужского пола.

Таким образом, для последних безопасность деперсонализирована, спроецирована в окружающий социальный мир и мир артефактов, тогда как для респондентов женского пола безопасность психологизирована и при этом воспринимается как некое состояние, которое кто-то должен обеспечить. Отметим, что оба эти подхода по-своему отражают пассивное отношение к безопасности.

2. Состояние полей на T_1

2.1. Ассоциативное поле респондентов мужского пола

В составе поля присутствуют репрезентанты 13 кластеров (№№ 4, 7-14, 16-17, 19-20).

По показателю суммарной частотности кластеров ‘безопасность’ – это «действие (либо его субъект)» (‘охрана’, ‘защита’ и т.п.), «обеспечивающие ее люди и организации», «предназначенные для ее обеспечения предметы» (‘ремень’, ‘щит’ и т.п.) и «дом» (на эти кластеры приходится, в совокупности,

56% от всех реакций). По степени *репрезентированности* кластеров **‘безопасность’** – это обеспечивающие ее люди и организации, предметы действия (45,5% от всех ассоциатов).

На данном этапе «мужское» ассоциативное поле слова-стимула **‘безопасность’** имеет следующую структуру:

- достаточно протяженное ядро (кластеры №№ 8-10, 12),
- ближняя периферия («безопасность как свойство», «школьный предмет», «безопасность жизни»);
- дальняя периферия («информационная безопасность» и «специализированные сооружения, предназначенные для обеспечения безопасности»);
- крайняя периферия (разноплановые кластеры №№ 7, 13, 17, 19).

Ранжирование кластеров по представленности в ассоциатах и реакциях практически полностью совпадает за исключением монокластера «дом».

Таким образом мужское языковое сознание на данном этапе *стереотипно* ассоциирует **‘безопасность’** с внешними факторами ее обеспечения: артефактами (прототипичный представитель – дом), людьми и, в какой-то мере, мероприятиями.

2.2. Ассоциативное поле респондентов женского пола

В составе поля присутствуют репрезентанты 14 кластеров (№№ 1, 4-6, 8-16, 20).

По показателю суммарной *частотности* кластеров **‘безопасность’** – это «состояние» и, в несколько меньшей степени, «действие (либо его субъект)» и «обеспечивающие ее люди и организации» (на данные кластеры приходится 50% от всех реакций). По степени *репрезентированности* кластеров **‘безопасность’** – это, прежде всего, «обеспечивающие ее люди и организации», а уже затем «школьный предмет» и «личная безопасность» (всего 41,3% от всех ассоциатов).

На данном этапе «женское» ассоциативное поле слова-стимула **‘безопасность’** обнаруживает следующую структуру:

- ядро («безопасность как состояние»),
- ближняя периферия («обеспечивающие безопасность люди и организации», «действие (либо его субъект)» и «школьный предмет»);
- дальняя периферия (кластеры, репрезентирующие безопасность как свойство (№ 14), соотносящие ее с личностью респондента (№ 6) и с обеспечивающими ее артефактами и мерами (№№ 10, 12, 15));
- крайняя периферия (разноплановые кластеры №№ 1, 4-5, 11, 20).

Данное поле отличается резким рассогласованием в ранжировании кластеров с суммарной частотностью от 6% и выше по представленности в ассоциатах и реакциях. У малочастотных кластеров профили графиков ранжирования идентичны (при этом репрезентированность стабильно выше частотности, что дополнительно свидетельствует об их низкой релевантности для языкового сознания).

Итак, на данном этапе респонденты женского пола *стереотипно* ассоциирует **‘безопасность’** с состоянием. Дополнительный «вектор

ассоциирования» соотносит ее с обеспечивающими ее людьми, организациями и мероприятиями (на соответствующие кластеры приходится 28% реакций и 27,6% ассоциатов).

2.3. Сопоставление полей

Гендерно общей для обоих полей является тенденция ассоциировать **‘безопасность’** с внешними (по отношению к респондентам) факторами ее обеспечения. Однако и тут прослеживаются гендерные отличия:

- если у респондентов мужского пола соответствующие кластеры формируют ядро поля, то у опрошенных девушек – ближнюю периферию;
- если кластер «обеспечивающие безопасность люди и организации» имеет примерно одинаковые показатели в обоих полях, то кластеры с артефактной соотнесенностью демонстрируют высокие показатели только в «мужском» ассоциативном поле.

Доминанта «женского» поля – «безопасность как состояние» – в ответах респондентов-юношей практически полностью проигнорирована.

Среди других отличий отметим достаточно высокую релевантность для женского языкового сознания кластера «личная безопасность», репрезентанты которого отсутствуют в ответах респондентов мужского пола.

Таким образом, для респондентов мужского пола безопасность деперсонализирована, спроецирована в окружающий социальный мир и мир артефактов, где воплощена, главным образом, в форме дома, тогда как для респондентов женского пола безопасность – прежде всего состояние (причем личностное, однако не осознаваемое как ценность), за обеспечение которого ответственны близкие и представители специализированных служб. Отметим, что оба эти подхода по-своему отражают пассивное отношение к безопасности.

Итак, проведенное исследование позволяет сделать следующие выводы.

1. Ключевым трендом в динамике концепта «безопасность», выявляемым рассматриваемым методом, является деактуализация связи между безопасностью и дорожным движением с переносом фокуса на психологические аспекты безопасности (у девушек), артефактные (у юношей) и социальные (у обеих групп) факторы ее обеспечения.

2. Также прослеживаются частные гендерно специфичные тенденции:

- идея личной безопасности увеличивает свою актуальность для девушек и теряет ее для юношей;
- идея общественной безопасности полностью утрачивает свою актуальность для юношей.

3. Выявляются гендерные отличия в структуре полей, отражающие расстановку гендерных акцентов в общей организации концепта:

- трактовка безопасности как состояния свойственна респондентам женского пола на обоих этапах;
- противопоставление безопасности опасности репрезентировано только в ответах респондентов-юношей на обоих этапах;
- соотнесение безопасности со специализированными строениями более свойственно респондентам-юношам.

Любопытно, что из двадцати выявленных кластеров общими для гендерных групп на обоих рассматриваемых этапах являются только три: «предназначенные для обеспечения безопасности предметы», «действие (либо его субъект)», «безопасность жизни».

4. К гендерно общим тенденциям относятся:

– полная элиминация кластеров «безопасность движения на дорогах», «безопасность обеспечивается / не обеспечивается» и «полная безопасность» из ответов T_1 -респондентов обоего пола;

– появление в ответах репрезентантов кластеров «дом», «безопасность как свойство», «информационная безопасность», «школьный предмет» (последние два – явная примета времени).

5. Необходимо отметить, что в сочетании с исчезновением в ответах респондентов глагольных ассоциаций выявленные тенденции свидетельствуют об изменении отношения к безопасности в сторону пассивного, потребительского и несколько инфантильного.

Литература:

1. Алимущкина О.А. Возможности изучения стереотипов в ассоциативных полях // Альманах современной науки и образования. – 2010. – № 2 (33); Ч. II. – С. 14-15.

2. Выговская Д.Г. Отражение содержания общечеловеческой ценности «безопасность» в языковом сознании носителей русской культуры: автореф. дисс. ... к. филол. н. – Челябинск, 2006. – 23 с.

3. Караулов Ю.Н. Послесловие. Русский ассоциативный словарь как новый лингвистический источник и инструмент анализа языковой способности // Русский ассоциативный словарь. – М.: Астрель; АСТ, 2002. – Т. 2. – С. 750-782.

4. Красных В.В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? – М.: Гнозис, 2003. – 375 с.

5. Морель Морель Д.А. Динамика французской концептосферы «ПИЩА»: факторы, механизмы, результаты // Вестник ПСТГУ. Сер. III: Филология. – 2007. – Вып. 2 (8). – С. 99-114.

6. Морель Морель Д.А. Исследование динамики концепта на материале ассоциативного поля его имени // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2014. – № 1 (31); Ч. 1. – С. 104-109.

7. Пименова М.В. Об эволюции концептуальной системы // Лингвистика XXI века: сб. науч. ст. – М.: ФЛИНТА; Наука, 2014. – С. 20-37.

8. Русский ассоциативный словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://thesaurus.ru/dict/dict.php>. – (Дата обращения: 10.07.2014).

9. Уфимцева Н.В. Введение // Французский ассоциативный словарь; в 2-х т. – Новосибирск: НГУ, 2010. – Т. 1. – С. 3-13.

Статья отправлена: 25.09.2014г.

© Морель Морель Д.А.

ЦИТ: 314-577

УДК 811.111

Ікалюк Л. М.

ІНТЕР'ЄКТИВНІСТЬ У КОМЕДІЯХ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ, Шевченка 57, 76018*

Ikalyuk L. M.

INTERJECTIVITY IN COMEDIES BY WILLIAM SHAKESPEARE*Precarpathian Vasyl Stefanyk National University
Ivano-Frankivsk, Shevchenka 57, 76018*

Анотація. Статтю присвячено дослідженню вигуків в ранньоніованглійській мові на матеріалі комедій Вільяма Шекспіра. Встановлено мовні засоби вираження інтер'єктивності в аналізованих творах. За структурою ці інтер'єктивні одиниці, первинні чи вторинні, можуть бути одно- та багатослівними.

Ключові слова: ранньоніованглійська мова, Вільям Шекспір, інтер'єктивність, первинні вигуки, вторинні вигуки.

Abstract. The article deals with the study of interjections in the Early New English language based on the comedies by William Shakespeare. The linguistic means of interjectivity in the texts under study have been determined. According to their structure, these interjection units, primary or secondary, can be one or more words.

Key Words: Early New English, William Shakespeare, interjectivity, primary interjections, secondary interjections.

На зламі тисячоліть у фокусі мовознавчих досліджень знаходиться людина не тільки як контейнер набутих знань, отриманого досвіду, а також як трансмітер, за допомогою якого генеруються нові знання й досвід і передаються на рівні слова, речення, тексту та дискурсу. Власне тексти, написані протягом різних періодів розвитку мови, дають нам можливість прослідкувати закономірні й випадкові зміни у функціонуванні мови. Оскільки будь-який акт комунікації виконує певні функції, функціоналізм і надалі залишається одним із основних напрямів у лінгвістичному дослідженні.

У пропонованій статті звертаємося до експресивної функції, яка демонструє зв'язок мови і мислення людини, адже експресивні одиниці виражають ставлення мовця до висловлювання. Експресивна функція безпосередньо притаманна вигукам, які, однак, можуть виконувати й інші функції.

Актуальність нашого дослідження визначається загальною спрямованістю філологічних студій на комплексне вивчення мовних конструкцій у поєднанні структурного і функціонально-семантичного аспектів. Актуальність обраної теми зумовлена також необхідністю проведення системних досліджень засобів вираження інтер'єктивності в синхронно-діахронній площині, зокрема вигуків як автономних комунікативних актів.

Основи вивчення інтер'єктивних мовних одиниць заклали як вітчизняні,

так і зарубіжні лінгвісти, серед них: О. Потебня, О. Пешковський, О. Шахматов, Л. Щерба, В. Виноградов, Р. Якобсон, О. Кубрякова, О. Германович, Ш. Баллі, Ж. Вандрієс, А. Вежбицька, С. Грінбаум, О. Єсперсен, Дж. Ліч, Г. Пауль та ін.

Мета пропонованої статті – встановлення мовних засобів вираження інтер'єктивності в комедіях Вільяма Шекспіра.

Мета передбачає розв'язання таких завдань: описати мовні засоби вираження згаданих інтер'єктивних одиниць та здійснити їхню характеристику.

Об'єкт дослідження – вигуки в текстах ранньомовноанглійської мови. Предметом наукового аналізу виступають їхні структурні особливості.

Матеріалом дослідження слугували комедії Вільяма Шекспіра «A Midsummer Night's Dream», «All's Well That Ends Well», з яких методом суцільної вибірки вилучено 318 прикладів вживань інтер'єктивних одиниць.

Незважаючи на те, що вигук є об'єктом дослідження понад два тисячоліття, він так і не здобув визначений статус у граматичній системі мови. Разом з тим, учені погоджуються, що вигуки є контекстуально-обумовленими, через що й отримують відмінне тлумачення у різних контекстах. Залежно від контексту один і той самий вигук може приймати на себе діаметрально протилежну конотацію.

Наведемо декілька точок зору вчених стосовно природи вигуку. Так, Ч. Стівенсон [1, с. 129] переконаний, що «вигуки, які є частиною мови і мають емотивне значення, схожі на зітхання, крики, стогони у тому, що вони можуть використовуватися практично з тією ж метою – «дати волю» емоціям». У свою чергу, Д. Уілкінс стверджує, що вигуки – це загальноприйняті лексичні форми, які, як правило, самотійно формують висловлювання; не утворюють конструкції з іншими лексичними класами; є типово мономорфемними; і звичайно не пов'язуються з флексіями та афіксами [2, с. 124]. Тоді як І. Шевченко визначає вигук як частину мови, що «сигналізує емоційний стан мовця, не називаючи його» [3, с. 67]. Отже, вигуки – це автономні лексико-граматичні одиниці, які служать для вираження емоційних реакцій адресанта на навколишню дійсність.

Традиційно за походженням вигуки поділяються на первинні (непохідні) і вторинні (похідні). За Ф. Амекою, первинні вигуки – слова, які не можуть вживатися в іншому значенні, окрім як вигуку. Тоді як вторинні вигуки мають самотійне семантичне значення, але можуть використовуватися як автономні комунікативні акти для вираження розумового ставлення або стану [4, с. 111]. Звідси, вторинні вигуки раніше були повнозначними словами чи словосполученнями, але згодом втратили своє предметно-логічне значення і почали використовуватися як самотійні одиниці.

Термін «вторинні вигуки» ввів Л. Блумфільд на позначення складених вигуків, як-от: *dear me, goodness, me, oh dear, by golly, please, thank you, goodbye* [цит. за 4, с. 104], які Ф. Амека, у свою чергу, пропонує називати «інтер'єктивними фразами», відносячи до вторинних вигуків такі одиниці, як: *Help!, Fire!, Careful!, damn!, hell!* і т. д. Очевидно, що поділ вигуків на первинні та вторинні потребує уточнення. Ми погоджуємося і з Л. Блумфільдом, і з Ф. Амекою, оскільки як і первинні, так і вторинні вигуки можуть бути

простими і складеними, тобто інтер'єктивами та інтер'єктивними фразами, зважаючи на критерії їх поділу: за походженням чи за будовою. Так, за походженням вигуки є первинними чи вторинними, а за будовою – простими чи складеними.

Цікаве трактування первинних і вторинних вигуків наводить німецька лінгвістка Елке Гейвайлер, яка вважає, що вторинними вигуками є ті лексичні одиниці, котрі мають омоніми в інших частинах мови, відповідно, первинні вигуки їх не мають [5, с. 73]. Однак, ми не можемо цілком погодитися із цією точкою зору, оскільки за традиційним визначенням омоніми – це слова, однакові за звучанням, але зовсім різні за значенням. Звідси, вторинний вигук *Help!*, вживався б на позначення не крику про допомогу, а, наприклад, запрошення до танцю.

Як вже зазначалося вище, у досліджуваних нами комедіях Вільяма Шекспіра представлено 318 вживань 73 вигуків, які є як первинними, так і вторинними, наприклад:

- первинні вигуки

(1) *Ay, madam, knowingly* (All's Well That Ends Well, Act I, Scene 3: 256)

(2) *'Ah, Pyramus, lover dear! thy Thisby dear, and lady dear!'* (A Midsummer Night's Dream, Act I, Scene 2: 47-48)

(3) *O, my sweet lord, that you will stay behind us!* (All's Well That Ends Well, Act II, Scene 1: 26)

- вторинні вигуки

(4) *O Lord, sir! Thick, thick, spare not me* (All's Well That Ends Well, Act II, Scene 2: 43)

(5) *What, out of hearing? gone? no sound, no word?* (A Midsummer Night's Dream, Act II, Scene 2: 152)

(6) *Nay, 'tis more credible; we here received it a certainty, vouch'd from our cousin Austria, with caution that the Florentine will move us for speedy aid...* (All's Well That Ends Well, Act I, Scene 2: 5-8)

(7) *Hence, away! now all is well* (A Midsummer Night's Dream, Act II, Scene 2: 25)

До первинних вигуків, використаних Вільямом Шекспіром у згаданих трагедіях, відносимо: *fie!*, *o!*, *hush!*, *no!*, *lo!*, *ay!*, *ho!*, *yea!*, *yes!*, *hail!*, *ah!*, *foh!*, *lulla!*, *heigh-ho!*. А до вторинних – *nay!*, *look!*, *prithee!*, *marry!*, *well!*, *amen!*, *how now!*, *faith!*, *farewell!*, *Good night!*, *now!*, *pray you!*, *why!*, *adieu!*, *welcome!*, *God save you!*, *away!*, *hark!*, *good morrow!*, *what!*, *alas!*, *thanks!*, *by my troth!*, *pardon!*, *behold!*, *ay me!*, *o me!*, *o Lord!*, *by your favour!*, *God bless you!*, *o excellent!*, *God's mercy!*, *o spite!*, *o, the gods forbid!*, *good faith!*, *o cross!*, *o hell!*, *God shield us!*, *hang you!*, *a plague upon him!*, *a pox on't!*, *God delay our rebellion!*, *ay, marry!*, *I say!*, *'fore God!*, *by the hand of a soldier!*, *by Jove!*, *come on!*, *I beseech you!*, *pray your pardon!*, *by your leave!*, *well, now!*, *say!*, *Mort du vinaigre!*, *in good sadness!*, *out!*, *hence!*.

Як бачимо, вторинних вигуків у чотири рази більше, що не відповідає результатам нашого попереднього дослідження [6, с. 171], згідно з яким більшість ранньоновоанглійських вигуків є первинними. Це є свідченням

авторського підходу до вибору чи подекуди створення вигуків.

За структурою простудійовані інтер'єктивні одиниці є як однослівними, так і багатослівними:

– однослівні вигуки: *fie!*, *o!*, *what!*, *holla!*, *alas!*, *ay!* та ін., наприклад:

(8) ***Fie***, *Demetrius! Your wrongs do set a scandal on my sex* (A Midsummer Night's Dream, Act II, Scene 1: 238)

(9) ***Yes***, *Helen, you might be my daughter-in-law: God shield you mean it not!* (All's Well That Ends Well, Act I, Scene 3: 163)

– багатослівні вигуки: *by Jove!*, *ay, marry!* і т.д., наприклад:

(10) ***O spite! O hell!*** *I see you all are bent To set against me for your merriment* (A Midsummer Night's Dream, Act III, Scene 2: 145-146)

(11) ***God's mercy***, *maiden! does it curd thy blood To say I am thy mother?* (All's Well That Ends Well, Act I, Scene 3: 142-143)

Серед вторинних вигуків, крім простих за структурою одиниць, автором вжитий один складний вигук *heigh-ho!*, наприклад:

(12) *When my cue comes, call me, and I will answer: my next is, "Most fair Pyramus".* ***Heigh-ho!*** (A Midsummer Night's Dream, Act IV, Scene 1: 197)

У нашій вибірці зустрічаються приклади, в яких два вигуки вживаються разом, утворюючи іншу інтер'єктивну одиницю або для підсилення один одного, а саме: *how now!*, *ay, marry!*, *well, now!*, *faith yes!*, *hence, away!* наприклад:

(13) *I would not tell you what I would, my lord:* ***Faith*** *yes; Strangers and foes do sunder, and not kiss.* (All's Well That Ends Well, Act II, Scene 5: 87-89)

У прикладі (13) поєднані простий однослівний первинний вигук *yes!* з простим однослівним вторинним *faith!* для підсилення значення останнього.

Крім того, автор подекуди заради вираження емпізи повторює два чи більше разів один і той же вигук: *no, no!*, *no, no, no!*, *amen, amen!*, *ho, ho, ho!*, *hush, hush!*, *alack, alack, alack!*, *adieu, adieu, adieu!*, наприклад:

(14) ***Amen, amen***, *to that fair prayer, say I; And then end life when I end loyalty!* (A Midsummer Night's Dream, Act II, Scene 2: 62-63)

Слід також зазначити, що набір вигуків не є однаковим у кожному з аналізованих творів. Ряд вигуків зустрічається у двох аналізованих творах, а саме: *o!*, *marry!*, *why!*, *farewell!*, *welcome!*, *pardon!*, *thanks!*, *adieu!*, *pray you!*, *how now!*, *look!* та ін. Наприклад:

how now!

(15) ***How now***, *my love! why is your cheek so pale?* (A Midsummer Night's Dream, Act I, Scene 1: 128)

(16) ***How now***, *monsieur! this drum sticks sorely in your disposition* (All's Well That Ends Well, Act III, Scene 6: 41)

welcome!

(17) *Hast thou the flower there?* ***Welcome***, *wanderer* (A Midsummer Night's Dream, Act II, Scene 1: 246)

(18) ***Welcome***, *count; My son's no dearer* (All's Well That Ends Well, Act I, Scene 2: 84-85)

Однак, у кожній п'єсі існують певні первинні та вторинні вигуки, які

В. Шекспір вживає винятково в ній. У комедії «A Midsummer Night's Dream» виокремлюємо такі своєрідні інтер'єктивні одиниці: *amen, amen!, ay, marry!, behold!, heigh-ho!, ah!, lo! hence, away!, o excellent!, alack!, o spite!* та ін., наприклад:

(19) *O spite! too old to be engaged to young* (A Midsummer Night's Dream, Act I, Scene 1: 138-139)

У прикладі (19) вигук *o spite!* є простим двослівним вторинним вигуком, який вживається для вираження занепокоєння.

«All's Well That Ends Well» містить такі особливі первинні і вторинні вигуки: *by your favour!, hang you!, a pox on't!, God delay our rebellion!, Mort du vinaigre!* та ін., наприклад:

(20) *Mort du vinaigre! is not this Helen?* (All's Well That Ends Well, Act II, Scene 3: 44)

Приклад (20) містить простий багатослівний вторинний вигук *Mort du vinaigre!*, який означає безглузду клятву і, очевидно, є авторським вигуком.

У проаналізованих нами комедіях Вільяма Шекспіра найбільш вживаним є простий однослівний первинний вигук *o!*, який зустрічається в 78 прикладах із 318. Крім того, ця інтер'єктивна одиниця активно сполучається з іншими лексичними одиницями і утворює при цьому нові вигуки, наприклад:

(21) *Hate me! wherefore? O me! what news, my love!* (A Midsummer Night's Dream, Act III, Scene 2: 272)

(22) *O Lord, sir, let me live, or let me see my death!* (All's Well That Ends Well, Act IV, Scene 3: 292)

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити нам висновок, що в комедіях Вільяма Шекспіра «A Midsummer Night's Dream» і «All's Well That Ends Well» присутні як первинні, так і вторинні вигуки, які за своєю структурою можуть бути однослівними та багатослівними. Автор у своїх творах не обмежувався конкретними мовними засобами вираження інтер'єктивності, що підтверджує статус вигуків як автономних лексико-граматичних одиниць, які служать для вираження емоційних реакцій мовця на оточення.

У подальшій перспективі вбачаємо необхідність вивчення прагматичного наповнення інтер'єктивних одиниць, зокрема в драматичних творах Вільяма Шекспіра.

Література:

1. Стивенсон Ч. Некоторые прагматические аспекты значения // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16 : Лингвистическая прагматика. – М. : Прогресс, 1985. – С. 129–154.
2. Wilkins, D. P. Interjections as deictics // Journal of Pragmatics. – 1992. – № 18. – Pp. 119–158.
3. Шевченко И. С. Историческая динамика прагматики предложения : английское вопросительное предложение 16-20 вв. – Харьков : Константа, 1998. – 168 с.
4. Ameka, F. Interjections: The Universal Yet Neglected Part of Speech //

Journal of Pragmatics. – 1992. – № 18. – Pp. 101–118.

5. Gehweiler, E. From proper name to primary interjection : The case of gee! // Journal of Historical Pragmatics. – 2008. – Vol. 9. – No. 1. – Pp. 71-94.

6. Ікалюк Л.М. Інтер'єктивність у ранньомовноанглійській мові // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Випуск 32. - Кам'янець-Подільський: "Аксіома", 2013. – С. 169-171.

Стаття відправлена: 23.09.2014 р.

© Ікалюк Л. М.

ЦИТ: 314-594

УДК 811.'373.46'34

Mykhaylenko V.V.

SEMANTIZATION OF THE CONCEPT "INFLATION"

Bukovyna State University of Finance and Economics, Chernivtsi, Ukraine.

Introduction. The recent financial crisis led to a debate on the concept of inflation, its models, systems and taxonomies [2, 159]. The Conceptual analysis can bring the reconstruction of the “inflation” conceptual system in the English world view with its interrelationship. The Definitional analysis may reveal the constituents of the lexeme as a dictionary entry and serve as the basis for the componential structure of the lexeme semantics. And the Lexical-Semantic Field can be constructed on the discourse actualization of the components. We suggest a systemic analysis of the “inflation” semantics in the English language system and the discourse structure.

In economics inflation is considered to be the result of violations of the laws of monetary circulation. It manifests itself in the increase of the average price level in the overflow channel of monetary circulation monetary means. This causes currency depreciation. Inflation is also measured by the price index which is defined as the ratio of price "market basket" of the year for "market basket" of the base year.

In the English language for specific purpose the term “inflation” is used to denote an ongoing rise in the general level of prices quoted in units of money. The magnitude of inflation - the inflation rate - is usually reported as the annualized percentage growth of some broad index of money prices. With U.S. dollar prices rising, a one-dollar bill buys less each year. Inflation thus means an ongoing fall in the overall purchasing power of the monetary unit [9]. C.f.: the definition of inflation in the Business Dictionary: “a sustained, rapid increase in prices, as measured by some broad index (such as Consumer Price Index) over months or years, and mirrored in the correspondingly decreasing purchasing power of the currency. It has its worst effect on the fixed-wage earners, and is a disincentive to save.”

There is no one single, universally accepted cause of inflation, and the modern economic theory describes three types of inflation: (1) cost-push inflation is due to wage increases that cause businesses to raise prices to cover higher labor costs, which leads to demand for still higher wages (the wage-price spiral), (2) demand-pull inflation results from increasing consumer demand financed by easier availability of credit; (3) monetary inflation caused by the expansion in money supply (due to

printing of more money by a government to cover its deficits).

In the Finance field it means “reduction in the purchasing power of a currency. Inflation has historically occurred when a country prints too much of its currency in too short a period of time. Central banks attempt to control inflation by raising interest rates when necessary, which decreases the amount of money in circulation. Inflation is inevitable whenever wealth is created, but central banks attempt to keep it between 2% and 3% whenever possible (The Free Dictionary).

Therefore dictionaries of economic terms treat inflation as a general increase in prices in an economy and consequent fall in the purchasing value of money [5, p.354; 6, p.205; 7, p.230]. In economics, inflation is a rise in the general level of prices of goods and services in an economy over a period of time. When the general price level rises, each unit of currency buys fewer goods and services. Consequently, inflation also reflects an erosion in the purchasing power of money – a loss of real value in the internal medium of exchange and unit of account in the economy. A chief measure of price inflation is the inflation rate, the annualized percentage change in a general price index over time.

Let's consult the Investopedia: “inflation - the rate at which the general level of prices for goods and services is rising, and, subsequently, purchasing power is falling”. Central banks attempt to stop severe inflation, along with severe deflation, in an attempt to keep the excessive growth of prices to a minimum. The Investopedia explains “inflation”: as inflation rises, every dollar will buy a smaller percentage of a good. Most countries' central banks will try to sustain an inflation rate of 2-3% [9]. The term “inflation” originally referred to increases in the amount of money in circulation, and some economists still use the word in this way. However, most economists today use the term “inflation” to refer to a rise in the price level. An increase in the money supply may be called monetary inflation, to distinguish it from rising prices, which may also for clarity be called ‘price inflation’. Economists generally agree that in the long run, inflation is caused by increases in the money supply.

In General English the lexeme “inflation” was borrowed in mid-14c., “swelling caused by gathering of ‘wind’ in the body; flatulence;” figuratively, “outbursts of pride,” from Latin *inflationem* (nominative *inflatio*) “a puffing up; flatulence,” noun of action from past participle stem of *inflare* “blow into, puff up,” from *in-* “into” (see *in-* (2)) + *flare* “to blow” (see *blow* (v.1)). Monetary sense of “enlargement of prices” (originally by an increase in the amount of money in circulation) first recorded 1838 in American English. See the dynamics of the Modern English lexeme registered in: the Longman Exams Dictionary: *inflation* comprises three main subsystems:

(1) inflated prices, amounts etc are high and unreasonable: grossly/ vastly/ hugely inflated company directors on grossly inflated salaries; (2) inflated idea, opinions, etc about someone or something make them seem better, more important etc than they really are; (3) filled with air or gas [8, p.1578]. Compare also: (1) a general rise in the prices of services and goods in a particular country, resulting in a fall in the value of money; the rate at which this happens: the fight against rising inflation, - a high/low rate of inflation, - inflation is currently running at 3%, - an inflation rate of 3%; (2) the act or process of filling something with air or gas: life

jackets with an automatic inflation device [3, p.1238].

See also the semantic structure of the verb *inflate* in the Concise Oxford Thesaurus: (1)the mattress inflated: blow up, fill up, fill with air, aerate, puff up/out, pump up, dilate, distend, swell; (2)the demand inflated prices: increase, raise, boost, escalate, put up; informal hike up, jack up, dump up; (3)the figures were inflated by the press: exaggerate, magnify, overplay, overstate, enhance, embellish, touch up; increase, amplify, augment [4, p.641].

Let's model the conceptual system of inflation in the English language world view: *expansion, enlargement, inflate, blow up, balloon, billow, deflation, stagflation, cost-pull inflation, demand-pull inflation, refutation, aggrandizement, blowing up, distension, enhancement, enlargement, escalation, expansion, extension, increase, intensification, puffiness, rise, spread, swelling, tumefaction* [see: 11].

The actualization of the referred components depends upon the speaker's intention, the lexeme combinability in the sentence pattern, and the discourse register.

The idea put forward in our thesis can be verified in the text fragments selected by the British National Corpus (BNC), a 100 million word collection of samples of written and spoken language from a wide range of sources, designed to represent a wide cross-section of current British English, both spoken and written. Here is a random selection from 50 text fragments of the 4484 found. There are some of them:

1. It added that control of *inflation* was necessary, but it was important that 'a reduction of a few percentage points in the headline inflation rate should not be achieved at a disproportionate cost in terms of income creation and employment'.

2. It was born in that self-confident time when other changes she had doggedly forced past party muttering had been rewarded by a step-change in productivity and relatively low *inflation*.

3. It adds that *inflation* is likely to be higher and domestic demand slower than it predicted in its last report six months ago.

4. By that he meant fighting *inflation* and running a tight fiscal policy.

5. In times of *inflation* the replacement cost of an asset may be much greater than its original cost.

Conclusion. The finance subsystem in the English language world view is verbalized by the following lexemes: *rate, money, rise, price, purchasing power, bank, growth, increase, circulation, monetary, supply, demand, policy, strategy, prediction, forecast, cost, disproportion, unemployment, erosion, medium of exchange, deflation, power, value, fall, competition*. These lexemes explain inflation as a general increase in prices in an economy, depreciation of money, decrease in purchasing power. The referred components of the "inflation" can be actualized the financial discourse only. The given LSF verbalizes the "inflation" subsystem in the finance system of the world view.

A sample of the four types of analysis of the "inflation" lexeme is presented in the paper which can be followed by researches to define the way of verbalizing various concepts in the economy space.

We must admit that the cross-cultural studies in comparative functional semantic and cognitive semantics in particular are highly demanded for the objective comprehension, interpretation, and translation for an efficient economic cooperation,

dictionary making, and teaching English to finance majors.

References:

1. Гороть Є.І. Англійсько-український словник / Є.Т. Гороть. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 1700с.
2. Errouaki K. Conceptual Analysis and Fieldwork in Macroeconometric Methodology: Modelling Unemployment, Inflation and Production /K.Errouaki //Technology and Investment. -2014. – 5. –Pp.157-171.
3. Harnby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary / A.S. Harnby. – Oxford: OUP, 2003. – 1791p.
4. Hawker Sara, Waite Maurice. Concise Oxford Thesaurus / Sara Hawker, Maurice Waite. – Oxford: OUP, 2007. – 941p.
5. Law Jonathan. Oxford Dictionary of Business and Management / Jonathan Law. – Oxford: Market Homes Book, 2006. – 567p.
6. Law Jonathan. Oxford Dictionary of Finance and Banking / Jonathan Law. – Oxford: Market Homes Book Ltd, 2008. – 470p.
7. Owen Gary. Oxford Dictionary of Accounting / Gary Owen. – Oxford: Market Homes Book Ltd, 2005. – 408p.
8. Summers D. Longman Exams Dictionary / D. Summers. –London: Pearson Education Limited, 2006. – 1833p.
9. Investopedia - www.investopedia.com/terms/i/inflation
10. British National Corpus - www.bnc.bl.uk
11. Online Graphical Dictionary "Visuwords" - www.visuwords.com

ЦИТ: 314-607

Богущий В. М.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЦІННІСНОЇ СИСТЕМИ ЯК НАЙВАЖЛИВІШОГО КОМПОНЕНТА КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

*Національна академія внутрішніх справ,
Київ, пл. Солом'янська, 1, 03035*

Bohutskyi V. M.

THEORETICAL ANALYSIS OF VALUE SYSTEM AS THE MOST IMPORTANT COMPONENT OF CULTURAL SPACE

*The National Academy of Internal Affairs
Kyiv, 1 Solomianska sq., 03035*

Анотація. У статті вивчається ціннісна система як фундаментальна ознака культури. Основна увага приділяється культурним цінностям соціуму та оціночним судженням, що виражені мовою.

Ключові слова: цінність, культура, категорія, соціум, конотація, ціннісна система, оцінка, норма, стереотип, національний характер.

Abstract. The article is devoted to the value system as a fundamental sign of culture. Main attention is paid to cultural values of a society and valuation judgments expressed by a language.

Key words: value, culture, category, society, connotation, value system,

evaluation, norm, stereotype, national character.

Освоюючи світ, людина членує навколишню дійсність на істотні для практичної діяльності, спілкування й пізнання фрагменти, які отримують мовне позначення. Обговорюючи проблеми лингвокультурного моделювання мови, вчені звертають особливу увагу на цінності – найбільш фундаментальні характеристики культури, вищі орієнтири людини, суспільства в цілому. "цінності лежать в основі оцінки, тих переваг, які робить людина, характеризуючи предмети якості, події" [5, с. 3].

Цінність – це важлива загальнофілософська категорія. У філософії є окрема парадигма – аксіологія, тобто вчення про цінності. Філософи трактують цінність як сутність і одночасно умову буття об'єкта. Іншими словами, об'єкт для соціуму актуальний у тому випадку, якщо він цінний.

Цінність є щось культурно оформлене, створене людським духом. Цією культурною оформленістю цінність якраз і відрізняється від явищ природних.

Оскільки людина оцінює дійсність, у її мові є безліч слів, граматичних категорій, синтаксичних конструкцій тощо, покликаних виражати оцінювальне ставлення до світу, тобто семіотично "оформлювати" цінності. Підвищений інтерес філологів до вивчення проблем цінностей сприяє появі спеціальної мовознавчої галузі – аксіологічної лінгвістики [3, с. 74–91; 5, с. 3–16].

Категорія цінності завжди пов'язана з категорією людського знання. Цінність являє собою когнітивну категорію. Виконуючи креативну функцію, мова перебуває під впливом певних культурних цінностей соціуму. "окремі об'єкти матеріальної культури, – пише м. Ф. Алефіренко, – наповнюються особливим, вторинним сенсом, оскільки зазнають "тиску" загальної ціннісно-сислової організації цієї культури, яка накладає на відповідний предмет відбиток ціннісного ставлення людини до проявів соціально значимих учинків, моральних факторів і якостей" [1, с. 5]. "звичайний предмет матеріальної культури, включений в ціннісно-сислові стосунки, – міркує м. Ф. Алефіренко, – може набути культурно-марковану конотацію. Так, меч, приміром, залежно від ціннісно-сислового контексту отримує або конотативне значення "небезпека" або співзначення "жорстокість" [1, с. 5].

Таким чином, ті предмети матеріальної культури, які входять в ціннісну систему, об'єктивно набувають на рівні мовних знаків різних конотативних (оцінних) ознак. Ці конотативні ознаки з часом можуть видозмінюватися, наприклад, позитивно забарвлені перетворюватися на негативно забарвлені тощо. Конотації – не завжди стабільні за своєю "знаковістю" в часі.

Цінності визначаються як соціальні, соціально-психологічні ідеї і погляди, які є спільними для тих або тих народів і кожне нове покоління наслідує їх. Цінності, за й. А. Стерніном, – "це те, що як би апіорі оцінюється етнічним колективом як щось таке, що "добре" і "правильно", є взірцем для наслідування й виховання" [7, с. 108]. "цінності, – пише вчений, – спонукають людей до певних дій. Відхилення від цінностей, невизнання їх спільними, учинки, що суперечать цінностям, осуджуються громадською думкою" [7, с. 108].

Кваліфікаційне ставлення членів соціуму до того або того вчинку людини, оцінка її діяльності суспільством залежить від певних орієнтирів, норм, зразків,

стереотипів поведінки, прийнятих у конкретному суспільстві.

Дослідники пропонують розглядати систему цінностей як певний інваріант, тобто те, що є спільним для багатьох культурних співтовариств [2, с. 16–17]. Природно, що система цінностей припускає і безліч її варіантів, що слугують орієнтиром у житті того або іншого соціуму.

"людина реалізує ціннісне ставлення до світу через систему норм, і на їхнє формування впливають навколишні природні умови, історичний досвід соціального розвитку, національний характер. Своєрідні системи норм знаходять відображення в мові і виступають визначальним чинником варіативності національних мовних картин світу" [2, с. 17]. Отже, оціночні судження, виражені мовою, можуть бути національно специфічними, неповторними. Ця оригінальність оцінок, відмінності в "ціннісному" погляді на світ слугують ментальним вододілом, що відрізняє представників різних соціумів один від одного. Підкреслимо ще раз, що в основі цінності лежить оцінка, а в основі оцінки – норми, правила, зразки поведінки, її стереотипи, що надають конкретній національній лінгвокультурі неповторність, несхожість на інші лінгвокультури.

Ці міркування приводять до висновку про те, що цінності в різних соціумах можуть бути різними. Цінності не обов'язково повинні співпадати в різних етнічних колективах; більше того, вони можуть різнитися і всередині однієї етнічної спільності, оскільки остання неоднорідна за своєю структурою.

Якщо ціннісні мовні картини світу різні, якщо різний ступінь актуальності того або того явища світу для етнічних колективів, тоді, відповідно, є і відмінності в ієрархії самих цінностей. Інакше кажучи, в системі етноцінностей можна виділити певні ціннісні пріоритети.

"розробка ж ціннісних домінант у мові, – пише в. І. Карасик, – видається важливою для лінгвістики, оскільки це дослідницьке завдання дозволяє інтегрувати досягнення в галузі культурологічного мовознавства (від в. Фон гумбольдта до новітніх лінгвокраїнознавчих праць), прагматичної і соціальної лінгвістики" [5, с. 5].

Таким чином, можна сказати, що виявляти характер цінностей, встановлювати їх ієрархію в тому або тому соціумі, в тій або тій соціальній чи професійній групі слід шляхом звернення до продуктів культури – вербальних текстів.

Критерії класифікації оцінок і цінностей предметів світу можуть бути різними. Якщо об'єкти дійсності оцінювати з точки зору їх корисності, функціональності, краси, пізнаваності, тоді можна виділити цінності пізнавальні, утилітарні, етичні й естетичні [4, с. 45].

Якщо ж на світ дивитися очима соціолога, тоді цінності можна класифікувати на індивідуальні (персональні, авторські), мікрогрупові (напр., в сім'ї, між друзями), макрогрупові (соціальні, рольові, статусні та ін.), етнічні й загальнолюдські [5, с. 3; 6, с. 62–63]. Така роздрібнена класифікація цінностей зумовлена неоднорідністю структури сучасного соціуму (наявністю в ньому безлічі соціальних груп) і складною системою суспільного устрою. Зрозуміло, що чим більше структурований соціум, тим складнішим є його устрій, тим

менш однорідні цінності культури, які є спільними для усіх.

Для лінгвокультурологічного аналізу прислів'я, приказки й афоризми особливо важливі, оскільки вони є готовими до вживання висловлюваннями, що номінують певні ситуації, стосунки між людьми. Більше того, ці стійкі мовні комплекси часто бувають оцінними. Вони за своєю суттю ціннісно орієнтовані і у своїй сукупності формують так звану ціннісну картину світу. Отже, культурні цінності принципово здатні набувати вербальної форми, тобто вони відкриті для лінгвістичного аналізу.

Література:

1. Алефиров Н. Ф. Ценностно-смысловая природа языкового знания / Н. Ф. Алефиров // Языковая личность: проблемы когнитивности и коммуникации [Текст] : сб. науч. тр. – Волгоград : Колледж, 2001. – С. 5.
2. Бабаева Е. В. Нормы и их отражение в языке / Е. В. Бабаева // Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности [Текст] : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 2001. – С. 16–17.
3. Баранов А. Н. Аксиологическая стратегия в структуре языка (паремиология и лексика) // А. Н. Баранов // Вопросы языкознания [Текст] – 1989. – № 3. – С. 74–91.
4. Борботько В. Г. Игровое начало в деятельности языкового сознания / В. Г. Борботько // Этнокультурная специфика языкового сознания [Текст] : сб. ст. – М. : ИЯ РАН, 2000. – С. 45.
5. Карасик В. И. Культурные доминанты в языке / В. И. Карасик // Языковая личность: культурные концепты [Текст] : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 1996. – С. 3–16.
6. Кулинич М. А. Британские и американские национальные ценности и их отражение в англоязычном юморе / М. А. Кулинич // Языковая личность: система, нормы, стиль [Текст] : тез. докл. науч. конф. – Волгоград : Перемена, 1998. – С. 62–63.
7. Стернин И. А. Коммуникативное поведение в структуре национальной культуры // И. А. Стернин // Этнокультурная специфика языкового сознания [Текст] : сб. ст. – М. : ИЯ РАН, 2000. – С. 97–112.

Стаття відправлена: 26.09.2014 р.

© Богуцький В. М.

СОДЕРЖАНИЕ

ФИЛОСОФИЯ И ФИЛОЛОГИЯ

Языковедение и иностранные языки в современном мире

ЦИТ: 314-066 Проць М.З. ОСНОВИ ТА ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНИХ
ВІДНОСИН У ЗДІЙСНЕННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....3

ЦИТ: 314-104 Василенко Т.С. СРЕДСТВА
РЕАЛИЗАЦИИ ВОЗДЕЙСТВИЯ НОВОСТНЫХ
РАДИОТЕКСТОВ БИ-БИ-СИ НА АУДИТОРИЮ.....9

ЦИТ: 314-152 Самарина И.В., Однопалова Л.Ю. К ВОПРОСУ ОБ
АКТУАЛЬНОМ ЧЛЕНЕНИИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В УСЛОВИЯХ УСТНОГО
ПЕРЕВОДА ПОЛИТИЧЕСКОГО ИНТЕРВЬЮ13

ЦИТ: 314-181 Савицкая Е.В. СПОСОБ
ОБНАРУЖЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЛАКУН
(НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА).....17

ЦИТ: 314-196 Тиригулова Р.Х., Ибрагимова Э.Р.
ИЗ ОПЫТА ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ОПИСАНИЯ ГОРОДА.....22

ЦИТ: 314-211 Компанієць І.В. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В МОВІ
СИТУАЦІЙ ІМЕНУВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-
СЕМАНТИЧНОГО НАПОВНЕННЯ РЕЧЕННЄВИХ КОНСТРУКЦІЙ.....25

ЦИТ: 314-277 Гальцева А.А. ОБЛИК «НОВОГО» РУССКОГО
ЯЗЫКА. ДЕМОКРАТИЗАЦИЯ, АДАПТАЦИЯ ИЛИ ДЕГРАДАЦИЯ?
(К ВОПРОСУ ОБ ИСТОЧНИКАХ ПОПОЛНЕНИЯ ЛЕКСИЧЕСКОГО
СОСТАВА РУССКОГО ЯЗЫКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ).....33

ЦИТ: 314-304 Тагільцева Я.М. ОМОНІМІЯ ТА
ПОЛІСЕМІЯ У НАЗВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ТВАРИН СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВІ.....38

ЦИТ: 314-321 Емельянова С.Е., Абсалямова Р.А.
ВЫРАЖЕНИЕ АВТОРСКОЙ ОЦЕНКИ В ЭССЕ ГОТФРИДА БЕННА.....42

ЦИТ: 314-383 Падалка Р.М., Єленко А.О.
НЕВМОТИВОВАНІ ПРИЗВИЩА У ТВОРАХ СОМЕРСЕТА МОЕМА.....46

ЦИТ: 314-384 Колган О.В., Артёмова Г.О. АГРОНОМІЧНІ
ТЕРМІНИ У ПОВІСТІ КОСТЯ МІХЕСВА «ВІДЛУННЯ».....48

ЦИТ: 314-448 Гапонова Т.М., Назар Р.М.
ЛІНІЙНО-СТУПЕНЕВЕ АКТУАЛЬНЕ ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕНЬ НА
ПРИКЛАДІ РЕПОРТАЖНИХ ТЕКСТІВ І ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....56

ЦИТ: 314-505 Мальшиева А.Д. УПОТРЕБЛЕНИЕ
ЗАЙМСТВОВАННЫХ СЛОВ (ГАЙРАЙГО) В ОБУЧЕНИИ
ЯПОНСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ ИНОСТРАННОМУ
ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.....61

ЦИТ: 314-508 Туркулец И.А. МЕТАФОРИЧНОСТЬ ДИАЛЕКТИЗМОВ В ТЕКСТАХ М.А. ШОЛОХОВА.....	64
ЦИТ: 314-509 Кирина Л.В.ВОЗДЕЙСТВИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НАСОВРЕМЕННЫЙ РУССКИЙ ЯЗЫК.....	68
ЦИТ: 314-517 Юшкова Л.А. МЕХАНИЗМЫ ПРОДУКТИВНОСТИ В СЛОВООБРАЗОВАНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА).....	71
ЦИТ: 314-523 Триморуш Н.А., Кайгер Ю.В. ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ФЕНОМЕНА ВРЕМЕНИ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ.....	75
ЦИТ: 314-548 Морель Морель Д.А. ВЫЯВЛЕНИЕ ГЕНДЕРНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ДИНАМИКИ КОНЦЕПТА ПУТЕМ СОПОСТАВЛЕНИЯ АССОЦИАТИВНЫХ ПОЛЕЙ В ДИАХРОНИИ.....	79
ЦИТ: 314-577 Ікалюк Л. М. ІНТЕР'ЄКТИВНІСТЬ У КОМЕДІЯХ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА.....	86
ЦИТ: 314-594 Mykhaylenko V.V. SEMANTIZATION OF THE CONCEPT "INFLATION".....	91
ЦИТ: 314-607 Богущький В. М. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЦІННІСНОЇ СИСТЕМИ ЯК НАЙВАЖЛИВІШОГО КОМПОНЕНТА КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ.....	94

Научное издание
СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ SWORLD
Выпуск 3
Том 19
Философия и филология

На украинском, русском и английском языках

Свидетельство СМИ: ПИ№ФС77-56251

Разработка оригинал-макета - Маркова АД

Формат 60х84 1/16.
Тираж 100. Заказ № К14-3.

Маркова АД
153000, г.Иваново, ул. Пушкина, 5/5
e-mail: orgcom@sworld.education

www.sworld.com.ua,
www.научныймир.рф

Идентификатор субъекта издательского дела №9905103

*Издатель не несет ответственности за
достоверность информации и научные результаты,
представленные в статьях*

Отпечатано в Полиграфическом центре “Домино”
Св-во о регистрации № 505036